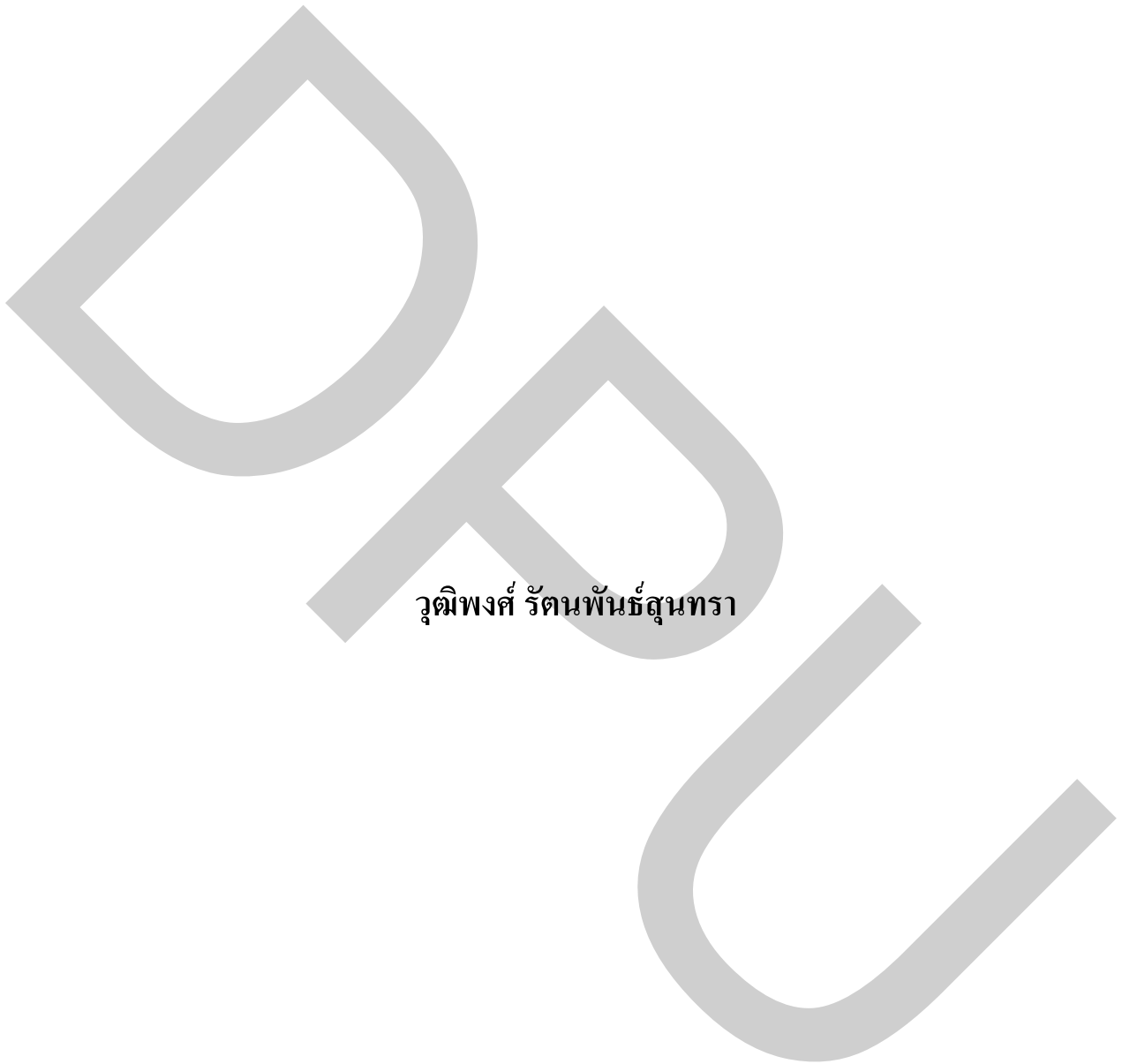

ปัญหาการรับฟังคำให้การผู้ถูกกล่าวหาที่ได้จากเครื่องจับเท็จ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

The Use of Lie Detector Tests as Evidence in Court

Wuthipong Ratanaphansunthara

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2009

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตั้งแต่ได้ทำการศึกษาจนกระทั่งสำเร็จเป็นรูปเล่มดังที่ปรากฏ ผู้เขียนได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับผู้เขียน พร้อมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการศึกษา ทำให้ผู้เขียนมองเห็นแนวทางในการศึกษาและมองปัญหาในการวิจัยได้ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฦ นคร ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนชี้แนะแนวทาง และให้ข้อสังเกตต่าง ๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ และท่านอาจารย์ ดร. อุทัย อาทิวา ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนต้องขอขอบคุณพี่ทิพย์ เลขานฯ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ที่ได้ช่วยติดต่อประสานงานในทุก ๆ เรื่อง รวมทั้งพี่กานต์ พี่แก้ว พี่ออฟ และเพื่อน ๆ ซึ่งได้แก่น้องไอส์ แสง อิง อู๋ เอ้ และ เกด ที่ช่วยแนะนำหนังสือ บทความ งานสัมมนาทางวิชาการ อีกทั้งอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้านสำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมารดา ที่ได้ให้การสนับสนุน และเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด ทั้งทางด้านกำลังทรัพย์ และที่สำคัญที่สุดคือเป็นกำลังใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้เขียน จนงานเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่า และมีคุณประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้กับบิดา มารดา และครูบาอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องอันเกิดมีแต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

วุฒิพงส์ รัตนพันธ์สุนทร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. การแสวงหาพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนโดยการใช้เครื่องจับเท็จ.....	6
2.1 ความหมายการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน	6
2.1.1 ความหมายของการสืบสวนสอบสวน.....	6
2.1.2 ความหมายของการแสวงหาพยานหลักฐาน.....	10
2.2 ขอบเขตอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน.....	13
2.2.1 อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป.....	14
2.2.2 อำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ	16
2.3 การแสวงหาพยานหลักฐานโดยการใช้เครื่องจับเท็จ	18
2.3.1 วัตถุประสงค์ในการนำเครื่องจับเท็จมาใช้	19
2.3.2 พฤติการณ์การกล่าวเท็จในทางหลักทฤษฎี.....	21
2.3.3 กระบวนการวิธีการตรวจสอบ	24
2.3.4 การเลือกตัวผู้รับการตรวจสอบ	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 เสรีภาพในการตัดสินใจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	30
2.4.1 เสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหา	31
2.4.1.1 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในทางกระทำ	31
2.4.1.2 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในทางอยู่เฉย	32
2.4.2 การสละสิทธิโดยความยินยอม	33
3. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในกฎหมาย	
ต่างประเทศ.....	36
3.1 ที่มาและความหมายของสิทธิในประเทศอังกฤษ	36
3.1.1 ที่มาของสิทธิ	37
3.1.2 ความหมายและขอบเขตของสิทธิ	40
3.1.3 การบังคับใช้สิทธิในประเทศอังกฤษ	42
3.1.4 สภาพบังคับในกรณีที่มีการล่วงละเมิดต่อสิทธิ	45
3.1.4.1 การได้ถ้อยคำโดยมิชอบด้วยวิธีพิจารณาความตามกฎหมาย	46
3.1.4.2 การได้ถ้อยคำโดยไม่ชอบธรรม	46
3.1.4.3 การสละสิทธิ	47
3.2 ที่มาและความหมายของสิทธิในประเทศสหรัฐอเมริกา	47
3.2.1 ที่มาของสิทธิ	48
3.2.2 ความหมายและขอบเขตของสิทธิ	52
4. ความชอบด้วยกฎหมายกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ.....	55
4.1 ที่มาและความหมายและลักษณะของสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง	
ในคดีอาญาในประเทศไทย	56
4.1.1 ที่มาของสิทธิ	56
4.1.2 ความหมายและขอบเขตของสิทธิ	58
4.1.2.1 ลักษณะของการคุ้มครอง	58
4.1.2.2 ขอบเขตของการคุ้มครอง	59
4.1.3 การเตือนสิทธิ	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.4 ผลของการไม่แจ้งสิทธิ.....	60
4.1.5 การละสิทธิ.....	61
4.2 การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ	62
4.2.1 ความหมายของการรับฟังพยานหลักฐาน.....	63
4.2.2 พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง.....	64
4.2.3 พยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ.....	69
4.2.4 หลักการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ.....	78
4.2.4.1 ความหมายของพยานผู้เชี่ยวชาญ	79
4.2.4.2 วิธีการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ	83
4.2.4.3 การบังคับตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์	86
4.3 มาตรฐานการพิสูจน์ของพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ	89
4.3.1 มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา	90
4.3.2 วิเคราะห์คำพิพากษาฎีกา.....	94
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	98
5.1 บทสรุป	98
5.2 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม.....	103
ประวัติผู้เขียน	109

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการรับฟังคำให้การผู้ถูกกล่าวหาที่ได้จากเครื่องจับเท็จ
ชื่อผู้เขียน วุฒิพงส์ รัตนพันธ์สุนทรธา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจจับปฏิกิริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาโดยเครื่องจับเท็จว่า พยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบนั้น สามารถที่จะใช้ประโยชน์เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่ ตลอดจนศึกษาว่าพยานหลักฐานดังกล่าวมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยในชั้นศาลได้เพียงใด โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการรวบรวมทฤษฎีและแนวคิดของนักกฎหมายในทางคำร่าภาษาไทย คำร่าต่างประเทศ รวมถึงศึกษาระเบียบที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน และความจำเป็นในการนำเครื่องจับเท็จมาใช้ในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา ขอบเขตวิธีปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิจัย

ผลของการศึกษาพบว่า พยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยเครื่องจับเท็จในชั้นสอบสวนนั้น ถือเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ เนื่องจากการตรวจสอบดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะประมวลผลจากปฏิกิริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา จึงไม่อาจที่จะใช้ความยินยอมโดยปริยายเช่นเดียวกับการยินยอมที่จะให้ถ้อยคำเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองในชั้นสอบสวนของผู้ถูกกล่าวหาปรับใช้ได้กรณีเช่นนี้

สำหรับคุณค่าในเชิงพิสูจน์ของพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จนั้น ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในเชิงพิสูจน์น้อย ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีการวิจัยเป็นที่ยอมรับกันว่า การตรวจสอบบุคคลโดยเครื่องจับเท็จนั้น ผลจากการตรวจสอบยังขาดความแน่นอน ไม่อาจที่จะเชื่อถือผลจากการตรวจสอบดังกล่าวได้ในทุกคดี ด้วยเหตุนี้ผู้นำนักพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้นจึงมีอยู่น้อย แตกต่างจากการตรวจสอบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์รูปแบบอื่นๆ ที่มีการใช้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความทันสมัย อาทิเช่น การตรวจสอบรหัสพันธุกรรม DNA หรือ การตรวจสอบกรุ๊ปเลือด เป็นต้น

Thesis Title The Use of Lie Detector Tests as Evidence in Court
Author Wuthipong Ratanaphansunthara
Thesis Advisor Assoc. Prof. Dr. Udom Ratamarit
Department Law
Academic Year 2009

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to examine the issue of whether information obtained from a lie detector test, which measures an accused person's physical reactions in response to questions, should be admitted as evidence in a court of law. The research also studies the value of such evidence in determining the guilt or innocence of a defendant. The researcher has reviewed current theories and opinions on this issue from texts written by both Thai and foreign legal experts. He has also studied the procedures used in conducting lie detector tests on accused persons, as well as the need to use lie detector tests in questioning suspects, the legal parameters within which such testing is administered, and the procedures employed in analyzing test results.

The study has found that the evidence obtained from lie detector tests administered on suspects during an investigation is unjust. As the purpose of such testing is to process the results of physical changes in a suspect's body, it is little different from conducting a search of the suspect's person, for which consent may not be assumed, just as a suspect may not be compelled to incriminate him/herself during the investigation of a crime.

As for the value of the evidence obtained from lie detector tests, the study has found that it is of little value as the latest research has determined that the results of lie detector tests on individuals can be ambiguous and are not reliable in all cases. Therefore, the evidence from lie detector testing should be given little weight. This is in contrast to evidence obtained by means of other, more modern scientific methods, such as DNA testing and blood group testing, which produce reliable evidence that can be used in determining the guilt or innocence of a suspect or defendant.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสภาพปัญหาอาชญากรรมในทุกวันนี้ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีแนวโน้มว่ารูปแบบของการกระทำความผิด จะมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจนยากต่อการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้สาเหตุเนื่องจากอาชญากรที่ก่อเหตุมีความเชี่ยวชาญในการซ่อนเร้นอำพราง ดังนั้น ในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำความผิดจึงมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้นมากกว่าครั้งอดีต ด้วยเหตุดังกล่าวในบางครั้งการค้นหาความจริง ในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานผู้รักษากฎหมาย อย่างเช่น เจ้าพนักงานตำรวจก็จะต้องมีการพัฒนารูปแบบของการสืบสวนสอบสวน โดยได้มีการอาศัยเทคโนโลยีและวิทยาการอันทันสมัยบางอย่างเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีดังกล่าวที่เข้ามามีบทบาทต่อการปฏิบัติงานสืบหาความจริงของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่นก็คือ “เครื่องจับเท็จ” นั่นเอง

คำว่า โพลีกราฟ หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “เครื่องจับเท็จ” นั้น มีความหมายตามชื่อเรียกซึ่งก็คือ “เส้นกราฟหลายเส้น” ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะของการบันทึกการตอบสนองของร่างกายเฉพาะระบบพร้อมๆกัน ซึ่งปัจจุบันวิธีการนี้กำลังเป็นที่รู้จักกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงปี ค.ศ. 1920 เทคนิคในการทำงานของโพลีกราฟได้ถูกค้นพบขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก และได้มีการพัฒนานำเครื่องจับเท็จเข้ามาใช้ในการสืบสวนสอบสวน และใช้ในการคัดกรองตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในหน่วยงานความมั่นคงอย่าง เอฟบีไอ ซีไอเอ หรือแม้กระทั่งกระทรวงกลาโหมก็ตามที่ อีกทั้งในองค์กรเอกชนต่างๆ ก็ได้มีการใช้เครื่องมือดังกล่าวกันอย่างแพร่หลายในการตรวจสอบการทุจริตของพนักงานในองค์กร

เครื่องจับเท็จได้เข้ามามีบทบาทในการสืบสวนสอบสวนของตำรวจไทยโดยกองพิสูจน์หลักฐานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรที่นำเครื่องมือดังกล่าวเข้ามาใช้ และยังคงมีประจำการอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ โดยหลักแล้วผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัยที่จะถูกนำตัวเข้าเครื่องจับเท็จนั้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่ต้องการที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง หรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาของคดี โดยบุคคลผู้นั้นจะต้องให้ความยินยอมในการที่จะเข้ารับการทดสอบจากเครื่องจับเท็จนี้ โดยปราศจากการบังคับจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เดิมทีเดิวนั้นเครื่องจับเท็จที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้ จะมีลักษณะคล้ายแผงควบคุมในห้องอัดเสียง มีปุ่มควบคุมระบบต่างๆมากมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ควบคุมการทำงานของเครื่องมือทั้งหมด โดยลักษณะของการทำงานจะมีการประมวลผลโดยมีเข็มเล็กๆชี้คั่นผ่านกระดาษกราฟออกมาเพื่อหาค่า ซึ่งเรียกว่า “อนาล็อก โพลีกราฟ” (Analog Polygraph) ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2544 เครื่องจับเท็จนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเทคโนโลยีในการควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการค้นหาความจริง กล่าวได้ว่าในปัจจุบัน เครื่องจับเท็จส่วนใหญ่กลายเป็นระบบดิจิทัลไปแล้ว โดยตัวเส้นกราฟถูกแทนที่ด้วยการวิเคราะห์จำแนกอย่างสมัยใหม่ และแสดงผลผ่านจอคอมพิวเตอร์

ในการตรวจสอบเพื่อค้นหาความจริงโดยอาศัยเครื่องจับเท็จนี้ โดยปกติจะมีเพียงเจ้าหน้าที่และผู้ถูกกล่าวหาเพียงสองคน ในการตรวจสอบเพื่อวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลการทดสอบ หลักการทำงานของเครื่องจับเท็จขึ้นอยู่กับการตอบสนองของร่างกายมนุษย์ เช่น ถ้านึกถึงประสบการณ์ที่ทำให้หวาดกลัวมากๆ ร่างกายก็จะรู้สึกถึงความหนาวเย็น เหงื่อออก ตัวสั่น ซึ่งอาการเหล่านี้เกิดจากความรู้สึกถึงอันตรายที่จิตใจเรารับรู้ เป็นต้น

ดังนั้นถ้ามีใครบางคนถามถึงความประหลาดพิสดาร ที่เราเคยก่อกำเนิดว่าเราเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ เราก็จะมีความจำได้และนึกย้อนไปถึงการกระทำนั้นๆ และถ้านึกย้อนไปถึงการกระทำนั้นๆ และถ้าเรายอมรับก็เท่ากับยอมรับที่จะถูกลงโทษ แต่ถ้าเราไม่ยอมรับ ก็หมายความว่าเรากำลังโกหกเราก็เสี่ยงต่อการที่เราจะถูกจับได้ ซึ่งในการตรวจสอบด้วยเครื่องจับเท็จนี้ จะมีการประมวลผลโดยการอ่านค่าจาก ปฏิกริยาที่ร่างกายตอบสนองออกมาจากการตอบคำถามนั่นเอง

อย่างไรก็ดี แม้เครื่องจับเท็จจะมีความแม่นยำในการประมวลผล และเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางสืบสวนของเจ้าหน้าที่ แต่กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นโจรโดยสันดานและมีจิตใจที่หนักแน่น อาจจะทำให้การทำงานของเครื่องไม่เป็นผลก็เป็นได้ บ่อยครั้งที่ผู้ถูกเข้าเครื่องจับเท็จสามารถเอาชนะหรือหลอกเครื่องวัดสภาพร่างกายเครื่องนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้นอนหลับ ทำให้เหงื่อออกบริเวณปลายนิ้ว ดัดเข็มกลัดหรือตะปูที่รองเท้า กัดลิ้น ริมฝีปากหรือกระพุ้งแก้มเอาไว้เพื่อที่จะทำให้เครื่องแสดงผลผิดๆ โดยผู้ที่ถูกเข้าเครื่องจับเท็จจะแสดงปฏิกริยาเหมือนกันในทุกคำถาม ส่งผลให้ผู้ตรวจสอบไม่สามารถหาการตอบสนองขณะพูดเท็จได้ เช่น ถ้าผู้ถูกจับเท็จกระทำให้ตนเองได้รับความเจ็บปวดขณะตอบคำถามต่างๆ แรงตอบสนองในการอ่านค่าก็จะรุนแรงและมีลักษณะเดียวกันในทุกๆข้อ เป็นต้น

แม้ในปัจจุบันเครื่องจับเท็จจะเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการค้นหาความจริงจากผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดก็ตาม แต่เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาย่อมกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา คือ “การชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา” ซึ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยความจริง นอกจากนั้นความ

จริงที่จะนำมาเป็นข้อชี้ขาดคดีอาญาได้นั้น จะต้องเป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังกล่าวหาเท่านั้น การที่จะนำพยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการตรวจสอบความจริงจากผู้ถูกกล่าวหาโดยผ่านเครื่องจับเท็จ เพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดี จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงหลักความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้เพื่อพิจารณาชี้ขาดว่าผู้ถูกกล่าวหา หรือ จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ บทบัญญัติดังกล่าวได้แก่ บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิด หรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

“มาตรา 226/1 ในกรณีความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้น โดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัย ข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน”

“มาตรา 135 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใดๆในเรื่องที่ต้องหา”

และเมื่อพิจารณาในด้านสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย อีกประการหนึ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ถึงความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับเท็จ ว่าจะสามารถรับฟังในชั้นพิจารณาได้หรือไม่ นั่นก็คือ หลักผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา (Privilege against self-incrimination) ซึ่งหลักดังกล่าว เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในประเทศต่างๆทั่วโลก ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเราได้บัญญัติหลักดังกล่าวไว้ในมาตรา 134/4 และมาตรา 172 วรรค สอง ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 134/4 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

“มาตรา 172 วรรคสอง เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อผู้ร้องอย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้ และดำเนินการพิจารณาต่อไป”

เมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า โดยทั่วไปแล้วเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาเสียก่อน เพราะเกี่ยวกับเรื่องของความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐาน อันเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับคดีอาญานั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งกระทบต่อสิทธิด้านเสรีภาพของบุคคลโดยตรง หากพยานหลักฐานนั้นๆ เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ที่กฎหมายระบุไว้ และเงื่อนไขนั้นๆ เกี่ยวข้องกับการสืบพยานหลักฐานแล้ว พยานหลักฐานนั้นๆ ย่อมรับฟังไม่ได้โดยสิ้นเชิง แม้พยานหลักฐานนั้นจะเป็นตัวชี้ชัดว่า บุคคลนั้นๆ เป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ และความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ ตลอดจนการชี้แจงนำพยานหลักฐานดังกล่าว

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการนำเครื่องจับเท็จมาใช้ในการสอบสวนผู้ต้องหา และขอบเขตวิธีการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องว่าจะมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ตลอดจนสามารถนำพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีอาญาเพียงใด

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาด้วยเครื่องจับเท็จนั้น เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดต่อเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ดังนั้น ผลจากการตรวจสอบด้วยเครื่องจับเท็จดังกล่าวจึงไม่อาจที่จะใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ สำหรับพยานหลักฐานต่อเนื่องอื่นๆ ที่ได้มาเนื่องอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากการจับเท็จ ศาลอาจใช้ดุลพินิจเพื่อรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว

ได้ ตามหลักยกเว้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 สำหรับคำให้การ
ในลักษณะของการตอบคำถามที่ผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหา
ด้วยเครื่องจับเท็จนั้น หากได้มีการดำเนินการและมีการแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาก่อนมีการถาม
คำให้การตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1, 134/3 และ 134/4 ครบถ้วน
แล้วย่อมสามารถที่จะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้กำหนดขอบเขตเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของ
พยานหลักฐานที่ได้รับมาจากการใช้เครื่องจับเท็จในการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาเป็นหลัก

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นแบบวิจัยเอกสาร โดยเน้นหนักในเรื่องเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการรับฟัง
พยานหลักฐานในคดีอาญาและข้อยกเว้นต่างๆ ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการใช้
เครื่องจับเท็จเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาล กฎหมายและระเบียบวิธีการปฏิบัติ
ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสารอ้างอิงทางกฎหมาย บทความที่
แสดงความคิดเห็นทางกฎหมาย ตลอดจนคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตในการรับฟังพยานหลักฐาน ที่ได้มาจากเครื่องจับ
เท็จในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาล ตลอดจนการวินิจฉัย ชั่งน้ำหนักพยาน
หลักฐานดังกล่าว

1.6.2 ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดในการใช้เครื่องจับเท็จ ตลอดจนทราบผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้น
เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาระบบวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

การแสวงหาพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนโดยการเครื่องจับเท็จ

ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญานั้น มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดซึ่งเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบความจริงของเรื่องที่ถูกกล่าวหา ซึ่งข้อความจริงดังกล่าวนี้จะต้องเป็นความจริงแท้ของเรื่องและจะต้องเป็นความจริงที่ได้มาโดยชอบด้วยกระบวนการความ¹

2.1 ความหมายการสืบสวนสอบสวนและแสวงหาพยานหลักฐาน

ในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย และเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ กระบวนการที่สำคัญในการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม คือการสืบสวนสอบสวนซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการแสวงหาพยานหลักฐานนั้น จะมีมาตรการต่างๆในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งอาจรวมถึงการตรวจร่างกาย หรือตรวจสอบสภาวะที่มีความผิดปกติจากการตอบสนองสิ่งเร้าของร่างกาย เช่นการนำตัวผู้ต้องสงสัยหรือผู้ถูกกล่าวหาเข้ามาตรวจสอบโดยใช้เครื่องจับเท็จ เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามาตรการดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย

2.1.1 ความหมายของการสืบสวนสอบสวน

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งมีลักษณะและวิธีการที่ไม่สามารถกล่าวได้ว่ามีความเหมือนกันจนกระทั่งถึงขั้นที่เราสามารถจะตั้งเป็นกฎเกณฑ์กำหนดแผนการแน่นอนให้เป็นแบบฉบับได้ สำหรับกระบวนการในภาระงานสืบสวนสอบสวน กระบวนการที่ถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในภาระงานสืบสวนสอบสวนคดีทุกประเภท คือ

- 1) ตรวจสอบและบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรม
- 2) พิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิด และผู้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ (ถ้ามี)
- 3) จับกุม และแจ้งข้อหาต่อผู้กระทำความผิด
- 4) รักษาความปลอดภัย เก็บรักษา และประเมินพยานหลักฐาน

¹ คณิศ ฌ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 46.

5) การแถลงพยานหลักฐานต่อศาล

การสืบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) ได้บัญญัตินิยามไว้ว่า หมายความถึงการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐาน ซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดของเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ของการสอบสวน² มีอยู่ 2 ประการ คือ

- 1) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด

งานสืบสวนนับว่ามีความสำคัญเพราะจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจับกุมผู้กระทำความผิด เนื่องจากงานสืบสวนจะนำมาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจต่างๆ โดยเฉพาะการตัดสินใจที่จะปฏิบัติการในกระบวนการปราบปรามอาชญากรรม ประสิทธิภาพในการปราบปรามนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับงานสืบสวน ดังจะเห็นได้จากเมื่อมีการกวาดล้างปราบปรามการกระทำความผิดมักจะเร่งรัดเจ้าพนักงานตำรวจให้ “สืบสวน” อยู่เสมอ³

ความจำเป็นที่เจ้าพนักงานตำรวจมักใช้เทคนิควิธีการสืบสวนนั้น อาจเกิดจากในคดีอาชญากรรมบางประเภทความผิดหรือที่เรียกว่าอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ เช่น การขายยาเสพติด การค้าประเวณี การพนัน เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของการกระทำความผิดมีความซับซ้อนแยบยล ทำให้

² คณิง ภาไชย. (2543). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 202.

³ หนังสือราชการกรมตำรวจแห่งชาติที่ 0520.23/14849 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2536 มีใจความว่า ตามที่กรมตำรวจได้สั่งกำชับให้มีการกวาดล้างปราบปรามการบังคับค้าประเวณี และการค้าประเวณีเด็ก ตลอดจนพิจารณาข้อบกพร่องเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดดังกล่าวมาโดยตลอดแล้วนั้น ปรากฏว่าการสนองตอบนโยบายของกรมตำรวจดังกล่าวไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ทั้งนี้ เพราะยังปรากฏมีการบังคับ ล่อลวง ชักนำเด็กหญิงไปทำการค้าประเวณี และทำลามกอนาจารในรูปแบบต่างๆ อย่างกว้างขวางทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของประเทศชาติ ขัดต่อนโยบายของรัฐและทำลายภาพพจน์และเกียรติภูมิของตำรวจ เพื่อขจัดการกระทำผิดดังกล่าวให้หมดไปโดยเด็ดขาด จึงให้ดำเนินการดังนี้

1. สืบสวนปราบปรามการบังคับค้าประเวณีและการค้าประเวณีเด็กให้เด็ดขาดโดยรณรงค์ปราบปรามตามแหล่งบริการในทุกรูปแบบทั้งตามสถานบริการ ซ่องโสเภณี โรงน้ำชา โรงแรม บ้านพักอาศัย ร้านอาหารที่เปิดเพื่ออาพรางการค้าประเวณีหรือสถานอื่นใดที่มีลักษณะ หรือพฤติกรรมในการค้าประเวณี.
2. ให้กองปราบปรามจัดชุดปฏิบัติการออกสืบสวนปราบปรามจับกุมตามมาตรการนี้ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร โดยให้เน้นในเขตพื้นที่ที่มีปัญหาการลักลอบค้าประเวณีเด็กและการบังคับค้าประเวณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ.

ยากแก่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้น จึงต้องใช้วิธีการสืบสวนเพื่อหาทางที่จะป้องกันการกระทำความผิดมากกว่าที่จะใช้วิธีการสืบสวนอย่างจำกัด⁴ ดังนี้

1) โดยเหตุที่ความผิดบางประเภทนั้นอาจจะไม่มีผู้เสียหาย (เหยื่อ) ที่ร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ และให้พยานหลักฐาน ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานตำรวจจึงต้องมีการใช้วิธีการสืบสวนเป็นการลับ

2) อาชญากรรมเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างลับๆ แล้วหายไปโดยหลงเหลือร่องรอยพยานเพียงเล็กน้อย หรือปราศจากพยานเลย

3) หลักฐานใดๆ ที่สันคดีของสังคมยังคลุมเครือต่อความผิดบางประเภท ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจนั้นขาดการสนับสนุนที่เพียงพอในการปราบปรามผู้กระทำความผิด ดังนั้น ตำรวจจึงต้องหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพพอที่จะควบคุมการกระทำความผิดเหล่านี้

การสืบสวนอาจมีได้ทั้งก่อนที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น และภายหลังที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว หากพฤติการณ์แสดงว่าความผิดอาจจะเกิดขึ้น การสืบสวนย่อมเป็นเครื่องมือช่วยให้เจ้าพนักงานหาทางป้องกัน หรือระงับมิให้เกิดเหตุขึ้น ถ้ามีความผิดเกิดขึ้นแล้วการสืบสวนย่อมเป็นเครื่องมือช่วยเจ้าพนักงานในการดำเนินการสอบสวนความผิดนั้นซึ่งแตกต่างไปจากการสอบสวนคดีอาญาที่จะต้องมีการกล่าวหาโดยมีคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้ว

การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีนี้ ซึ่งเจ้าพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องและนำตัวไปลงโทษ โดยหลักแล้วในการสอบสวนคดีอาญาในปัจจุบันนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทั้งเพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา⁵ ซึ่งในการสอบสวนคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น อำนาจหน้าที่ในการสอบสวน เป็นของเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครอง และพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี

สำหรับความหมายของการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) นั้น ได้บัญญัตินิยามไว้ว่า หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ อีกทั้งยังหมายรวมถึงการดำเนินการอย่างอื่นนอกเหนือไปจากการ

⁴ J.D.Heydon. (1973). *The problems of Entrapment:Cambridge Law Journal*. pp. 269-270.

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11).

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131.

รวบรวมพยานหลักฐานนั้น คือ การใช้มาตรการบังคับ เช่น การออกหมายเรียกพยาน การจับกุม การปล่อยชั่วคราว การค้น การตรวจตัวผู้เสียหาย การตรวจตัวผู้ต้องหา ถ่ายรูป ทำแผนที่ พิมพ์ลายนิ้วมือ พิมพ์ลายเท้า เป็นต้น⁷

การสอบสวนตามความหมายดังกล่าว ก็คือการกระทำของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับความผิดอาญาที่กล่าวหากัน ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1) การรวบรวมพยานหลักฐาน ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานพฤติการณ์แวดล้อม

2) การดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่เรียกว่าการใช้มาตรการบังคับต่างๆ ได้แก่ การเรียก การจับ การควบคุม การค้น การปล่อยชั่วคราว เป็นต้น

การรวบรวมพยานหลักฐานกับการใช้มาตรการบังคับอาจแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ แม้การใช้มาตรการบังคับจะมีชอบด้วยกฎหมาย การรวบรวมพยานหลักฐานก็ไม่เสียไป⁸

วัตถุประสงค์ของการสอบสวน⁹ คือ

1) เพื่อได้ทราบข้อเท็จจริงแห่งพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เช่น การที่ทรัพย์ของบุคคลหนึ่งหายไปนั้น เป็นเพราะเจ้าของทรัพย์ทำหายเอง หรือเป็นเพราะมีคนร้ายมาลักเอาไป

2) เพื่อพิสูจน์ความผิด เช่น เมื่อฟังว่าทรัพย์นั้นถูกลักไป ก็พิจารณาจากพยานหลักฐานว่า ผู้ต้องหาเป็นคนร้ายรายนี้หรือไม่

3) เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องต่อศาล เช่น เมื่อฟังว่านายคำเป็นคนร้ายลักทรัพย์รายนี้จริง ก็จัดการออกหมายเรียกตัวนายคำมาสอบสวนเป็นผู้ต้องหา หากนายคำหลบหนีไป ก็จัดการออกหมายจับเพื่อให้ได้ตัวมา เพื่อจะได้ส่งตัวให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลต่อไป

พนักงานสอบสวนมีวิธีการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้ ดังนี้

- 1) โดยการออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน
- 2) โดยการออกหมายจับ
- 3) โดยการรับตัวจากเจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับ
- 4) โดยการเข้าพบพนักงานสอบสวนเองหรือผู้ต้องหาเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน

⁷ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 422.

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 2699/2519 การจับกุมกับการสอบสวนเป็นการดำเนินการคนละขั้นตอนกัน เมื่อการสอบสวนได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ถึงแม้การจับกุมจะมีชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก หากทำให้กระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญาไม่. (ชส. หน้า 210).

⁹ คณิง ภาไชย. เล่มเดิม. หน้า 93.

การสอบสวนจึงเป็นการกระทำของพนักงานสอบสวน ซึ่งกระทำภายหลังจากที่ได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว และมีผู้มาร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ หรือโดยที่พนักงานสอบสวนพบด้วยตนเอง เป็นการกระทำเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน หรือให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทั้งปวง เช่น จดปากคำพยาน รวบรวมเอกสารต่างๆ ส่งลายพิมพ์นิ้วมือ ลายมือการเขียนหนังสือ หรือส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการสอบสวนทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าการสอบสวนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะการสอบสวนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นแล้ว หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และเป็นการดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนที่กระทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ตั้งเป็นข้อหาเริ่มต้นแห่งคดีในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้เห็นว่าการสืบสวนนั้น เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแห่งคดีที่เกิดขึ้น แต่การสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาต่อไปว่าสมควรที่จะมีการดำเนินคดีกับการกระทำความผิดที่เชื่อว่าจะมีขึ้นเพียงใด

2.1.2 ความหมายของการแสวงหาพยานหลักฐาน

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้ความหมายของการสืบสวนสอบสวนนั้นเป็นการกระทำใน 2 ประการประกอบกัน อันได้แก่ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานประการหนึ่งกับการรวบรวมพยานหลักฐานอีกประการหนึ่ง ซึ่งพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 226 บัญญัติไว้ว่า หมายความว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานชนิดที่ไม่ได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเจี๊ญ หลอกหลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน” ฉะนั้นพยานหลักฐานอันได้แก่ พยานวัตถุ พยานเอกสาร และพยานบุคคล ซึ่งพยานหลักฐานทั้งสามประเภทนี้มีความแตกต่างกัน คือ

พยานบุคคล คือ ผู้ที่มาเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริง โดยการให้ถ้อยคำซึ่งบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือได้ยิน ได้ฟังเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเด็นแห่งคดีนั้นๆ¹⁰ โดยพยานบุคคลนั้นอาจเป็นได้ทั้งพยานโจทก์และพยานจำเลย สำหรับจำเลยนั้นจะอ้างพยานบุคคลใดก็ได้ไม่จำกัดแม้อ้างโจทก์เป็นพยานจำเลยก็ไม่ผิดกฎหมายห้าม แต่โจทก์จะอ้างจำเลยเป็นพยานไม่ได้ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 232

¹⁰ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 218.

เหตุที่มีการห้ามก็เนื่องจากกฎหมายไม่ต้องการให้โจทก์ใช้จำเลยเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย¹¹ แต่หากเป็นการอ้างคำให้การของจำเลยในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานชั้นหนึ่งเพื่อพิสูจน์ความยอมรับฟังได้เพราะมิได้อ้างตัวจำเลยเป็นพยานเพื่อค้นหาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลย¹²

พยานเอกสาร คือ สิ่งที่จารึกด้วยลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะใดๆ ที่มีเนื้อหาของความคิด เป็นการแสดงออกซึ่งเจตนาที่มีรูปร่างโดยตัวอักษรทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำลงในวัตถุชนิดใด¹³ พยานเอกสารนี้ถือเป็นสิ่งของตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (18) ซึ่งหมายถึงสังหาริมทรัพย์ได้ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่นๆ แต่พยานเอกสารในที่นี้มีความหมายกว้างกว่า “สิ่งของ” ดังกล่าว เพราะพยานเอกสารอาจมิใช่เพียงสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น ข้อความที่เขียนไว้ที่ต้นไม้ ซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์

พยานวัตถุ คือ วัตถุหรือสิ่งใดที่อาจพิสูจน์ความจริงต่อศาลได้โดยการตรวจดู มิใช่โดยการอ่านหรือพิจารณาข้อความที่บันทึกไว้ เช่น มีดหรือปืนของกลางที่โจทก์นำสืบเพื่อแสดงว่าจำเลยกระทำผิด สถานที่ที่คู่ความขอให้ศาลไปเดินเผชิญสืบเพื่อพิสูจน์ว่ามีการบุกรุกกันหรือไม่ หรือบาดแผลที่ตัวผู้เสียหาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาเพียงทำร้าย หรือมีเจตนาฆ่า เช่นนี้ย่อมเป็นการนำสืบพยานวัตถุ ตัวบุคคลเองก็อาจเป็นพยานวัตถุได้ เช่นการที่ศาลดูบาดแผลที่ตัวผู้เสียหายเป็นต้น¹⁴

การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ การหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการนี้จะทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นสูญเสียไป¹⁵ คือ

1) การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ นั้น มีการเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคนแรก (เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่) ไปถึงสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการ (แพทย์เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน) ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น

¹¹ สมพร พรหมหิตาธร. (2537). พยานหลักฐานในคดีอาญา. หน้า 38.

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 623/2535 วินิจฉัยว่าคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย อ้างและฟังเป็นพยานหลักฐานชั้นจำเลยในชั้นพิจารณาได้ เพราะมิได้อ้างตัวจำเลยเป็นพยานเพื่อค้นหาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 232 แต่ประการใด. (ฎน. หน้า 292).

¹³ คณิต ฌ นคร. หน้าเดิม.

¹⁴ โสภณ รัตนกร. (2537). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 41.

¹⁵ อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์. (2545). นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน. หน้า 30-31.

2) การเก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมายนั้น หมายถึง บุคคลที่ทำการเก็บพยานหลักฐานนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุได้ เช่น พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน หรือเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เป็นต้น

3) กระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นพยานวัตถุหรือไม่ ให้ทำการเก็บไว้ก่อน พร้อมทั้งบรรยายละเอียดของพยานวัตถุ ตำแหน่งที่พบและบรรจุหีบห่อรักษาไว้ได้อย่างเหมาะสม

4) มีลูกโซ่ของการครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด หมายถึง พยานหลักฐานนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงาน ตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่ขาดช่วงของการครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง เช่น ส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการจะต้องมีหลักฐานแสดงการรับส่งของกลางนั้นโดยตลอด

สำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานนั้น เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการค้นหาความจริงของฝ่ายรัฐ ซึ่งการค้นหาความจริงของฝ่ายรัฐอาจเกิดจากการแสวงหาพยานหลักฐานได้หลายกรณีด้วยกัน เช่น การค้นบ้านเรือน การค้นเคหสถาน การค้นร่างกาย อันเป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคล แต่รัฐก็ยังมีอำนาจทำการแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ ได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁶ กล่าวคือ

มาตรา 131 “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด”

การสอบสวนนั้นถือเป็นวิธีการค้นหาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับการกระทำของผู้ต้องหา และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา ดังนั้น พยานหลักฐานที่ต้องรวบรวมนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีอยู่ 3 ชนิด¹⁷ คือ

- 1) พยานหลักฐานที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือพยานหลักฐานที่ยันผู้ต้องหา
- 2) พยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหา หรือเป็นประโยชน์กับผู้ต้องหา และ
- 3) พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษผู้ต้องหา

¹⁶ ยุภากรณ์ วงศ์วิกรานต์. (2547). การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. หน้า 10.

¹⁷ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 432.

มาตรา 132 “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้”

(1) ตรวจตัวผู้เสียหาย เมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของ หรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ให้รวมทั้งภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดความเสียหาย

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาคงจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นก็ได้

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(3) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของไปตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมาย

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ หรือส่งมรดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (2) และ (3)”

กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานสอบสวนในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยมีกระบวนการตรวจและการค้นออกจากกัน และบัญญัติให้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดี เพื่อหาข้อเท็จจริงและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมซึ่งพยานหลักฐานต่างๆ นั้นจะต้องเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลที่เป็นประโยชน์ดังนั้นการแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ จึงมีบางกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องกระทบต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ซึ่งในบางกรณีก็อาจมีการนำพยานทางวิทยาศาสตร์และการพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาด้วย

2.2 ขอบเขตอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐาน

พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ และพนักงานสอบสวน อาจเรียกสั้นๆ ว่า “ตำรวจ” ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดี ตำรวจเป็นองค์กรเบื้องต้นของรัฐที่มีบทบาทสำคัญและมีอำนาจอย่างกว้างขวาง อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่สำคัญ

คือ การสืบสวนสอบสวนพยานหลักฐานทั้งหมดในคดี โดยในกรณีที่ยังไม่มีกระทำความผิดอาญาขึ้น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย กฎหมายกำหนดให้ “พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ” เป็นผู้มีอำนาจในการสืบสวน และในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้ “พนักงานสอบสวน” เป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (6) และมาตรา 17 นอกจากนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ตำรวจมีอำนาจในการจับ คั่น คุมขัง หรือใช้มาตรการบังคับต่างๆได้

กระทรวงมหาดไทยได้ตราข้อบังคับที่ 2/2491 เรื่อง ให้ตำรวจมีหน้าที่เกี่ยวกับความผิดอาญาไว้ดังนี้

1) ตำรวจที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่เป็นส่วนสกัด เช่น ให้มีเขตอำนาจหรือเขตพื้นที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการระงับปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีอาญาไว้เป็นส่วนๆแล้วนั้น ให้ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของตนโดยเคร่งครัด

2) ตำรวจโดยทั่วไป แม้ตามปกติจะไม่มีเขตอำนาจหรือเขตพื้นที่ต้องรับผิดชอบในการระงับปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีอาญาโดยตรง หรือจะเป็นการปฏิบัตินอกเขตอำนาจหรือนอกเขตพื้นที่ซึ่งตนรับผิดชอบโดยตรงก็ตาม หากมีเหตุเกิดขึ้นในลักษณะที่ต้องระงับปราบปรามหรือต้องปฏิบัติตามความจำเป็นแล้วแต่กรณีเช่นต้องรีบจัดการกับการกระทำความผิดกฎหมายในทางอาญาซึ่งเกิดขึ้นเฉพาะหน้าหรือติดตามผู้กระทำความผิดหรือจับกุมโดยกระชั้นชิด เป็นต้น ตำรวจทุกคนต้องรีบดำเนินการในเรื่องนั้นๆ โดยทันทีจะละเลยเสียไม่ได้

ผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ถือว่าเป็นผู้บกพร่องต่อหน้าที่อันจำต้องรับทัณฑ์ทางวินัยในความบกพร่องนั้นๆ ตามควรแก่กรณี”

พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้คือ

2.2.1 อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป

พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถที่จะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่กล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

“ข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับความผิด” หมายถึง ความผิดเกิดขึ้นจริงๆหรือไม่ ใครเป็นผู้กระทำ

“พฤติการณ์อันเกี่ยวกับความผิด” หมายถึง ได้กระทำความผิดเพราะอะไร เพราะเหตุใด พยาบาท อาฆาต ประสงค์เอาทรัพย์ หรือชู้สาว

“เพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด” หมายถึง ใครเป็นผู้กระทำจริงๆ

“เพื่อพิสูจน์ให้เห็นความผิด” หมายถึง การนำพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นประจักษ์พยาน หรือพยานพฤติการณ์แวดล้อมรวบรวมไว้เพื่อพิสูจน์ให้ทราบความผิด”¹⁸

การรวบรวมพยานหลักฐานมีความหมายรวมถึง การสอบสวนจดปากคำผู้เสียหายและพยานบุคคล สอบสวนจดปากคำผู้ต้องหา การทำหลักฐานทางเอกสาร เช่น ทำแผนที่เกิดเหตุบันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา ประวัติข้อเคยต้องโทษ การรวบรวมสิ่งของอันเป็นของกลางในคดี¹⁹

เกี่ยวกับการสอบสวนผู้ต้องหาโดยทั่วไปนั้น โดยหลักแล้วถือเป็นเงื่อนไขในการให้อำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องร้องคดีอาญาแก่ผู้ต้องหา ตามที่มาตรา 120 บัญญัติว่า

“มาตรา 120 ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนความผิดนั้นๆก่อน”

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญานั้นในปัจจุบัน ได้มีการยกฐานะของผู้ต้องหาซึ่งแต่เดิมเป็นกรรมในคดีขึ้นเป็นประธานในคดี ดังนั้นในการสอบสวนผู้ต้องหากฎหมายจึงได้บัญญัติบังคับพนักงานสอบสวนไว้ในมาตรา 135 ว่า

“มาตรา 135 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไรๆ ในเรื่องที่ต้องการนั้น”

บทบัญญัตินี้หมายความว่า พนักงานสอบสวนจะใช้วิธีการสอบสวนที่กระทบถึงความเป็นอิสระในการตัดสินใจของผู้ต้องหาไม่ได้ การกระทำใดๆ ที่เป็นการกระทบต่อความเป็นอิสระในการตัดสินใจของผู้ต้องหาแล้วย่อมเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น

มาตรา 134 วรรคหนึ่งและวรรคสองบัญญัติว่า

“เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวน แจ้งข้อหาเพื่อให้ผู้ต้องหาทราบ เพื่อที่เขาจะได้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

¹⁸ พิพัฒน์ จักรางกูร. (2546). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 207.

¹⁹ คณิง ภาไชย. เล่มเดิม. หน้า 311.

ผลของการไม่แจ้งข้อหา ก็คือถือว่าถ้าพนักงานสอบสวนยังมีได้มีการสอบสวนในความคิดนั้นๆ พนักงานอัยการจึงฟ้องคดีนั้นไม่ได้

“มาตรา 134/4 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาได้

(2) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ สิทธิของผู้ต้องหาประการแรกตามมาตรา นี้ คือ “สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การ” สิทธิของผู้ต้องหาประการต่อไปก็คือ “สิทธิที่จะให้ผู้ทนายความหรือผู้ซึ่งผู้ต้องหาไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา”

การแจ้งที่ต้องกระทำควบคู่กับการแจ้ง “สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การ” คือ การต้องแจ้งด้วยว่า ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ การแจ้งในส่วนนี้เป็นเรื่องของการแจ้งสิทธิที่จะได้รับการแนะนำตักเตือน (Belehrungsrecht)²⁰

ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาได้ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนการแจ้งสิทธิดังกล่าวจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาไม่ได้²¹

มาตรา 134/4 ได้บัญญัติต่อไปว่า

“เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

ความของบทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องหาในฐานะผู้ร่วมในคดีนั้นมีสิทธิทั้งในการกระทำและในทางอยู่เฉย

2.2.2 อำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ

เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้

อำนาจในการตรวจและทำบันทึกต่างๆเกี่ยวกับคดี ตามมาตรา 132 (1)

(1) การตรวจตัวผู้เสียหาย เมื่อผู้นั้นยินยอม ในคดีบางเรื่องเช่นคดีทำร้ายร่างกาย คดีข่มขืนกระทำชำเรา พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นที่จะต้องส่งตัวผู้เสียหายให้ผู้ชำนาญการพิเศษ

²⁰ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 438.

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 769/2482 คำสารภาพในชั้นสอบสวนที่เกิดขึ้นโดยเจ้าพนักงานมิได้ตักเตือนผู้ต้องหาเสียก่อนนั้นฟังชันจำเลยไม่ได้. (ฎน. หน้า 125).

ตรวจเพื่อจะได้ทราบว่ามิบาดแผลอย่างไร หรือถูกข่มขืนจริงหรือไม่เพียงใด แต่ทั้งนี้จะได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายยินยอมให้ตรวจ ถ้าไม่ยอมก็ไม่มีอำนาจที่จะไปบังคับได้²² ทั้งนี้เนื่องจากผู้เสียหายมิใช่เป็นผู้กระทำความผิดครั้งนั้น จึงมีสิทธิในเนื้อตัวร่างกายตามรัฐธรรมนูญ อำนาจรัฐจึงไม่อาจที่จะเข้าไปล่วงละเมิดได้

(2) การตรวจตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการตรวจตัวผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องรอฟังว่าผู้ต้องหายินยอมหรือไม่

สำหรับการตรวจตามมาตรา 132 (1) ได้แก่การตรวจหาเขม่าดินปืน การตรวจเศษดิน เศษหญ้า ซึ่งปรากฏอยู่ตามร่างกายภายนอกของผู้ต้องหา ในคดีข่มขืนกระทำชำเรา มักปรากฏอยู่เสมอว่า หญิงได้ต่อสู้โดยได้ข่วน และ กัดผู้ต้องหาจนมีบาดแผลหรือร่องรอยให้เห็น ปรากฏอยู่ วัตถุพยานที่นำมาเป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ตามร่างกายของผู้ต้องหาและนอกจากการตรวจตามมาตรา 132 (1) จะเป็นการตรวจเพื่อพบสิ่งอื่นที่ปรากฏอยู่ตามร่างกายภายนอกของผู้ต้องหาแล้วยังหมายความรวมถึง การตรวจเพื่อนำสิ่งที่ปรากฏอยู่ตามร่างกายภายนอกของผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานหลักฐานในคดี ได้แก่ การตรวจบาดแผล รวมทั้งการทำภาพจำลอง คือ ลายพิมพ์นิ้วมือ ดังนั้นการตรวจผู้ต้องหาตามมาตรา 132 (1) จึงไม่ใช่การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาทุกกรณี กล่าวคือ ตามมาตรา 132 (1) เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ตามร่างกายภายนอกเท่านั้น เช่น การตรวจบาดแผลและลายพิมพ์นิ้วมือ

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) เป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา ซึ่งกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนไว้โดยไม่ต้องรอฟังว่าผู้ต้องหายินยอมหรือไม่ ดังนั้น ไม่ว่าผู้ต้องหายินยอมให้ตรวจหรือไม่ก็ทำการตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพราะว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาจึงอาจถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ โดยอำนาจรัฐที่กระทำเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง และรายละเอียดแห่งความผิดและเพื่อพิสูจน์ความผิดได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการตรวจตัวผู้ต้องหานั้นแม้เป็นการกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลภายใต้หลักการแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 วรรคหนึ่ง “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” วรรค สี่ บัญญัติว่า “การค้นตัวบุคคลหรือกระทำการใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ” และตามมาตรา 26 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีสิทธิ

²² พัฒนะ ไชยเศรษฐ. (2528). หลักการสอบสวนคดีอาญา. หน้า 39.

เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ดังนั้นจะตรวจค้นตัวบุคคลไม่ได้ เว้นแต่จะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติให้สามารถตรวจร่างกายผู้ต้องหาได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม แต่มิได้ระบุให้ชัดเจนว่าจะให้มีการตรวจร่างกายของผู้ต้องหาได้แค่ไหน เพียงไร และขอบเขตของอำนาจว่ามีเพียงใด และได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจในการตรวจเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน²³

(3) อำนาจตรวจสอบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้สิ่งของอะไรบ้างที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้นั้น พนักงานสอบสวนจะต้องมีความรู้ในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานพอสมควร เช่น ในคดีที่มีการกล่าวหาว่ามีการบุกรุกเข้าไปพินประตู่บ้าน พนักงานสอบสวนก็ต้องเข้าไปดูว่า ประตูบ้านของผู้เสียหายมีรอยรอยถูกพินหรือไม่ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131/1 เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 7 บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งในมาตรา 131/1 วรรคหนึ่งนี้ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้”

(4) ตรวจที่ทางซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การที่เจ้าพนักงานสอบสวนไปตรวจสถานที่เกิดเหตุในทางคดีย่อมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะในที่เกิดเหตุ นั้น พนักงานสอบสวนอาจได้ร่องรอยหลักฐานที่คนร้ายทิ้งไว้ เช่น ในคดีปล้นทรัพย์ คนร้ายปล้นเข้ามาทางด้านประตูหน้าบ้านเมื่อปล้นแล้วก็พากันหลบหนีออกไปทางหลังบ้าน จากการตรวจสถานที่และทางเดินของคนร้ายเจ้าพนักงานพบของกลางตกอยู่ ของกลางนี้ทางสอบสวนได้ความว่าเป็นของผู้ต้องหาเหล่านี้เป็นต้น²⁴

2.3 การแสวงหาพยานหลักฐานโดยการใช้เครื่องจับเท็จ

เครื่องจับเท็จหรือ (Lie Detector) มีชื่อในทางวิชาการว่า “Polygraph” อันเป็นผลงานการคิดค้นของจิตแพทย์เชื้อสายแคนาดาอเมริกันชื่อ จอห์น ออกุสต์ ลาร์สัน (John Augustus Larson) โดยในปี ค.ศ. 1890 ลาร์สัน ได้ผลสรุปจากการทดลองว่า มนุษย์นั้นเมื่อทำการโกหก จะเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ปฏิกิริยาผันแปรของร่างกายมนุษย์” กล่าวคือ จะเกิดความเปลี่ยนแปลงของ

²³ ยุภากรณ์ วงศ์วิกรานต์. เล่มเดิม. หน้า 19.

²⁴ พัฒนะ ไชยเศรษฐ. เล่มเดิม. หน้า 40.

ความดันโลหิต จังหวะการเต้นของหัวใจและลมหายใจ เนื่องจากต่อมอะดรีนัล²⁵ จะถูกกระตุ้นและปล่อยฮอว์โมนอะดีนารีนออกมา ทำให้หัวใจเต้นแรง หายใจเร็วและมีเหงื่อออก รวมถึงมีความดันเลือดสูงขึ้น²⁶ จากการค้นพบนั่นเองเป็นที่มาของสิ่งประดิษฐ์ที่มีชื่อเรียกว่า “เครื่องจับเท็จ” เครื่องแรกของโลก หรือ “โพลีกราฟ ไล ดีเทคเตอร์” (Polygraph Lie Detector) ขึ้นมา ซึ่งคำว่า “ไล” (Lie) ในภาษาอังกฤษหมายถึง การพูดโกหกหรือพูดปด ส่วนคำว่า “ดีเทคเตอร์” (Detector) แปลว่า เครื่องมือหรืออุปกรณ์ตรวจวัด ซึ่งต่อมานักอาชญวิทยา ชื่อว่า ลีโอนาร์ด คีเลอร์ (Leonard Keeler) ได้ทำการพัฒนาเครื่องจับเท็จให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นและจดทะเบียนสิทธิบัตรในปี ค.ศ. 1931 แล้วนำออกจำหน่ายในท้องตลาด โดยได้พัฒนาและแพร่หลายมากขึ้นเรื่อยในปัจจุบัน

2.3.1 วัตถุประสงค์ในการนำเครื่องจับเท็จมาใช้

เกี่ยวกับการบังคับใช้เครื่องจับเท็จนั้น ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำเครื่องจับเท็จมาใช้ประโยชน์ภายในหน่วยงานภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเรียกว่ากองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ โดยทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้สังเกตเห็นว่าเครื่องจับเท็จดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 2 ประเภทการบริหาร บทที่ 8 ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวในข้อที่ 1 ดังนี้

“กรมตำรวจเห็นเป็นการสมควรที่จะได้นำเครื่องจับเท็จมาให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นเครื่องมือดำเนินการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยเครื่องมือที่ทันสมัย และได้ผลในทางคดี”

ในการใช้เครื่องจับเท็จนั้น นอกจากประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในระเบียบดังกล่าว ประโยชน์ของเครื่องจับเท็จนั้นยังมีดังต่อไปนี้²⁷

1. ใช้ในการตรวจสอบคำให้การของพยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และผู้เข้ารับการตรวจสอบ
2. สามารถแยกผู้บริสุทธิ์ออกจากผู้ต้องสงสัย
3. ในบางครั้งสามารถทำให้ผู้กระทำผิดยอมรับสารภาพ

²⁵ Adrenal medulla เป็นเนื้อชั้นในของต่อมหมวกไต อยู่ภายใต้การควบคุมของ Sympathetic ถูกกระตุ้นในขณะที่ตกใจ เครียด กลัว โกรธ โดยเนื้อเยื่อนี้จะทำหน้าที่สร้างฮอว์โมน 2 ชนิด ได้แก่ (1) Adrenal hormone หรือ Epinephrine hormone กระตุ้นให้หัวใจบีบตัวแรง (ความดันเลือดสูง) เส้นเลือดขยายตัว เปลี่ยน glycogen ในตับ ให้เป็นกลูโคสในเลือดทำให้มีพลังงานมากในขณะที่หลั่งออกมา (2) Noradrenalin hormone หรือ Norepinephrine hormone กระตุ้นให้เส้นเลือดมีการบีบตัว ผลคล้ายๆ adrenaline แต่มีฤทธิ์น้อยกว่า.

²⁶ ความเป็นมาของเครื่องจับเท็จ. (2547). หน้า 20.

²⁷ แผ่นพับภายใน กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

4. สามารถกำหนดแนวทางการสืบสวนได้อย่างถูกต้อง ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนทำการคลี่คลายคดีรวดเร็วยิ่งขึ้น

5. เป็นพยานศาล

การใช้เครื่องจับเท็จนั้นนอกจากจะมีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบันแล้ว ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เครื่องจับเท็จนั้นยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเจ้าพนักงานของรัฐในการพิสูจน์ความผิดของบุคคล และในบางคดีเครื่องจับเท็จยังช่วยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบุคคลได้ด้วย อันเป็นเหตุให้สามารถนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ และช่วยเหลือมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นผู้กระทำผิดในคดีอาญา ซึ่งคดีดังกล่าวมีตัวอย่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องจับเท็จโพลีกราฟ²⁸

ตัวอย่างการใช้เครื่องโพลีกราฟที่ประสบความสำเร็จ นำคนผิดออกมารับโทษได้ เช่น กรณีของนางซูซาน สมิท (Susan Smith) ผู้ต้องสงสัยฆาตกรรมลูกชาย 2 คน ซึ่งศพถูกพบติดอยู่ในรถยนต์ที่จมอยู่ในสระน้ำรัฐเซาท์แคโรไลนา สหรัฐอเมริกา

นางซูซาน สมิท ถูกจับเข้าเครื่องโพลีกราฟถึง 3 ครั้ง ไม่ผ่านการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง ในที่สุดเธอก็รับสารภาพว่าเป็นฆาตกรฆ่าลูกชายทั้งสองของเธอเองจริง ทั้ง ๆ ที่ตำรวจไม่มีหลักฐานอย่างอื่นจะเอาผิดกับเธอได้

ตัวอย่างการใช้เครื่องโพลีกราฟที่ช่วยให้คนบริสุทธิ์ได้รับอิสรภาพ ถึงแม้จะหลังจากต้องถูกลงโทษจำคุกยาวนาน 19 ปี คือกรณีของนายแดนนี่ บราวน์ (Danny Brown) ผู้ต้องหาคดีข่มขืนและพยายามฆ่าผู้หญิงคนหนึ่งในวันคริสต์มาสของปี 1981

แดนนี่ บราวน์ ถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิตตั้งแต่ปี 1981 แต่เขาก็ต่อสู้และยื่นยันมาตลอดว่าเขาบริสุทธิ์ จนกระทั่งถึงปี 2001 จึงได้มีการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA Print) ของเขา กับของสเปิร์มที่พบในตัวผู้หญิง ซึ่งถูกแช่แข็งเก็บไว้ที่ห้องปฏิบัติการอาชญากรรมในเมืองโทเลโด รัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ผลการตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอของสเปิร์ม ไม่ตรงกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของแดนนี่ บราวน์ แต่เขาก็ยังไม่พ้นผิด เพราะลูกชายวัย 6 ขวบของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ให้การว่าแม่ของเขาถูกทำร้ายโดยชาย 2 คน ทำให้แดนนี่ บราวน์ ซึ่งพ้นจากข้อหาข่มขืน แต่ก็ไม่อาจหลุดจากข้อหาสมรู้ร่วมลงมือกับชายอีกคนหนึ่ง แดนนี่ บราวน์ จึงถูกนำเข้าพิสูจน์กับเครื่องโพลีกราฟ ผลปรากฏว่าเขาสอบผ่าน และจนกระทั่งในที่สุดศาลโอไฮโอก็พิพากษาปล่อยแดนนี่ บราวน์เป็นอิสระ

²⁸ ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (เมษายน 2550). กลั่นวิทย์-เทคโนโลยี-ศาสตร์และศิลป์ของเครื่องจับเท็จ. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก http://www.Ipst. Ac.th/ thaiversion/publications/in_sci/psychology.shtml.

ในการทำงานของเครื่องจับเท็จนั้น (Polygraph) อุปกรณ์ต่างๆ อันเป็นส่วนประกอบของตัวเครื่องที่ใช้ในการวัดความรู้สึกกดดันทางด้านอารมณ์ของผู้ถูกตรวจสอบ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบของร่างกายของผู้ถูกทดสอบ 3 ระบบอันได้แก่

2.3.2 พฤติการณ์การกล่าวเท็จในทางหลักทฤษฎี

อารมณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบด้านสรีระ, องค์ประกอบด้านกรณีกคิด, องค์ประกอบด้านการมีประสบการณ์ อารมณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของร่างกายคือ ความตึงเครียด, วิตกกังวล, ตื่นเต้น อารมณ์เหล่านี้เกิดจาก²⁹

ความกลัว กลัวที่จะต้องถูกจับโกหกได้ จะต้องติดคุก, เสียทรัพย์, เสียชื่อเสียง

ความสับสนขัดแย้งในความคิด ความรู้สึกผิด คำนิ่งถึงศีลธรรม โอกาสที่จะหลุดรอดจากการจับโกหกได้ มีความคิดเป็นสองแง่ ฯลฯ

ถามเหตุการณ์ในคดีซึ่งกระตุ้นสภาวะอารมณ์ของผู้เข้าเครื่องจับเท็จให้มีความรู้สึกผิด เหมือนขณะกระทำผิด

เกี่ยวกับพฤติการณ์กล่าวเท็จ³⁰ ในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ได้บัญญัติเรื่องดังกล่าวเอาไว้ความว่า

เมื่อบุคคลในสภาพปกติกล่าวเท็จ ย่อมปรากฏอาการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอันเนื่องมาแต่ปฏิกิริยาทางจิตวิทยา ซึ่งพอจะกล่าวได้โดยสังเขปดังนี้

- 1) บุคคลนั้นเข้าใจว่าจะต้องกระทำด้วยความพยายามเป็นพิเศษ
- 2) บุคคลนั้นรู้ตัวดีว่าตนกำลังประสพอันตราย
- 3) บุคคลนั้นใช้ความคิดหรือระลึกถึงเหตุการณ์ซึ่งตนกำลังพยายามซ่อนเร้น

ทั้งนี้ เป็นเหตุให้ระบบประสาทนอกอำนาจ (Autonomic) กระทำหน้าที่โดยอัตโนมัติ และยังผลให้เกิดการขับถ่ายแอดรีนาลิน (Adrenalin) ของต่อมสู่กระแสโลหิต โดยอุบัติขึ้นเกือบจะในทันทีทันใด และสิ้นไปในเวลาอันไม่ช้า พร้อมทั้งก่อให้เกิดปฏิกิริยาสำคัญๆ ทางสรีรวิทยา คือความดันโลหิตขึ้นๆ ลงๆ จังหวะและห้วงลึกของการหายใจเปลี่ยนแปลงจังหวะชีพจร และกำลังแรงของอาการเต้นของหัวใจผันแปร ต่อมาขับเหงื่อไม่กระทำหน้าที่ตามปกติ ยังผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของผิบนัยในลักษณะที่เป็นสื่อกระแสไฟฟ้า อาการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ บุคคลผู้กล่าวเท็จไม่อาจควบคุมได้ นอกจากอาการหายใจ แต่ถ้าบุคคลนั้นพยายามควบคุมอาการหายใจนี้จะกลับเป็นเหตุให้ส่วนต่างๆ ภายในร่างกายต้องกระทำหน้าที่สับสนขึ้น

²⁹ แผ่นพับภายใน กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

³⁰ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 2 ประเภทการบริหาร บทที่ 8 ข้อ 1. ว่าด้วยคำแนะนำและวิธีปฏิบัติในการใช้เครื่องจับเท็จ หลักทางทฤษฎี.

จะเห็นได้ว่าข้อความที่ปรากฏในระเบียบดังกล่าวนั้น เป็นการอธิบายถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ภายในร่างกายของมนุษย์เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลทั่วไปทราบถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายของมนุษย์เสียก่อน จึงจะสามารถเข้าใจได้ว่าเครื่องจับเท็จนั้นจะทำงานได้อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้เป็นงานวิจัยซึ่งในวงการการแพทย์ได้ทำการศึกษาและรับรองแล้วว่า มนุษย์ย่อมมีการเปลี่ยนทางด้านสภาพร่างกายซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของตน เมื่อบุคคลนั้นๆ ได้มีการโกหกขึ้น โดยงานวิจัยชิ้นนี้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1913 โดยเริ่มต้นขึ้นจากการบุกเบิกของ วิลเลียม โมลทอลล์ มาร์สตัน (William Moulton Marston) นักศึกษาทางด้านจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ที่ได้ทดลองตรวจจับสภาพความเปลี่ยนแปลงของความดันเลือดเพื่อเป็นสื่อการจับผิดเท็จ ต่อมา จอห์น เอ. ลาร์สัน (John A. Larson) จิตแพทย์แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบิร์กลีย์ ก็ได้ปรับปรุงและขยายระบบวิธีของมาร์สตัน โดยเพิ่มการตรวจจับสภาพการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ภายในร่างกายเข้าไปอีก เช่น การเต้นของหัวใจ (ชีพจร) การหายใจ เหนือ³¹ จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวต่อมาจึงได้มีการพัฒนาการสร้างเครื่องจับเท็จขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1920 เพื่อใช้ในการตรวจจับการ โกหกของบุคคล ซึ่งอุปกรณ์การตรวจจับความเปลี่ยนแปลงของสภาวะร่างกายดังกล่าวนี้ประกอบด้วย เครื่องมือดังต่อไปนี้คือ

1. เครื่องนิวโมแกรม เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับบันทึกการหายใจวัดจากปริมาณอากาศในสายยาวที่รัดรอบอก ขึ้นลงตามการหายใจ สายดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า (pneumograph) ซึ่งนำมาใช้รัดที่บริเวณหน้าอกและท้องของผู้ถูกทดสอบ

ถ้าเป็นอนาล็อกโพลีกราฟ ท่ออากาศที่ถูกแย่งที่ก็จะย่นเหมือนเวลาเราเล่นเครื่องแอดคอร์เดียนที่พับเมื่อ โคนเบียดและคลี่ตัวเมื่อ โคนดึงขยาย และตัวสูบลมนี้ก็ติดอยู่กับแกนกล ที่ต่อกับปากกาเพื่อลากไปบนกระดาษตามแรงหายใจ ส่วนดิจิตอลโพลีกราฟก็ใช้ท่อจับการทำงานของปอดเช่นกันแต่จะบรรจุเครื่องแปลงกำลัง (Transducers) ไว้เพื่อแปลงพลังงานของอากาศที่ถูกเบียดให้กลายเป็นสัญญาณไฟฟ้า

2. เครื่องคาร์ดิโอสฟีกโมมิเตอร์ อุปกรณ์นี้เป็นสายรัดแขนซึ่งมีคุณสมบัติในการจับความเปลี่ยนแปลงของความดันโลหิต และอัตราการเต้นของชีพจร เป็นอุปกรณ์ที่มีลักษณะเดียวกับที่ใช้สำหรับตรวจความดันโลหิตของผู้ป่วย

ในกรณีของเครื่องอนาล็อกโพลีกราฟนั้น จะนำอุปกรณ์ชิ้นนี้มาพันรอบต้นแขนเพื่อวัดความดันโลหิต ขณะที่เลือดสูบฉีดผ่านแขนก็จะเกิดเสียง การเปลี่ยนแปลงแรงดันเลือดทำให้เสียง

³¹ ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (เมษายน 2550). คลื่นวิทยุ-เทคโนโลยีและศิลป์ของเครื่องจับเท็จ. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก http://www.Ipst.Ac.th/thaiversion/publications/in_sci/psychology.shtml.

ไปแทนที่อากาศในหลอดที่เชื่อมต่อกับตัวลูกสูบที่เป็นจิบเพื่อขยับปากกา ซึ่งถ้าเป็นดิจิตอลโพลีกราฟก็จะใช้หลักการเช่นเดียวกับอัตราหายใจ

3. เครื่องแกลวานอมิเตอร์ (Galvanometers) ใช้ตรวจการไหลของกระแสไฟฟ้าที่วิ่งผ่านผิวหนังซึ่งแปรผันตามปริมาณเหงื่อ หรือเรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงกระแสคลื่นไฟฟ้าที่ชั้นผิวหนัง” (Galvanic skin resistance : GSR) โดยปกติจะเป็นแผ่นรอนิ้วซึ่งใช้ใส่ที่นิ้วชี้หรือนิ้วนาง เนื่องจากปลายนิ้วเป็นบริเวณที่มีรูมากที่สุดของร่างกาย และเป็นตำแหน่งที่สังเกตเห็นเหงื่อได้ง่ายโดยวัดความสามารถในการนำกระแสไฟฟ้า คือเมื่อผิวหนังชื้นหรือเหงื่อออกมาก ก็จะสามารณำกระแสไฟฟ้าได้ง่ายกว่าผิวหนังที่แห้ง

4. เครื่อง Countermeas เครื่องลักษณะนี้ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาขึ้นและใช้ในกองพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งเครื่องชนิดนี้จะติดตั้งเข้ากับพนักงานของเก้าอี้ที่ผู้ถูกจับที่นั่งอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจจับอาการปฏิกิริยาอาการต่างๆของผู้ถูกจับที่นั่ง เพื่อประกอบการวินิจฉัยว่าบุคคลนั้นๆกำลังโกหกอยู่หรือไม่

นอกจากการจับเท็จด้วยอุปกรณ์ดังกล่าวข้างต้น ในปัจจุบันในต่างประเทศได้มีการพัฒนาเครื่องจับเท็จระบบใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งระบบที่กำลังได้รับความสนใจมากเป็นพิเศษได้แก่³²

1. เครื่องถ่ายภาพสมองเอฟเอ็มอาร์ไอ (fMRI หรือ Functional Magnetic Resonance Imaging): ภูเขาสำคัญของระบบนี้คือการตรวจหาส่วนของสมองที่ทำงานหนักขึ้นเมื่อคนถูกจับเท็จโกหก จากหลักการที่ว่า เลือดในสมองบางส่วนของคนโกหกจะสูบฉีดแรงกว่าเลือดในสมองส่วนอื่น การถ่ายภาพภายในสมองด้วยเครื่องเอ็มอาร์ไอ ซึ่งทำงานภายใต้สนามแม่เหล็กที่เข้มข้น และมีฟังก์ชันแสดงให้เห็นส่วนของสมองที่เลือดสูบฉีดแรงกว่าปกติ (ฟังก์ชันที่เพิ่มขึ้นมาของเครื่อง MRI เป็นที่มาของคำว่า Functional) จะช่วยให้วิเคราะห์ได้ว่าคนคนนั้น โกหกหรือไม่

การจับเท็จด้วยเครื่องถ่ายภาพสมองเอฟเอ็มอาร์ไอยังไม่แพร่หลาย เพราะเครื่องมีขนาดใหญ่ ราคาแพง และผู้ใช้จะต้องมีความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน แต่ก็นับว่าระบบนี้เป็นความหวังใหม่ในการช่วยจับเท็จที่อาจจะแม่นยำกว่าระบบโพลีกราฟ

2. เครื่องตรวจจับคลื่นสมองอีอีจี (EEG หรือ Electroencephalograph): เป็นเครื่องแสดงคลื่นสมองจากสัญญาณไฟฟ้าของสมอง มีราคาถูกกว่าระบบเอฟเอ็มอาร์ไอ ใช้กันแพร่หลายกว่า ง่ายกว่า การจับเท็จด้วยระบบนี้อาศัยหลักการที่ว่า คลื่นสมองของคนโกหกจะแตกต่างไปจากคลื่นสมองของคนไม่โกหก เพราะคลื่นสมองของคนโกหกจะมีลักษณะเฉพาะที่มีการเรียกเป็น “Brain-Fingerprint” (ลายนิ้วมือสมอง) เขียนแบบการเรียก “ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ” ดังนั้น โดยการศึกษารูปแบบ

³² ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (เมษายน 2550). คลื่นวิทยุ-เทคโนโลยี:ศาสตร์และศิลป์ของเครื่องจับเท็จ. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก http://www.Ipst. Ac.th/ thaiversion/publications/in_sci/psychology.shtml

คลื่นสมองของคนโกหกที่รวบรวมจากตัวอย่างจำนวนมากของอาสาสมัครในห้องทดลอง ก็คาดหวังกันว่าจะสามารถใช้คลื่นสมองจากเครื่องอีอีจีค้นหา “ลายนิ้วมือสมอง” ของคนโกหกได้ เทคโนโลยีการใช้คลื่นสมองเพื่อจับเท็จเป็นเทคโนโลยีค่อนข้างใหม่ เพิ่งจะเริ่มมีการเสนอขายระบบจับเท็จด้วย “ลายนิ้วมือสมอง” เชิงพาณิชย์ในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 2001

3. เครื่องจับเท็จรังสีอินฟราเรด : เป็นอีกระบบหนึ่งที่ค่อนข้างใหม่และกำลังได้รับความนิยมสูงสุดในระดับสูง ระบบนี้ไม่ซับซ้อนเท่าระบบถ่ายภาพสมองเอฟเอ็มอาร์ไอและระบบตรวจจับคลื่นสมองอีอีจี หลักการของเครื่องจับเท็จรังสีอินฟราเรดคือ คนที่โกหกจะมีใบหน้าแดงขึ้นกว่าปกติ โดยเฉพาะบริเวณขอบตา แต่ก็ไม่มากพอที่จะสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่ทว่าสามารถตรวจจับได้ด้วยกล้องรังสีอินฟราเรดที่ใช้กันโดยทั่วไปสำหรับการตรวจอุณหภูมิร่างกายผู้ป่วยในโรงพยาบาล มีรายงานการทดลองใช้เครื่องจับเท็จรังสีอินฟราเรดกับอาสาสมัครในห้องปฏิบัติการแห่งหนึ่งที่สหรัฐอเมริกา เมื่อประมาณต้นศตวรรษที่ 21 ผลสรุปออกมาว่า สามารถจับคนที่ทำผิดจริงได้ 6 คน จากคนที่ทำผิดจริงทั้งหมด 8 คน และช่วยผู้บริสุทธิ์ได้ 11 คนจากผู้บริสุทธิ์ทั้งหมด 12 คน

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในวงการวิทยาศาสตร์ได้มีการพัฒนาระบบการทำงานของเครื่องจับเท็จอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นไปเพื่อให้การจับเท็จนั้นมีความถูกต้องและแม่นยำขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ตรวจจับบุคคลได้เป็นผลสำเร็จนั้นนอกจากอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ย่อมอยู่ที่ประสบการณ์และไหวพริบของเจ้าพนักงานผู้ทำการจับเท็จนั้นๆ เองเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นเจ้าพนักงานที่ทำการจับเท็จจะต้องทำการศึกษาข้อมูลทั้งหมดซึ่งเกี่ยวข้องกับคดี ไม่ว่าจะเป็นคำให้การในชั้นสอบสวน และพยานหลักฐานทั้งหมดซึ่งเกี่ยวข้องกับคดี เพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบหาความจริง โดยเจ้าพนักงานผู้นั้นจะต้องเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามแก่ผู้ถูกจับเท็จจากข้อมูลทั้งหมดที่ตนได้ศึกษามา ซึ่งประเด็นคำถามดังกล่าวจะเป็นอย่างไรผู้เขียนจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

2.3.3 กระบวนวิธีการตรวจสอบ

คำถามขณะทดสอบอาจจะมีประมาณ 10 ข้อ โดย 3 ใน 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับคดีที่ต้องการสอบสวน ที่เหลือจะเป็นคำถามควบคุม (Control Question) ซึ่งเป็นคำถามธรรมดาทั่วไป อย่างเช่น “ในชีวิตนี้คุณเคยขโมยของหรือไม่” แน่แน่นอนว่าเกือบทั้งหมดจะต้องตอบว่า “เคย” แต่ถ้าใครตอบว่า “ไม่เคย” ก็พอสันนิษฐานได้ว่าน่าจะเป็นโกหก ซึ่งโพลีกราฟก็จะแสดงผล และใช้กราฟชุดนี้ไปเป็นแนวทางการวิเคราะห์คำตอบอื่น³³

³³ ผู้จัดการออนไลน์. (ธันวาคม 2550). พูดยจริงหรือโกหกเครื่องสแกนสมองบอกได้. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก http://www.Manager.co.th/science/view_news.aspx?newsid=9470000089772.

กระบวนการวิธีการทดสอบ แตกต่างไปตามลักษณะบุคคลและข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี แต่อย่างไรก็ดี กลวิธีหลักที่ใช้มีอยู่ 2 ประการ คือ ทดสอบด้วยคำถามทั่วไป และทดสอบด้วยคำถามที่เป็นจุดสุดยอดแห่งความตึงเครียด

การทดสอบด้วยคำถามทั่วไป (General Question Test) หรือ ที่เรียกว่า (Irrelevant Question (I) ประกอบด้วยชุดคำถามที่เกี่ยวข้องกับคดี และชุดคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี โดยที่จัดให้คำถามทั้ง 2 ชุดนี้ปนกัน ในส่วนของคำถามที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น เป็นคำถามที่มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรับผลปฏิบัติการโต้ตอบทางอารมณ์ ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี ก็เพื่อให้ผู้ถูกทดสอบได้คลายความตึงเครียดลงไป และทำให้เส้นภาวะอารมณ์ปกติจากเส้นภาพ (chart) ด้วยเพื่อให้สามารถตีความและเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนเมื่อคำถามที่เกี่ยวข้องกับคดีถูกป้อนเข้าไป ปฏิบัติการที่เกิดขึ้นอาจรุนแรงจนชี้ได้ว่า ถ้าผู้ตอบไม่ได้ให้ความจริงก็สะกดกับคำถามนั้น ข้อสำคัญในการทดสอบด้วยคำถามทั่วไปนี้ ผู้ตอบจะต้องไม่อาจที่จะคาดเดาได้ว่าจะถูกถามอะไรมาก่อนเลยเพื่อที่จะหาคำปกติได้อย่างถูกต้อง

ทดสอบด้วยคำถามที่เป็นจุดสุดยอดแห่งความตึงเครียด (Peak of Tension Test) หรือ (Relevant Question) โดยหลักทั่วไป ประการสำคัญในการถามคำถามลักษณะนี้ จะต้องทราบว่าจะประเด็นใดบ้างที่จะทำให้ผู้ที่ถูกทดสอบวุ่นวายใจและกังวลใจมากที่สุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีที่เขาถือในการทดสอบปฏิบัติการจากการตอบคำถามจะแสดงผ่านเส้นภาพ (chart) ออกมาว่า สำหรับบุคคลที่กล่าวเท็จ หรือสะกดกับคำถามที่เกี่ยวข้องกับคดี เส้นภาพจะปรากฏพุ่งขึ้นสูง แล้วเส้นภาพนั้นจะตกลงเมื่อเป็นคำถามทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้อง เนื่องจากความโล่งใจที่ผ่านคำถามสำคัญนั้นไป การที่เส้นภาพนั้นมีปฏิกิริยารุนแรงก็เนื่องจาก การที่บุคคลผู้นั้นรู้ตัวว่าจะต้องถูกถามคำถามที่ตนจะต้องกล่าวเท็จนั่นเอง

อย่างไรก็ดีในความหวาดวิตกกังวลของผู้ถูกทดสอบด้วยเครื่องจับเท็จที่จะส่งผลถึงค่าความเปลี่ยนแปลงของร่างกายนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละบุคคล และประเภทของอาชญากรรมที่ตนได้ก่อขึ้น ตลอดจนจนประสบการณ์และความชำนาญที่มีมา ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบไม่อาจด่วนสรุปไปเสียว่า บุคคลที่มีปฏิกิริยารุนแรงกับการทดสอบด้วยเครื่องจับเท็จนั้นเป็นผู้กล่าวเท็จ ทั้งนี้ในบางครั้ง ภาวะความตึงเครียดแห่งอารมณ์ ความตื่นเต้นความหวั่นไหวก็อาจส่งผลให้เส้นภาพที่ใช้อ่านค่าตีความออกมาอย่างรุนแรงได้ ดังนั้นในกรณีของผู้บริสุทธิ์นั้น โดยปกติจะให้ความร่วมมือในการตรวจสอบเป็นอย่างดี ด้วยความอยากที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ในการทดสอบนั้น ในระยะเวลาเริ่มต้นผู้ถูกทดสอบอาจเกิดความตื่นเต้น หรือหวั่นเกรงขึ้นได้ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปความรู้สึกเช่นนี้ก็จะค่อยๆลดลงตามลำดับ แต่ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลผู้ถูกตรวจสอบนั้นเป็นผู้ที่ไม่บริสุทธิ์ ความรู้สึกภายในร่างกายจะมีความว้าวุ่นและตึงเครียดเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยความกลัวที่ความจริงอาจจะต้องถูกเปิดเผยทำให้ต้องได้รับความอับอายขายหน้า หรือต้องโทษ

อาญาแผ่นดิน ดังนั้นแม้บุคคลจำพวกนี้จะได้เตรียมตัวมาเป็นอย่างดีแล้วในการตอบคำถาม ก็ยากที่จะปล่อยอารมณ์ให้อยู่ในความควบคุมได้อย่างดีพร้อมเต็มที่ และเมื่อมีคำถาม ซึ่งไม่รู้ว่าเมื่อใดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีถูกนำมาป้อนถามให้ตอบ ความหวั่นวิตกหรือตื่นเต้นจึงมีมากขึ้นเมื่อถึงจุดคำถาม เช่นว่านั้น

จะเห็นได้ว่าเกี่ยวกับการตรวจสอบบุคคลโดยการใช้เครื่องจับเท็จนี้ เป็นกรณีที่เป็นการตรวจสอบบุคคลโดยมีการใช้อุปกรณ์ตรวจวัด ซึ่งใช้สวมใส่ส่วนต่างๆของบุคคลจากภายนอก ร่างกาย ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้จะแสดงผลของปฏิกิริยาผันแปรที่เกิดขึ้นจากภายในร่างกาย นำไปสู่การประมวลผลและอ่านค่าว่าบุคคลนั้นๆกำลังโกหกอยู่หรือไม่ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงถือว่าการใช้เครื่องจับเท็จเพื่อตรวจสอบบุคคลนับเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายมนุษย์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งถือว่าการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา โดยเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานโดยการสอบสวนผู้ต้องหา ซึ่งจากการสอบสวนนี้เอง ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา ซึ่งสิทธิดังกล่าว คือ สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิกิริยาต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา (Privilege against self-incrimination) กล่าวคือในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกสอบสวน สิทธิดังกล่าวนี้ถือว่า ถูกกระทบกระเทือนมากที่สุด

2.3.4 การเลือกตัวผู้รับการตรวจสอบ

ในการคัดเลือกบุคคลผู้เข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ได้กล่าวถึงการคัดเลือกบุคคลผู้จะมีความเหมาะสมที่จะเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จไว้ดังนี้³⁴

ข้อ 1.4 บุคคลทุกคนมีลักษณะที่จะได้รับการตรวจสอบด้วยเครื่องจับเท็จ เว้นแต่

- (1) บุคคลวิกลจริต หรือ จิตทรม (ตรวจสอบไม่ได้ผล)
- (2) อาชญากรใจอำมหิต (ตรวจสอบยากที่จะได้ผล)
- (3) บุคคลเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง (ตรวจสอบยากที่จะได้ผล)
- (4) บุคคลติดยาเสพติด (ตรวจสอบไม่ได้ผล)
- (5) บุคคลปัญญาทึบ (ตรวจสอบยากที่จะได้ผล)
- (6) บุคคลผู้ปฏิเสธไม่ยินยอมรับการตรวจสอบ (ตรวจสอบไม่ได้ผล)

จะเห็นได้ว่า ตามหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น จะไม่มีการคัดเลือกตัวบุคคลโดยกำหนดเฉพาะเจาะจงถึงฐานะของผู้ที่จะได้รับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จแต่อย่างใด ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยานบุคคลหรือจะเป็น

³⁴ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 2 ประเภทการบริหาร บทที่ 8 ข้อ 1. ว่าด้วยหน้าที่ของผู้ควบคุมคดีและหน่วยงานเจ้าของคดี (4) การคัดเลือกตัวผู้รับการตรวจสอบ.

ตัวผู้ถูกกล่าวหาที่จะยอมถูกทดสอบโดยเครื่องจับได้เช่นเดียวกันทั้งสิ้น กล่าวคือ ในกรณีที่มีการตรวจจับเท็จแก่ตัวผู้เสียหาย หรือพยานบุคคลนั้น ประโยชน์ที่จะได้รับก็คือ สามารถที่จะตรวจสอบได้ว่า ผู้เสียหายหรือพยานบุคคลนั้น ได้กล่าวเท็จหรือไม่ในการนำคดีอาญาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ถ้าตรวจจับได้ว่าผู้เสียหายหรือพยานบุคคลกล่าวเท็จแล้ว การกล่าวหาบุคคลอื่นว่าได้กระทำความผิดอาญา ย่อมขาดความน่าเชื่อถือ และเมื่อรับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่นจนเป็นที่แน่ใจ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการย่อมจะมีคำสั่งไม่ฟ้องบุคคลผู้ถูกกล่าวหา อันเป็นการช่วยกลับกรณีให้คดีที่ไม่มีสาระควรแก่การพิจารณาเข้าสู่ศาลอีกวิธีหนึ่ง ส่วนในกรณีที่มีการจับเท็จแก่ผู้ถูกกล่าวหา การจับเท็จนั้นย่อมนำไปสู่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นจากถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาหรือว่าจะเป็นจากพยานหลักฐานต่อเนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหา เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้เป็นอย่างดี ถือเป็น การตรวจสอบโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง

สำหรับบุคคลที่จะเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น นอกจากจะเป็นบุคคลที่จะต้องมียกยัดตามที่กำหนดในข้างต้นแล้ว ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ยังได้บัญญัติถึง อาการของผู้รับการตรวจสอบอีกด้วย ซึ่งอาการของผู้รับการตรวจสอบนั้น มีรายละเอียดดังนี้

ผู้รับการตรวจสอบจะต้อง

- (1) ได้รับการพักผ่อนมาแล้วตามสมควร
- (2) มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์
- (3) ยอมร่วมมือรับการตรวจสอบ
- (4) ได้รับการพักผ่อนมาสองวันอย่างน้อยหลังจากได้รับการสอบสวนอย่างหนักหรือมีอาการ

อารมณ์สะเทือนอย่างแรงมาก่อน

- (5) มีสุขภาพเป็นปกติ

นอกจากนี้ผู้รับการตรวจสอบจะต้องไม่

- (1) เสพสุราหรือยังมึนซึมอยู่
- (2) เป็นโรคความดันโลหิตสูงอยู่
- (3) เหน็ดเหนื่อยอยู่
- (4) มีอารมณ์สะเทือนอย่างแรงอยู่
- (5) หวาดกลัวขาดสติเนื่องมาแต่การสอบสวน หรือการปฏิบัติมิชอบอย่างใด
- (6) เป็นหญิงมีครรภ์อยู่
- (7) เป็นโรคติดต่อ เจ็บป่วย หรือมีอาการเจ็บปวดใดๆ อยู่

จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า บุคคลที่จะเข้ารับการจับเท็จนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่มีความปกติทางกายและทางจิตใจ กล่าวคือถ้านำตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางกายหรือจิตใจมาเข้ารับการทดสอบแล้ว ผลของการจับเท็จนั้นย่อมขาดความน่าเชื่อถือ เพราะการอ่านค่าโดยเครื่องประมวลผลย่อมแสดงค่าผิดๆ เป็นเหตุให้ไม่อาจจะนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ดีแม้บุคคลที่จะเข้ารับการตรวจสอบจะเป็นบุคคลที่มีสภาพกายหรือจิตใจเป็นปกติสมบูรณ์ก็ตาม แต่เมื่อบุคคลนั้นๆทราบว่าจะต้องเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ บุคคลนั้นๆอาจจะเกิดความตื่นเต้นหรือไม่ยินยอมในการถูกตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จก็ได้ แต่ถ้าบุคคลนั้นๆยินยอม เจ้าพนักงานย่อมมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

สภาพจิตใจของผู้รับการตรวจสอบ³⁵

(1) เมื่อผู้คุมคดีจะชี้แจงให้บุคคลใดยินยอมรับการตรวจสอบ จะต้องให้บุคคลนั้นเข้าใจว่าเครื่องจับเท็จทำงานอย่างไร

(2) ระวังมิให้ผู้เข้ารับการตรวจสอบเข้าใจว่า ตนจะได้รับความเจ็บปวดทรมานเพราะการตรวจสอบ หรือเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบไม่บันทึกผลตามความเป็นจริง

(3) การชี้แจงให้ผู้รับการตรวจสอบทราบหลักทางทฤษฎีที่กล่าวไว้ จะไม่เสียหายแต่ประการใดและหากผู้ที่ได้รับการตรวจสอบใครที่จะทราบข้อความอื่นๆ นอกเหนือจากนั้น ก็ควรจะแนะนำให้รอดถามจากผู้ชำนาญการ ณ สถานที่ตรวจสอบ

(4) ผู้รับการตรวจสอบควรจะได้รับคำชี้แจงให้เข้าใจว่า ถ้ายตนเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ไม่มีอะไรที่จะต้องหวาดกลัว และแนะนำให้ผู้รับการตรวจสอบพักผ่อนเสีย เพราะจะต้องคอยตอบคำถามหลายข้อ และจะต้องใช้เวลาในการตรวจสอบนานพอสมควร ไม่ควรอธิบายให้ผู้รับการตรวจสอบทราบว่า ถ้าใช้ยาหรือดื่มสุรามา ก็สามารถตรวจสอบทราบได้ แต่เมื่อทราบหลังการตรวจสอบแล้ว ก็ควรชักใช้ชี้แจงแก่ผู้รับการตรวจสอบได้

(5) ควรจะชี้แจงให้ผู้รับการตรวจสอบเข้าใจว่า ผู้ตรวจสอบเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีคุณธรรมสูง ปัญหาเรื่องความยุติธรรมเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้รับการตรวจสอบจะต้องวางใจในตัวผู้ตรวจสอบพอทำนองเดียวกันกับคนไข้ไว้ใจนายแพทย์

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าพนักงานผู้คุมคดีแจ้งแก่บุคคลผู้ยินยอมที่จะเข้ารับการตรวจสอบ กล่าวคือ การที่จะนำตัวบุคคลใดเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น บุคคลผู้ที่จะเข้ารับการตรวจสอบย่อมถือเป็นผู้ทรงสิทธิ ที่จะให้ความยินยอมที่จะเข้ารับการตรวจโดยเครื่องจับเท็จหรือไม่ยินยอมก็ได้ และถ้าบุคคลนั้นๆไม่ยินยอมให้ความร่วมมือในการ

³⁵ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 57 (ลักษณะเบ็ดเตล็ด) บทที่ 8 เรื่องการใช้เครื่องจับเท็จ ข้อ 1.

ตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จแล้ว เจ้าหน้าที่ย่อมไม่อาจที่จะบังคับให้บุคคลนั้นๆ เข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกาตามหลัก Miranda Rules ซึ่งมีที่มาจากคดี Miranda v. Arizona 384 U.S. 436 (1966) ศาลของสหรัฐอเมริกาตีความขยายความบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสหรัฐอเมริกา ในมาตรา 5 (The Fifth Amendment) ที่บัญญัติว่า “บุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับให้เป็นพยานอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา (No person... shall be compelled in any criminal case to be witness against himself) ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกา ได้แปลบทบัญญัตินี้ว่า หมายความว่ารวมถึง การห้ามพนักงานสอบสวนกระทำการอันมิชอบอย่างใดๆ ต่อผู้ต้องหา เช่นเดียวกับ มาตรา 135 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย เพราะหากมีการกระทำอันมิชอบ และผู้ต้องหากล่าวถ้อยคำใดๆออกมา ก็อาจถือได้ว่าเป็นการ “บังคับให้ (ผู้ต้องหา) เป็นพยานอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา” นั่นเอง³⁶

หลักการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานานาชาติอารยประเทศ คือ หลักการที่ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญากระทำการใดๆไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมอันจะเป็นการบีบบังคับให้ผู้ต้องหาจำต้องให้การออกมาโดยปราศจากความสมัครใจของตนเอง

เกี่ยวกับการตรวจสอบบุคคลโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้นสำหรับในประเทศไทย เครื่องจับเท็จนั้น ได้เข้ามามีบทบาทในการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาเป็นระยะเวลานานแล้ว โดยกองพิสูจน์หลักฐาน เป็นหน่วยงานแรก และหน่วยงานเดียวที่นำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ และยังคงมีประจำการอยู่จนถึงปัจจุบัน³⁷ การที่จะมีการใช้เครื่องจับเท็จหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนโดยตรง ซึ่งก่อนการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องมีการสอบถาม

³⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2521). การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน-ตัวอย่างของสหรัฐอเมริกา. หน้า 11.

³⁷ มาตรา 134/4 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาราบก่อนว่า
 (1) ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
 (2) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้
 เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลขที่ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นไม่ได้.

ผู้ต้องหา เสียก่อนว่ายินยอมที่จะเข้ารับการตรวจสอบโดยการใช้เครื่องจับเท็จหรือไม่ เนื่องจากผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิที่เรียกกันว่า สิทธิในทางนิ่ง (Right to silence) แต่อย่างไรก็ดีสิทธิในทางนิ่งนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่บุคคลย่อมที่จะสละได้โดยความยินยอมของผู้ต้องหา แต่การสละสิทธิโดยความยินยอมนั้นคงเป็นการสละสิทธิที่เกี่ยวกับการให้ถ้อยคำแก่เจ้าพนักงานสอบสวนเท่านั้น

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการวิธีการตรวจสอบบุคคล โดยการใช้เครื่องจับเท็จแล้วจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องจับเท็จในการสอบสวนบุคคลนั้น การตรวจสอบมิได้มุ่งเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งถ้อยคำหรือเพื่อตรวจสอบปากคำของผู้ต้องหาโดยตรง แต่การตรวจสอบบุคคลโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้น เป้าหมายหลักคือต้องการที่จะอ่านค่าตัวชี้วัดของปฏิกิริยาผันแปรภายในต่างๆ ซึ่งมักจะเปลี่ยนไปเมื่อคนทั่วไปกำลังโกหก แล้วจึงวิเคราะห์ก่อนให้ความเห็น ซึ่งสัญญาณชี้วัดดังกล่าวได้แก่

1. การประมวลผลระบบการหายใจ (Pneumograph Tracing)
2. การประมวลผลการทำงานของต่อมเหงื่อ (Electrodermal Activity Tracing)
3. การประมวลผลความดันโลหิตและชีพจร (Cardiovascular Tracing)

จะเห็นได้ว่าระบบต่างๆดังกล่าว เป็นระบบที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมโดยปกติของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากระบบดังกล่าวจะผันแปรไปตามอารมณ์ของผู้ถูกทดสอบ เช่น เมื่อผู้ถูกทดสอบกำลังรู้สึกตื่นเต้นเนื่องจากการถูกถามคำถามจากพนักงานสอบสวน ในบางครั้งก็จะเกิดปฏิกิริยาตอบสนองซึ่งเป็นการทำงานของร่างกายในระบบที่เรียกว่า “ระบบประสาทอัตโนมัติ” เช่น เกี่ยวกับการทำงานของต่อมเหงื่อ หรือชีพจร เป็นต้น เครื่องจับเท็จที่ได้นำมาใช้ก็จะทำการอ่านค่าจากการทำงานระบบประสาทอัตโนมัติดังกล่าวในขณะที่ทำการตอบคำถาม และชี้วัดว่าบุคคลนั้นๆกำลังโกหกอยู่หรือไม่ ดังนั้นเมื่อวัตถุประสงค์หลักของเครื่องจับเท็จที่นำมาใช้ ประสงค์ที่จะทำการตรวจสอบระบบประสาทอัตโนมัติของผู้ต้องหา ซึ่งผู้ต้องหาอาจจะบังคับหรือควบคุมได้โดยปกติ เกี่ยวกับเรื่องของความยินยอมของผู้ต้องหาในการที่ให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำในคดีอาญานั้นจึงไม่อาจที่จะนำมาใช้ได้ในกรณีดังนี้ ทั้งนี้เนื่องการให้ความยินยอมดังกล่าวเป็นการให้ความความยินยอมเฉพาะเพียงแต่การให้ถ้อยคำแก่เจ้าพนักงานสอบสวนเท่านั้น หาได้ครอบคลุมถึงการให้ความยินยอมในการที่จะถูกตรวจสอบระบบประสาทอัตโนมัติ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคลผู้ที่เข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้นๆด้วย

2.4 เสรีภาพในการตัดสินใจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ต้องหานั้น เสรีภาพในการตัดสินใจของบุคคลนั้นถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2550 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญา ทั้งนี้เนื่องจากสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยมักถูกล่วงละเมิดได้ง่าย จากการกระทำของรัฐหรือจากเจ้าพนักงานของรัฐ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลย ซึ่งในรัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาได้บัญญัติหลักประกันดังกล่าวไว้หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น สิทธิที่จะ ไม่ให้การเป็นพยานแก่ตนเอง หรือสิทธิในการมีทนายความ หรือสิทธิที่ไม่ถูกตรวจค้นโดยไม่มี หมายค้น เป็นต้น

2.4.1 เสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหา

เสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหา นั้น เป็นเสรีภาพที่มีลักษณะประกอบด้วยสิทธิ ของผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีและสิทธิที่จะอยู่เฉย ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการยกระดับของผู้ถูก กล่าวหาจากการเป็นกรรมของคดีขึ้นเป็นประธานของคดี ผู้ต้องจึงได้รับความคุ้มครองเกี่ยวกับการ ตัดสินใจในการที่ตนได้ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีมากขึ้นซึ่งสิทธิดังกล่าว ประกอบด้วย

2.4.1.1. สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในทางกระทำ

การที่กฎหมายระดับฐานะของผู้ถูกกล่าวหาจากการเป็นเพียงผู้ถูกชักฟอก หรือเป็นกรรมในคดี มาเป็นผู้ร่วมในการค้นหาความจริงในกระบวนการพิจารณา³⁸ โดยการเป็น ประธานในคดี มีผลทำให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิต่างๆ ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และถือเป็น หลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรฐานสากล แนวทางที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิต่อสู้ คดีได้เต็มที่ผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับการรับรองสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นสิทธิในทางการ กระทำหรือสิทธิในทางอยู่เฉย สิทธิในทางกระทำที่กฎหมายรับรองที่สำคัญ เช่น สิทธิในการมี ทนายช่วยเหลือในการต่อสู้คดี สิทธิได้รับทราบข้อกล่าวหาและข้อเท็จจริงที่กล่าวหาและมีสิทธิซัก ค้านหรือนำเสนอพยานหลักฐาน เพื่อโต้แย้งพยานฝ่ายโจทก์ และพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของตน สิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา และคัดค้านคำพิพากษาของศาล สิทธิในการที่จะอยู่ร่วมด้วยในการ ดำเนินคดี และสิทธิที่จะให้การแก้ข้อกล่าวหา

ตามกฎหมายไทยในปัจจุบันได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในทางการ กระทำที่สำคัญ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “การพิจารณาสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” เป็นการรับรองสิทธิของผู้ถูก กล่าวหาที่จะมีสิทธิอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีในชั้นศาล ซึ่งสิทธินี้มีส่วนสัมพันธ์กับหลักฟังความ ทุกฝ่าย ซึ่งหมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาได้ ในฐานะที่ผู้ถูกกล่าวหา

³⁸ ณรงค์ ใจหาญ (2544). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เล่ม 1). หน้า 29-32.

เป็นประธานในคดี³⁹ จากหลักฟังความทุกฝ่ายนี้กรณีจึงต้องสอบสวนปากคำผู้ต้องหาก่อนการฟ้อง
 เสมอดังที่ มาตรา 120 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการ
 สอบสวนในความคืบหน้าก่อน” โดยมีข้อยกเว้นในกรณีที่คดีนั้นจะยุติโดยการไม่ฟ้อง เช่น เห็นว่า
 ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิด การกระทำของผู้ต้องหาไม่มีความผิด มีเหตุตามกฎหมายที่ผู้ต้องหา
 ไม่ควรต้องรับโทษหรือกรณีมีเงื่อนไขระงับคดี จะไม่สอบสวนปากคำผู้ต้องหาก็ได้เพราะกรณีไม่มี
 ความจำเป็นที่จะต้องกระทำเช่นนั้น และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้
 กล่าวถึงในเรื่องนี้ไว้ใน มาตรา 241 วรรคสองว่า “ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความ
 หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 มาตรา 134/4 (2) ก็ได้บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการ
 สอบปากคำตนได้ บทบัญญัตินี้จัดได้ว่าเป็นสิทธิในทางกระทำของผู้ต้องหาที่เกิดขึ้นใหม่ตาม
 กฎหมายไทย เป็นต้น

2.4.1.2. สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในทางอยู่เฉย

เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาจากการที่ต้องตก
 เป็นผู้ถูกกระทำ หรือกรรมในคดีมาเป็นประธานในคดี ดังนั้นผู้ถูกกล่าวหาจึงถือเป็นผู้ร่วมในการ
 ค้นหาความจริงในกระบวนการพิจารณาด้วย ซึ่งแนวทางในการค้นหาความจริงของผู้ถูกกล่าวหาอาจมี
 ทั้งในทางการกระทำและไม่กระทำ ผู้ถูกกล่าวหาจึงอาจวางเฉยในการร่วมค้นหาความจริงในการ
 พิจารณาได้⁴⁰ ทั้งนี้เพราะหลักการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา จำเลยจะได้รับการ
 สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และเป็นหน้าที่โจทก์ที่จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์จนปราศจากข้อ
 สงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นจำเลยจะไม่มีหน้าที่ที่จะต้องนำพยานมาสู้หรือให้การ
 ปฏิเสธฟ้องของโจทก์ก็ได้ โจทก์ก็ไม่สามารถบังคับเอาหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดจากจำเลย
 และไม่อาจอ้างจำเลยเป็นพยานฝ่ายตน หรือบังคับให้จำเลยให้การ หรือเสนอพยานหลักฐานต่อศาล
 ได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบังคับให้จำเลยต้องให้การหรือต้องนำสู้พยานหลักฐานของตน หาก
 จำเลยไม่ประสงค์ที่จะกระทำเช่นนั้น ดังนั้นจึงถือเป็นหลักที่ยอมรับกันแล้วว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาไม่
 จำเป็นต้องตอบคำถามตามข้อกล่าวหาตลอดเวลาของกระบวนการพิสูจน์ว่าบุคคลผู้นั้น ได้กระทำความ
 ผิดหรือไม่⁴¹

หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาและจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าฝ่าย
 โจทก์จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง การปฏิบัติต่อเขาก็จะปฏิบัติอย่างผู้กระทำความผิด

³⁹ คณิศ ฅ นคร. เล่มเดิม. หน้า 64.

⁴⁰ ณรงค์ ใจหาญ. (2545). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เล่ม 2). หน้า 80.

⁴¹ D.J.Harvey. (1995, June). “The Right to Silence and the Presumption of Innocence.” *The New*

ไม่ได้ หลักการนี้ได้รับการรับรองไว้ตามมาตรฐานสากลในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 มาตรา 11(1) ความว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันต่างๆ ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี” หลักการนี้ยังก่อให้เกิดหลักการสำคัญอื่นๆ ในการดำเนินคดีตามมาอีกหลายประการ เช่น การพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง การยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยรวมถึงการให้สิทธิต่างๆ แก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ด้วย

สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในทางอ้อมคือ สิทธิที่จะตัดสินใจในคดีด้วยตนเอง⁴² ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 134/4 (1) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะไม่ให้การ โดยบัญญัติไว้ว่า “ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” และในชั้นศาลมาตรา 172 ก็บัญญัติให้สิทธิแก่จำเลยที่จะไม่ให้การก็ได้ โดยบัญญัติว่า “เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์ และจำเลย มาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการพิจารณาต่อไป”

ดังนั้น ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดีผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และถ้าให้การก็มีสิทธิให้การอย่างไรก็ได้

2.4.2 การสละสิทธิโดยความยินยอม

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าผู้ถูกกล่าวหาขอมมีสิทธิทั้งในทางกระทำและสิทธิในทางนิ่งเฉย แต่อย่างไรก็ดีสิทธิดังกล่าวของผู้ถูกกล่าวหา นั้น สิทธิในบางประเภทผู้ถูกกล่าวหาขอมปฏิเสธการที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายได้ ซึ่งการปฏิเสธนี้ทำได้โดยชัดแจ้งและโดยปริยาย ซึ่งสิทธิบางอย่างผู้ถูกกล่าวหาสามารถสละได้ และสิทธิบางอย่างก็สละไม่ได้ แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาสละสิทธิ นั้น การสละสิทธิดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงความยินยอมในการสละสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถือเป็น “ผู้ทรงสิทธิ” เป็นสำคัญซึ่งความยินยอมดังกล่าวจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้⁴³

1) ความยินยอมนั้นต้องยินยอมโดยสมัครใจ และจะต้องมีอยู่อย่างน้อยในขณะที่ทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้

⁴² คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 140.

⁴³ กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2523). ความยินยอมในกฎหมายอาญา. หน้า 48-51.

2) ความยินยอมนั้นต้องเป็นความยินยอมอันบริสุทธิ์

3) ความยินยอมนั้นต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน

สำหรับความยินยอมของผู้ต้องหาที่ให้อำนาจรัฐ ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายได้นั้น ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เพราะพยานหลักฐานที่ได้มาจะเป็นประโยชน์ต่อคดี และพิสูจน์ความจริงในคดี ดังนั้น ความยินยอมดังกล่าวจึงไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามความยินยอมของผู้ต้องหาที่ให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย เพื่อนำสิ่งที่อยู่ภายนอกร่างกาย และสิ่งที่อยู่ภายในร่างกาย เพื่อรวบรวมเป็นพยานหลักฐานจะต้องไม่เป็นการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาจนได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ดังนั้น การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย เพื่อใช้เป็นพยานในคดีสามารถทำได้ดังนี้ คือ

1) ในชั้นสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่จะต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องมีการตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี”

2) ในชั้นพิจารณาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 บัญญัติว่า

“ในกรณีความผิดอาญาที่มีโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่ประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอม หรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเน้นย้ำว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายภาคหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

กรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาดังกล่าวจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือศาลเพื่อสั่งหรือให้ทำการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี การกระทำดังกล่าวจะต้องเป็นการกระทำที่เป็นการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อยเท่านั้นหากเป็นการกระทำที่อาจทำให้ผู้ต้องหาได้รับอันตรายที่มีใช้การรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อยแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าย่อมไม่อาจกระทำได้นี้เนื่องจากถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหากเกินควร

บทที่ 3

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ในกฎหมายต่างประเทศ

สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ มีที่มาจากการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลในสังคมย่อมมีสิทธิ และสถานภาพของตัวเอง ใครจะล่วงละเมิดไม่ได้ อันถือว่าเป็นสิทธิในชีวิตส่วนตัวที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระของแต่ละบุคคล⁴⁴ ซึ่งต้นกำเนิดของแนวคิดในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในสมัยปัจจุบันนี้ เริ่มมาจากสิทธิของประชาชน อันเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ซึ่งต้องการให้บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับจากรัฐ ในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน และด้วยความจำเป็นของสังคม จึงต้องมีพื้นฐานของระเบียบที่จะอยู่ร่วมกันโดยสงบเรียบร้อยในสังคม จึงต้องออกกฎหมายที่เป็นการยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ มาใช้บังคับใช้แก่สังคม โดยมีกระบวนการคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ เพื่อป้องกันมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจที่เกินขอบเขต เข้ามาจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหา ปกป้องการต่อสู้คดีกันอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา⁴⁵

3.1 ที่มาและความหมายของสิทธิในประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีการรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตาม The Police and Criminal Evidence Act 1984 และ Code of Practice อันเป็นกฎหมายสำหรับใช้ในการควบคุมการทำงานของตำรวจและการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการทำงานของพนักงานสอบสวนในการถามคำให้การผู้ต้องหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ คำรับในคดีอาญาหรือคำให้การต่าง ๆ ที่จะใช้ยื่นผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาของศาล โดยแยกเป็นการคุ้มครองสิทธิในการถามคำให้การที่จะต้องให้คำเตือน กับการปกป้องพิทักษ์ทนายความออกเป็นคนละส่วนกัน มีการบังคับใช้สิทธิอิสระต่างหากจากกัน แต่ก็มีสภาพบังคับกรณีที่มีการล่วงละเมิดสิทธิต่างๆ เหมือนกัน หรือก็คือการไม่รับฟังถ้อยคำที่ได้มานั้นเป็นพยานหลักฐานเช่นเดียวกัน

⁴⁴ Andrew Ashworth. (1994). **The Criminal Process.** p. 114.

⁴⁵ Martin R. Gardner. (1993, summer). "Section 1983 Action Under Miranda : A critical View of The Right to Avoil Interrogation." **American Criminal Law Review**, 30, 4. p. 1136.

สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้คนถูกฟ้องคดีอาญา ได้มีการพัฒนามาจากระบบกฎหมาย Common Law โดยเริ่มต้นขึ้นมาจากการโต้แย้งอำนาจศาลศาสนาในประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นการพิจารณาโดยโหดร้ายทารุณ จึงได้มีการพัฒนาในทางการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากขึ้น จากหลักในการสอบสวนมาสู่การบัญญัติเป็นกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ให้การ และสิทธิในการปรึกษาทนายความ

3.1.1 ที่มาของสิทธิ

ในสมัยโบราณ พระในศาสนาจะทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา พิจารณาคำฟ้อง และคำร้องต่างๆ ทั้งศาลศาสนาและศาลพลเรือน โดยศาลศาสนาและศาลพลเรือน จะให้จำเลยในคดีอาญาสาบานว่าจะต้องพูดความจริง จะปฏิเสธไม่ให้การโดยอ้างเอกสิทธิ์ใดๆ ไม่ได้ เรียกว่า “ex officio”⁴⁶ วิธีพิจารณาจะใช้การดำเนินน้ำลุยไฟ (Trial by ordeal)⁴⁷ หรือให้ต่อสู้กันด้วยหอกดาบ (Trial by Battle) เพื่อต้องการให้ได้ความเป็นจริงโดยคู่ความเอง โดยศาลมีอำนาจออกหมายเรียกให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมาศาล และบังคับให้จำเลยให้การได้โดยจะไม่พิจารณาว่า คำให้การนั้นจะเป็นปฏิปักษ์ต่อจำเลยหรือไม่ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1691 รัฐสภาจึงได้ทำการออกกฎหมายยกเลิกศาลศาสนาทั้งหมด เนื่องจากว่า The House of Lords ได้มีคำตัดสินว่า คำพิพากษาของศาล Star Chamber อันเป็นศาลที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับศาสนา ได้ลงโทษจำเลยโดยการเฆี่ยนตี และใส่ข้อหา เมื่อจำเลยปฏิเสธไม่ยอมให้การ อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของพระเจ้า ขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญ และขัดต่อหลักการปกครองราชอาณาจักร อันถือได้ว่า เป็นการกระทำที่ขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และขณะเดียวกันในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 ก็ได้เริ่มนำการพิจารณาคดีโดยลูกขุนมาใช้ในศาล เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินคดี ซึ่งก็ได้รับการยอมรับเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน⁴⁸

ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ศาลได้ออกกฎในการถามคำให้การของพนักงานสอบสวนขึ้นมา เพราะต้องการให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ เพื่อความเป็นธรรมในการกล่าวหาว่าเขาได้กระทำความผิด จึงเริ่มมีคำเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การเกิดขึ้น⁴⁹ ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจที่สืบทอดกันมาของนักกฎหมายอังกฤษจนถึงปัจจุบัน ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้อย่างเพียงพอ ในชั้นก่อนฟ้องคดีอาญา แต่ก็มีผู้ต่อต้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่อยู่พอสมควร เพราะเกรงว่า จะไม่สามารถควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งแท้จริงแล้ว จะต้องขึ้นอยู่กับการพิสูจน์กันในการพิจารณาด้วยพยานหลักฐาน⁵⁰

⁴⁶ Charles T. McCormick. (1972). *McCormick on Evidence*. p. 244.

⁴⁷ ประมวล สุวรรณศร. (2525). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*. หน้า 1-2.

⁴⁸ สุชิน ต่างงาม. (2529). *การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน*. หน้า 24-30.

⁴⁹ John Sprack. (1993). *Emmins on Criminal Procedure*. p. 411.

⁵⁰ John A. Andrews. (1982). *Human Rights in Criminal Procedure*. p. 31.

ศาลจึงได้มีแนวคิดในการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐาน ที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือได้มาโดยไม่เป็นธรรม จากการถามคำให้การของพนักงานสอบสวนขึ้นมา โดยเรียกว่ากฎของศาลหรือ Judge Rule มีขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1906 เนื่องจากผู้พิพากษาบางคนได้ตำหนิการทำงาน ของพนักงานสอบสวน จากการสอบปากคำผู้ต้องหา ซึ่งบ่อยครั้งที่ศาลพิจารณาเห็นว่าคำให้การ หรือคำรับสารภาพที่พนักงานสอบสวนได้มานั้น จะให้การบังคับ ข่มขู่ หรือกดดันทางด้านจิตใจให้ ผู้ต้องหารับสารภาพ โดยไม่ได้มาจากความสมัครใจของผู้ต้องหา (R.v. Tompson (1983) 2 QB 12 (CCR)) ผู้บังคับการตำรวจแห่งนครเบอร์มิงแฮมจึงได้ทำหนังสือถึงรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม (Lord Chief Justice) ให้วางกฎเกณฑ์ในการสอบคำให้การของพนักงานสอบสวน ซึ่งได้ข้อสรุปจาก การประชุมของผู้พิพากษาศาลสูง (High Court)⁵¹ ออกมาบังคับใช้ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ ตามในการถามคำให้การ โดยจะต้องมีการเตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การก่อนเสมอเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 บังคับใช้จนถึง ค.ศ. 1984 เพื่อการควบคุมการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ไม่ให้ กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินขอบเขต หากพนักงานสอบสวนฝ่าฝืน ศาลจะไม่รับฟัง พยานหลักฐาน โดยศาลจะแนะนำลูกขุนว่า คำให้การเกิดจากคำถามของพนักงานสอบสวนนั้น ไม่ สามารถรับฟังได้ (Reg v. Littebog (1934) 2 K.B. 408; Reg v. Ryan (1964) 50 Cr. App.R 144) เพื่อให้เป็นแนวทางปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงในคดีอาญา จากการแสวงหา พยานหลักฐานโดยการถามคำให้การของบุคคล อันเป็นการทำให้เขาให้ถ้อยคำโดยความสมัครใจ ด้วย

เมื่อ ค.ศ. 1984 ฝ่ายบริหารจึงได้ทำการเสนอให้บัญญัติเป็นกฎหมาย โดยรวบรวม ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายต่างๆ รวมทั้ง Judges Rules ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงาน สอบสวน และการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญา หรือ The Police and Criminal Evidence Act 1984 หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “PCEA” หรือ “PACE” หรือ Code of Practice เป็นการ รวบรวมไว้ ให้เป็นฉบับเดียวกันขึ้น เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน และคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของผู้ต้องหา ในการถามคำให้การ โดยพนักงานสอบสวน ซึ่งจะต้องให้คำเตือน (caution) ในสิทธิที่จะไม่ให้การ⁵² และสิทธิในการรับความช่วยเหลือทางกฎหมาย (legal aid) หรือการปรึกษากับทนายความ (มาตรา 58 ของ PACE) ให้กับเขาก่อน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1993 ก็ได้มีการทำวิจัย โดยนำคดีในประเทศอังกฤษจำนวน 1080 คดี โดยคัดมาจากรายปี ค.ศ. 1986 ถึงปี 1988 อย่างต่อเนื่องกัน จากสถานีตำรวจ 6 สถานี สํารวจความ

⁵¹ คลิ่ง ภาไชย. (2530, มกราคม). “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ.” วารสารอัยการ, 10, 109. หน้า 15-17.

⁵² The Police and Criminal Evidence Act 1984 Code of Practice C10.4.

เชื่อถือ และผลของสิทธิที่จะไม่ให้การของผู้ต้องสงสัยว่า เหตุใดผู้ต้องสงสัยจึงปฏิเสธไม่ให้การในชั้นสอบสวน แต่กลับไปให้การในชั้นศาล จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงคำเตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การนี้ จนในที่สุดคำเตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ จึงได้มีการพัฒนาจนมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในปี ค.ศ. 1994 โดยบทบัญญัติของ The Criminal Justice and Public Order of Practice โดยยังคงสิทธิที่จะไม่ให้การอยู่ แต่การที่ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาไม่ให้การนั้น หากภายหลังไปให้การในชั้นศาล พยานหลักฐานนั้นจะขาดความน่าเชื่อถือได้ ถ้าไม่ให้การมาเสียตั้งแต่ที่สถานีตำรวจ ซึ่งถ้ามีการตัดสิทธิที่จะไม่ให้การออกไป ย่อมเป็นการขัดต่อหลักที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์ จะปฏิบัติกับเขาเยี่ยงผู้กระทำผิดไม่ได้ กับหลักที่บุคคลมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนเองถูกฟ้องในคดีอาญาซึ่งตั้งอยู่ในหลักของสิทธิในการใช้ชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ Professor Burton L. Ingraham ก็ยังได้ทำการโต้แย้งการตัดสิทธิที่จะไม่ให้การออกไป โดยให้ความเห็นว่า จะทำให้เป็นการตัดรากฐานสำคัญของภาระการพิสูจน์ ทำให้หลักที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์ เสื่อมหายไป ในที่สุด จะทำให้ระบบค้นหาความจริงตามระบบกล่าวหา (Accusatorial) กลายเป็นระบบไต่สวน (Inquisitorial) ไปในที่สุด⁵³

ในการซักถามคำให้การของพนักงานสอบสวนนั้น จึงยังคงยอมรับในสิทธิที่จะไม่ให้การของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาอยู่ เว้นแต่บางกรณี เช่น The Official Secrets Act 1920 มาตรา 2, Road Traffic Act 1972 มาตรา 162, Criminal Law Act 1967 มาตรา 5 ในการที่ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาจำเป็นจะต้องบอกชื่อ ที่อยู่ของตน อันเป็นการที่จะต้องให้การเสมอ และยังมีกฎหมายอีกมากในลักษณะเดียวกันนี้ ซึ่งปกติจะเป็นการช่วยเหลือตำรวจในการตอบคำถามภายใต้กฎหมายพิเศษ⁵⁴

แต่อย่างไรก็ตาม การป้องกันการถามคำถามของพนักงานสอบสวน ที่อาจเป็นการละเมิดต่อสิทธิที่จะไม่ให้การของบุคคล ก็ยังคงอยู่ตาม The Police and Criminal Evidence Act 1984 (Arts. 58, 76-78, Arts 74-76 of The NI Order) และ Code of Practice ซึ่งส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำเตือนและสิทธิในการมีทนายความจะอยู่ใน Code C ปรากฏตามภาคผนวก อันเป็นการป้องกันการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่มีขอบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากทนายความ และการบันทึกการสอบสวน เพื่อการต่อสู้คดีกันอย่างเท่าเทียมกัน นำมาซึ่งสิทธิในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา และยังได้มีการประชุมตกลงร่วมกัน โดยเฉพาะการรับฟังคำรับสารภาพจากการถามคำให้การ⁵⁵ โดยได้รับมอบการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา

⁵³ Gregory W. O'Reilly. (1997, winter). "Comment on Ingraham's "Moral Duty" to Talk and the Right to Silence." *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 87, 2. pp. 521-543.

⁵⁴ Celia Hampton. *Criminal Procedure*. (1982). 3rd. ed.). pp. 25-26.

⁵⁵ Andrew Clapham. (1996). *Human Right in the Private Sphere*. p. 19-20.

ในการดำเนินคดีอาญา ให้อยู่บนพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษยชนของภาคพื้นยุโรป หรือ European Convention on Human Right ใช้บังคับเมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1953 เป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นการปกป้องคุ้มครองทางด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่อง สิทธิในการไม่ถูกทรมาน หรือทรมานโหดร้าย การพิจารณาโดยรวดเร็ว หรือมีการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณา ประกอบกับจะต้องจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหา และรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายด้วย เป็นต้น⁵⁶

3.1.2 ความหมายและขอบเขตของสิทธิ

ในระบบงานยุติธรรมทางอาญามาตรฐานขั้นต่ำประการสำคัญ คือต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยโจทก์เป็นฝ่ายมีหน้าที่ไปแสวงหาพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้อง ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินคดีอาญานั้นย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพของจำเลยโดยตรงอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยจึงจะต้องกระทำโดยระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการล่วงละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลย ตลอดจนจะต้องพิสูจน์จนสิ้นสงสัยจึงจะลงโทษจำเลยหรือผู้ต้องหาได้ ทั้งในการสอบสวนดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหานั้น ผู้ต้องหาสิทธิที่จะนิ่ง (Right to silence) มีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง (Right against self – Incrimination) และมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย (Right to Counsel)

สิทธิที่จะนิ่งเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่เปิดเผยความลับนี้ เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องตอบคำถามของตำรวจหรือศาล รวมถึงสิทธิที่จะไม่เป็นพยานหรือส่งมอบพยานหลักฐานใดๆ ในครอบครองของเขา สิทธินี้เป็นส่วนประกอบของการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ (The presumption of innocence) และภาระการพิสูจน์ (The Burden of Proof) ของรัฐที่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแทนที่จะหาหลักฐานหรือบังคับเอาจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ในประเทศอังกฤษ ให้ความหมายของสิทธิที่จะไม่ให้การ โดยถือว่าเป็นสิทธิ ไม่ใช่หน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องให้การ ผู้ต้องสงสัยจะได้รับความคุ้มครอง โดยให้การเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การนั้น รวมถึงการเขียนคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย ซึ่งจะต้องให้คำเตือนแก่ผู้ต้องสงสัยในการเขียนคำให้การอีกครั้งหนึ่ง แล้วให้พนักงานสอบสวนบอกวิธีการเขียนคำให้การ⁵⁷

การรวบรวมหรือแสวงหาพยานหลักฐานจากการพิสูจน์จากทั้งภายนอก และภายในเนื้อตัวร่างกายผู้ต้องสงสัย ไม่ถือเป็นการบังคับเพื่อให้ถ้อยคำเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา โดยการหาพยานหลักฐานที่ไม่ล่วงล้ำ (Non Intimate) ต่อผู้ต้องสงสัย คือการที่ตำรวจ

⁵⁶ European Convention on Human Rights Articles 3,5 and 6.

⁵⁷ The Police and Criminal Evidence Act 1984 Code of Practice c 3.2.

สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เมื่อหลุดออกจากร่างกายของผู้ต้องสงสัยแล้ว เช่น ผม เล็บ สิ่งที่อยู่ใต้เล็บ น้ำลาย เสมหะ สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อตรวจพิสูจน์เพื่อให้เป็นพยานหลักฐานที่เป็นปฏิกิริยาต่อผู้ต้องสงสัยได้ แม้ผู้ต้องสงสัยไม่ยินยอมก็ตาม แต่ถ้าเป็นการล่วงล้ำ (Intimate) ต่อผู้ต้องสงสัย หรือก็คือจะต้องนำมาจากร่างกายผู้ต้องสงสัยโดยตรง เช่น การนำเนื้อเยื่อจากร่างกาย ขนอวัยวะเพศ อสุจิ เลือด ปัสสาวะ ของเหลวในร่างกายต่างๆ การตรวจฟัน จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องสงสัยเสมอ ตำรวจจะไม่สามารถบังคับเอาจากตัวผู้ต้องสงสัยได้โดยตรง (The Police and Criminal Evidence Act 1984 Sections 62-65, The Criminal Justice and Public Order Act 1994 Sections 54-58)⁵⁸ เพราะถือว่าเป็นสิทธิในร่างกายของผู้ต้องสงสัย หรือสิทธิในชีวิตส่วนตัว (Right of Privacy) แต่ถ้าหากผู้ต้องสงสัยไม่ประสงค์ยินยอมที่จะให้ตรวจหรือพิสูจน์พยานหลักฐานนั้น จะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น โดยถือว่าการไม่ยินยอมนั้นเป็นเหตุน่าสงสัยว่า ผู้ต้องสงสัยอาจกลัวว่าจะตรงกับผู้กระทำความผิดได้

จะเห็นได้ว่า สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิกิริยาต่อตนเองนี้จำกัดอยู่เพียงแค่การไม่ตอบคำถามหรือคำให้การใดๆ ต่อหน้าเจ้าหน้าที่เท่านั้น มิได้หมายรวมไปถึงการไม่ยอมให้ความร่วมมือในลักษณะอื่นๆ ด้วย

ในส่วนของเรื่องขอบเขตการใช้สิทธิที่จะไม่ให้การนี้ ไม่รวมถึงการถามชื่อ ที่อยู่ด้วย และยังรวมถึงการที่ผู้ต้องสงสัยจะต้องบอกกับตำรวจ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษอีกด้วย กล่าวคือขอบเขตของการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ให้คำเป็นปฏิกิริยาต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนเองถูกฟ้องคดีอาญานั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีมูลเหตุแห่งความสงสัยในความผิด และเกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัยเสียก่อน โดยการคุ้มครองของประเทศอังกฤษนี้จะเริ่มคุ้มครองสิทธิตั้งแต่ยังเป็นผู้ต้องสงสัย แม้จะไม่มี การควบคุมตัวก่อนก็ตาม คือเมื่อเกิดความสงสัยอย่างเพียงพอ ก็ถามคำถามโดยให้เตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ ส่วนผู้ต้องสงสัยถ้ามีข้อโต้แย้งต้องการเสนอพยานหลักฐานของตนให้มีความน่าเชื่อถือในชั้นพิจารณาคดีในศาล ก็จะต้องให้การกับพนักงานสอบสวนก่อน⁵⁹ และถ้าหากพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับรอยเปื้อน หรือถิ่นที่อยู่ของผู้ต้องสงสัย และต้องการถามคำถามถึงสิ่งเหล่านี้พนักงานสอบสวนจะต้องเตือนให้ผู้ต้องสงสัยเข้าใจด้วยว่า ถ้าผู้ต้องสงสัยไม่ยอมให้การถึงรอยเปื้อน หรือไม่ยอมให้การว่า ตนเองทำอะไรอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ แต่กลับไปให้การในชั้นศาล โดยไม่ให้การในชั้นสอบสวนก่อน จะทำให้ถ้อยคำที่จะให้การในชั้นศาลขาดความน่าเชื่อถือไปได้⁶⁰

⁵⁸ Ken Lidstone and Clare Plamer. Op.cit. p. 464-470.

⁵⁹ The Criminal Justice and Public Order Act 1994, Articles 34.

⁶⁰ The Criminal Justice and Public Order Act 1994, Articles 34.

3.1.3 การใช้สิทธิไม่ให้ถ้อยคำตนเองคำเป็นปฏิบัติในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ เอกสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิบัติต่อตนเองในคดีอาญา (Right Against Self – Incrimination) จะมีการบังคับสิทธิของผู้ต้องสงสัยตาม The Police and Criminal Evidence Act 1984 และ Code of Practice ซึ่งแยกการคุ้มครองสิทธิในการถามคำให้การ ที่จะต้องให้คำเตือน กับการปกป้องพิทักษ์สิทธิโดยการมีทนายความ ออกเป็นคนละส่วนกัน มีการบังคับใช้สิทธิอิสระต่างหากจากกัน แต่ก็มีสภาพบังคับกรณีมีการล่วงละเมิดสิทธิต่างๆเหมือนกัน หรือก็คือ การไม่รับฟังถ้อยคำที่ได้มานั้นเป็นพยานหลักฐานเช่นเดียวกัน

“การแจ้งเตือนสิทธิ”

การแจ้งเตือนสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การแจ้งเตือนสิทธิเมื่อถูกควบคุมตัว และ การแจ้งเตือนสิทธิเมื่อมีการถามคำให้การ

1) การแจ้งเตือนสิทธิเมื่อถูกควบคุมตัว จะเริ่มต้นเมื่อมีการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยหรือมีการควบคุมตัวบุคคลใดโดยเจ้าหน้าที่

โดยจะต้องมีการทำบันทึกการควบคุมตัว (Custody Records) และต้องทำการบันทึกคำให้การของผู้ต้องสงสัย ที่เกิดขึ้นนอกสถานีตำรวจ เพื่อรวบรวมเป็นพยานหลักฐานด้วย⁶¹ เมื่อบันทึกและรวบรวมเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องแล้ว ก่อนที่จะนำตัวผู้ต้องสงสัยไปกักขัง ตำรวจก็จะต้องทำการแจ้งสิทธิต่างๆแก่ผู้ต้องสงสัยโดยไม่ชักช้า และการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหา หากผู้ต้องสงสัยยังมีอาการเมาสุรา หรือกำลังไม่ได้สติอยู่ เช่นนี้ก็ยังไม่ต้องแจ้งในทันทีที่มีการควบคุมตัว แต่จะต้องแจ้งภายหลังจากที่เขาสติแล้ว หรือทำการแจ้งซ้ำอีกครั้งหนึ่ง⁶² และให้ผู้ต้องสงสัยลงลายมือชื่อในบันทึกการควบคุม ถ้าเขาปฏิเสธที่จะลงลายมือชื่อ ตำรวจจะต้องบันทึกเหตุที่เขาปฏิเสธนั้นด้วย⁶³

เมื่อตำรวจรวบรวมเอกสารทั้งหมดเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องแจ้งผู้ต้องสงสัยให้ทราบถึงสิทธิต่างๆของเขา และจัดให้เป็นไปตามสิทธิเมื่อผู้ต้องสงสัยเรียกร้องอย่างไม่ชักช้า โดยจะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องสงสัยว่า⁶⁴

- (1) ผู้ต้องสงสัยมีสิทธิที่จะแจ้งให้ผู้อื่นทราบว่า ตนถูกควบคุมอยู่ที่สถานีตำรวจ
- (2) ผู้ต้องสงสัยมีสิทธิที่จะปรึกษาทนายความเป็นการส่วนตัว โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

- (3) ผู้ต้องสงสัยมีสิทธิที่จะได้ศึกษา Code of Practice

⁶¹ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c11.2.

⁶² The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c1.8.

⁶³ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c3.2.

⁶⁴ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c3.1.

การที่บัญญัติให้ตำรวจ รับผิดชอบจับกุมตัวที่สถานีตำรวจ จะต้องทำหน้าที่แจ้งให้ผู้ต้องสงสัยทราบว่า เขามีสิทธิแจ้งให้คนอื่นทราบว่า เขาถูกควบคุมตัวอยู่ เพื่อให้ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกควบคุม บอกให้คนอื่นได้รู้ว่า เขาถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจไหน และเป็นการให้เขาได้ปรึกษาคณีกลัชิต อันเป็นการลดความกดดัน และอาจให้บุคคลนั้นมาประกันตัวเขาออกไปโดยเร็วที่สุด

การแจ้งให้ผู้ถูกควบคุมตัวหรือผู้ต้องสงสัยทราบว่า เขามีสิทธิที่จะปรึกษาทนายความ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นการส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นการเขียนจดหมาย หรือโทรศัพท์⁶⁵ วิธีการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกควบคุมตัว เป็นเพียงการแจ้งให้ผู้ถูกควบคุมตัวเข้าใจสิทธิของตน และผู้แจ้งจะต้องกระทำโดยไม่ล่าช้าเท่านั้น ส่วนการแจ้งสิทธิในการปรึกษาทนายความนั้น ให้ทำการแจ้งเมื่อผู้ถูกควบคุมตัวมาถึงสถานีตำรวจแล้วเท่านั้น ต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกาในการเตือนตามหลัก Miranda Rules ที่จะต้องเตือนถึงสิทธิในการมีทนายความทันที เมื่อมีการจับกุมหรือควบคุมตัว

2) การแจ้งเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การเมื่อมีการถามคำให้การ

การเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การ ในปัจจุบันบัญญัติไว้ใน Code of Practice C 10.4 ซึ่งแต่เดิมศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษาในคดี R v. Gilbert (1977) 66 cr App Rep 237, [1978] Crime LR 216 CA. ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ให้การไว้ว่า หากจำเลยปฏิเสธไม่ให้การในชั้นสอบสวนแล้ว คณะลูกขุนจะนำประเด็นการปฏิเสธไม่ให้การนั้น มาเป็นโทษต่อจำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยอาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในชั้นพิจารณาได้ ซึ่ง Lord Dillhorne กล่าวว่า "...สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นสิทธิหนึ่งที่ไม่สามารถบังคับผู้ต้องหาให้ให้การได้ จนกว่าจะเข้าสู่ชั้นพิจารณาคดี แต่หากผู้ต้องหาให้การไว้อย่างไรในชั้นสอบสวน คำให้การนั้นจะชี้ยันเขาในชั้นพิจารณาได้..." หลักนี้ได้นำมาใช้เป็นกฎหมายในปัจจุบัน (ค.ศ. 1977) และเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาที่จะแนะนำให้คณะลูกขุนระวังในการรับฟังคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน หากผู้ต้องหาไม่ให้การในประเด็นใด และต่อมาได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในชั้นพิจารณา จะนำคำไม่ให้การนั้นมารับฟังผูกมัดเขาไม่ได้⁶⁶ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงคำเตือนถึงความน่าเชื่อถือของคำให้การ อันถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยของศาลในประเทศอังกฤษ อีกระดับหนึ่ง คือนอกจากเตือนว่า ผู้ต้องสงสัยไม่จำเป็นต้องให้การแล้วยังต้องแจ้งด้วยว่า หากผู้ต้องสงสัยต้องการให้คำให้การในชั้นพิจารณาในประเด็นใดมีน้ำหนักก็ควรให้การในประเด็นนั้นในชั้นสอบสวนเสียก่อน แต่ทั้งนี้สิทธิที่จะไม่ให้การก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม

⁶⁵ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c6.1.

⁶⁶ Ken Lidstone and Clare Palmer. Op.cit. p. 525-526.

ประเทศอังกฤษนั้น จะพบความแตกต่างในการแจ้งสิทธิของผู้ต้องสงสัย เนื่องจากจะแยกออกจากการเตือนเมื่อถามคำให้การ ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิต่างๆดังกล่าวไปก่อนและเมื่อใดมีการถามคำให้การซึ่งอาจเป็นกรณีระหว่างรอทนายความ ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวน อาจจะเตือนผู้ต้องหาถึงสิทธิในการปรึกษากับทนายความ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายอีกครั้งหนึ่งด้วยก่อนที่จะให้คำเตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องสงสัยรู้สิทธิของตนแล้ว เว้นเสียแต่ว่ามีทนายความอยู่ร่วมกับผู้ต้องสงสัยอยู่แล้ว⁶⁷

ในเรื่องของขอบเขตของคำเตือน ก่อนถามคำให้การตำรวจจะต้องมีเหตุสงสัยอันน่าเชื่อถือว่า ผู้ต้องสงสัยกระทำความผิดเสียก่อน ซึ่งเหตุสงสัยจะต้องไม่เกิดจากการทุจริต หรือใช้ความรู้สึกละอายใจของตำรวจ (R v. Shah (1991) Crim LR 125, CA) โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมนั้นๆด้วย

คดี R v. Virtue (1973) QB 678 CA. ได้วางหลักในเรื่องการเตือนสิทธิไว้ซึ่งตอนหนึ่งในคำพิพากษาในชั้นอุทธรณ์ โดยผู้พิพากษา Lawton LJ กล่าวว่า “ในขั้นแรกของการสอบสวนคดีอาญา เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยังไม่มีคำถามหาหรือควบคุมตัวบุคคลใดจึงไม่ต้องมีการเตือนสิทธิใดๆในขั้นนั้น ต่อมาเมื่อพบพยานหลักฐานเพียงพอที่จะกล่าวหาบุคคลใดแล้ว เมื่อเริ่มทำการสอบสวนก่อนที่จะแสวงหาพยานหลักฐานจากบุคคลนั้น จะต้องเตือนบุคคลนั้นเสียก่อน”⁶⁸

คำเตือนจะต้องเตือนเมื่อตำรวจมีมูลเหตุแห่งความสงสัยว่า มีบุคคลเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยดูจากแนวโน้มของพยานหลักฐาน จึงทำการสอบปากคำ โดยมีคำเตือนเสียก่อน แต่หากเป็นการถามในเรื่องทั่วไป เช่น ชื่อ ที่อยู่ ความเป็นเจ้าของยานพาหนะ หรือการถามตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ หรือเป็นการค้นหาพยานหลักฐาน เช่น คำถามระหว่างการให้หยุดเพื่อตรวจค้น (R v. Cohen (1993) Cri LR 768, CA; R v. Kean (1992) Clim Lr 306, CA; R v. Khan (1993) Crim Lr 54, CA.) เป็นต้น ตาม Code C 10.1 ก็ไม่ต้องเตือน

เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยแล้ว จะต้องเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การทันที แต่พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนเขาไม่ได้ จนกว่าจะนำตัวมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้วเท่านั้น จึงจะทำการเตือนสิทธิของเขาอีกครั้ง และสอบปากคำผู้ต้องสงสัยได้

ในกรณีที่บุคคลมาให้ถ้อยคำที่สถานีตำรวจด้วยความสมัครใจของเขเองพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องให้คำเตือน (R v. Pall (1992) Crim Lr 126, Ca.) แต่ถ้ามีเหตุที่น่าเชื่อว่าเขาจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด คำเตือนนั้นก็เป็นเรื่องที่เขาไม่ได้ แต่ต้องบอกเขาก่อนว่า เขาถูกสงสัยว่ากระทำความผิดแต่ยังไม่ถูกจับกุม จำเป็นต้องถูกควบคุมตัวเพื่อให้ตอบคำถามซึ่งหากผู้ต้อง

⁶⁷ The Police and Criminal Evidence Act 1984, c6.6.

⁶⁸ Adrian Kean. (1994). **The Modern Law of Evidence (3 rd ed.)**. p. 307.

สงสัยต้องการทนายความ พนักงานสอบสวนก็จะหาทนายความมาให้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย⁶⁹ เมื่อมีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเขาอาจเป็นผู้กระทำความผิด จึงทำการจับกุมพร้อมกับทำการเตือนสิทธิทันที แล้วจึงทำการสอบปากคำได้⁷⁰

เมื่อตำรวจมีพยานหลักฐานอย่างเพียงพอว่า จะฟ้องผู้ต้องสงสัยได้แล้ว จะแจ้งข้อหาแล้วถามคำให้การผู้ต้องหาได้ เท่าที่ผู้ต้องหาเคยให้การไว้แต่เดิมเท่านั้น เพื่อให้แน่ใจในคำให้การเดิม จะถามนอกเหนือจากนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะ ได้ให้คำเตือนแก่ผู้ต้องหาอีกครั้งหนึ่งก่อนแล้ว จึงจะถามคำให้การนอกเหนือจากที่เคยถามได้ (R v. Oni (1992) Crim Lr 183, CA.) หากผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาต้องการเขียนคำให้การ ก็ต้องเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การอีกครั้งหนึ่งด้วยและบอกวิธีการเขียนให้ ส่วนการสอบถามข้อเท็จจริงแก่บุคคลทั่วไป ก็สามารถกระทำได้ไม่จำเป็นต้องเตือนถึงสิทธิที่จะไม่ให้การก่อน เพราะถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติงานประจำวัน (R v. Parks (1994) 99 Cr App Rep 270, CA.) หรือถ้าให้คำเตือนแล้วไม่มีประโยชน์ เช่น ผู้ต้องสงสัยถูกจับขณะกำลังมีนเมา หรือขาดความสามารถอย่างรุนแรง หรือยังไม่พร้อมที่จะเตือนทันทีทันใดก่อนที่จะจับกุม⁷¹ ก็ไม่ต้องทำการเตือน

กรณีที่ไม่ต้องให้คำเตือนตามกฎหมายคือ เมื่อเป็นความผิดเกี่ยวกับการจราจรในท้องถนน หรือคำถามเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน (DPP v. Pous (1992) RTR 246, 94 Cr App Rep 185.) ตาม The Road Traffic Act 1988 มาตรา 7

สำหรับวิธีการเตือนนั้น การเตือนจะต้องเตือนให้ผู้ต้องสงสัยได้รับรู้ในข้อสาระสำคัญให้ได้ ถ้าผู้ต้องสงสัยไม่เข้าใจภาษาอังกฤษ ก็ต้องจัดหาทนายความเพื่อให้เขาได้ปรึกษาก่อน เพราะคำถามจะส่งผลที่สำคัญในการตอบคำถามได้

คำเตือนที่ตำรวจได้ให้คำเตือนเมื่อมีการถามแก่ผู้เยาว์ หรือผู้ที่เจ็บป่วยทางจิตเมื่อผู้มีอำนาจปกครองไม่อยู่ จะต้องเตือนในครั้งแรกก่อน และจะต้องเตือนอีกครั้ง เมื่อผู้มีอำนาจปกครองมาถึงแล้ว⁷²

3.1.4 สภาพบังคับในกรณีมีการล่วงละเมิดต่อสิทธิ

ในประเทศอังกฤษหากการได้มาซึ่งพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนนั้น เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม PACE หรือ Code of Practice ศาลก็ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ในรัฐสภา Lord Scarman ได้เสนอรายละเอียดให้แก่เขา เพื่อให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจเองมากกว่าที่จะต้องการให้เป็นหลัก Exclusionary Rules ที่จะไม่ให้พยานหลักฐานเหล่านั้นเข้าสู่

⁶⁹ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c3.15.

⁷⁰ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c 29,30.

⁷¹ The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c10.3 (b).

⁷² The Police and Criminal Evidence Act 1984, Code of Practice c10.6.

กระบวนการพิจารณาของศาลเลย เพราะเห็นว่าจะใช้เวลานานในการคัดเลือกพยานหลักฐานและเป็นการลงโทษตำรวจมากเกินไป⁷³ ในปัจจุบันศาลจึงจะต้องใช้ดุลพินิจนำพยานหลักฐานนั้นออกจากการพิจารณาคดีเอง โดยพยานหลักฐานที่รับฟังได้ จะต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่นำมาโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากพยานหลักฐานนั้นจะทำให้มีผลกระทบต่อการศึกษาที่เป็นธรรม ศาลจะต้องไม่รับฟังพยานหลักฐานชนิดนี้ ซึ่งหลักในการพิจารณานั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลไม่เป็นที่ไปตามแบบแผนแน่นอนว่า หากพยานหลักฐานอย่างใดฝ่าฝืนต่อมาตรา 78 ของ PACE บ่อยครั้งที่ศาลจะวางหลักในคำพิพากษาเป็นกฎหมาย Common Law ในการรับฟังเพื่ออุดช่องว่างของกฎหมาย แต่ก็ไม่ค่อยมีปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งนัก (Kuruma v. R (1955) AC 197; Jeffrey v. Black (1978) 1 QB 490.) แต่ก็มียุ่บ้างที่ House of Lords ได้นำคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนมารับฟังลงโทษจำเลยได้ [R v. Sang (1980) AC 420.]⁷⁴

ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และมีการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือมีการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าหาพนักงานสอบสวน ในชั้นจับกุมหรือการถามคำให้การในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำความเกินขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ การกระทำของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ถือว่าเป็นการกระทำในลักษณะที่ได้มีการกระทำอันเป็นการได้ถ้อยคำมาโดยไม่เป็นธรรม กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำโดยมีการละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยแล้ว ซึ่งในกรณีนี้ศาลก็จะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการฝ่าฝืนนั้น ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้สามารถแบ่งแยกได้ดังต่อไปนี้

3.1.4.1 การได้ถ้อยคำมาโดยไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาความตามกฎหมาย (illegal)

การได้ถ้อยคำมาโดยไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาความตามกฎหมาย คือ การที่ตำรวจไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น การไม่ให้คำเตือน (R v. Aparks (1991) Crim LR 128, CA.) คำให้การของผู้ต้องหาจะรับฟังไม่ได้

3.1.4.2 การได้ถ้อยคำมาโดยไม่ชอบธรรม (Unfair Conduct)

การได้ถ้อยคำมาโดยไม่ชอบธรรม ก็คือ การได้ถ้อยคำมาโดยใช้กำลังบังคับขู่เข็ญ มีคำมั่นสัญญา หลอกลวง คุกคาม หรือกระทำการอื่นที่ให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำเป็นปฏิกิริยาต่อตนเอง ซึ่งในกรณีนี้ศาลสูงสุดของอังกฤษได้วินิจฉัยเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ โดยมีแนวโน้มว่าศาลจะใช้ดุลพินิจในการไม่รับฟังพยานหลักฐานของโจทก์ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นการไม่ยุติธรรมหรือเป็นการกดขี่ข่มเหงที่จะอนุญาตนำสืบพยานดังกล่าว

⁷³ Ken Lidstone and Clare Palmer. Op.cit. p. 422.

⁷⁴ Ibid. p. 28-29.

แต่คุณพินิจนี้ควรใช้ในสถานการณ์ที่พิเศษจริงๆ เช่น หากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงแต่เข้าไปใน
 เลหสถานโดยไม่มีอำนาจเท่านั้น แต่ยังใช้เล่ห์กลหลอกลวงบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือเป็นการกระทำ
 ที่เป็นการกดขี่ข่มเหง หรือไม่ยุติธรรม หรือประพฤติปฏิบัติไปในทางเลวทรามผิดศีลธรรมอีกด้วย

สรุปได้ว่าจากแนววินิจฉัยของศาลนั้น พยานวัตถุและพยานเอกสารที่ได้มาจากการ
 การค้น การยึดโดยมิชอบ ศาลอังกฤษรับฟังเป็นพยานได้ แต่ศาลก็มีอำนาจในการคุณพินิจที่จะไม่รับ
 ฟัง หากเห็นว่าการรับฟังนั้นจะเกิดความไม่เป็นธรรมต่อจำเลย เช่น การได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้น
 กระทำโดยการหลอกล่อหรือกลั่นแกล้งจำเลย⁷⁵

3.1.4.3 การสละสิทธิ

ในประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในเรื่องการสละสิทธิที่
 จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วผู้ถูก
 กล่าวหาสิทธิที่จะนิ่งไม่ให้การใดๆเลยในคดีอาญาก็ได้ แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำ ย่อมถือว่าได้
 สละสิทธิที่จะนิ่งแล้วไปในตัว

แม้การสละสิทธิที่จะไม่ให้การนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน แต่อย่างไร
 ก็ตามการให้การรับสารภาพนั้นจะต้องไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ศาลจึงรับฟังคำให้การรับ
 สารภาพชั้นสอบสวนได้ ส่วนการสละสิทธิในการปรึกษากับทนายความนั้น ผู้ต้องสงสัยสามารถที่จะ
 จะทำการสละสิทธิของตนเองได้ไม่ว่าจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายแล้วหรือไม่ก็ตาม

การสละสิทธิที่จะไม่ให้การ มีเพียงหลักกฎหมายในการรับฟังคำรับสารภาพ
 ของผู้ต้องสงสัย ซึ่งจะต้องไม่เกิดจากการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการกระทำที่เกิดจากการ
 กระทำที่ไม่เป็นธรรม ตาม มาตรา 76 และ 78 ของ PACE และผลของการสละสิทธิที่จะไม่ให้การ
 จะต้องพิจารณาถึงความสมัครใจในการรับสารภาพและต้องไม่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วย
 กฎหมาย หรือเป็นการนำพยานหลักฐานมาโดยไม่ชอบธรรม หากพนักงานสอบสวนฝ่าฝืน
 กฎหมาย ศาลจะไม่รับฟังคำรับสารภาพหรือถ้อยคำนั้นเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นการให้ถ้อยคำ
 โดยความสมัครใจและไม่ฝ่าฝืน PACE มาตรา 76 และมาตรา 78 ศาลก็จะรับฟังได้

3.2 ที่มาและความหมายของสิทธิในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ
 ของผู้ต้องหาและจำเลยเป็นอย่างมาก⁷⁶ ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญของมลรัฐเวอร์จิเนีย (The Bill
 of Right of Virginia) จนกระทั่งได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นมา (Bill of

⁷⁵ มโน ซอศรีสาคร. (2539). การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ ค้น ยึด โดยมิชอบ. หน้า 59.

⁷⁶ วีระ โลจายะ. (2532). กฎหมายสิทธิมนุษยชน. หน้า 34.

Right) และในบทแก้ไขเพิ่มเติมบทที่ 5 (Fifth Amendment) เมื่อปี ค.ศ. 1791 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่จะไม่ถูกบังคับให้กล่าวถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง⁷⁷ ซึ่งเป็นการยอมรับสิทธิที่จะนิ่งของผู้ต้องหาและจำเลยด้วย เพราะโดยเนื้อแท้แล้วสิทธิที่จะนิ่งนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง โดยเป็นสิทธิที่ผู้ต้องหาและจำเลยสามารถใช้อ้างเพื่อไม่ต้องการให้การในชั้นสอบสวนหรือชั้นศาล เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีได้เต็มที่

3.2.1 ที่มาของสิทธิ

ศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตีความขยายรัฐธรรมนูญโดยคำพิพากษาในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาในการให้ถ้อยคำ หรือการที่พนักงานสอบสวนได้มาซึ่งคำรับสารภาพ เพื่อควบคุมอำนาจของพนักงานสอบสวน เป็นหลักในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหามากขึ้นเรื่อยๆ เป็นลำดับ โดยได้มีการตัดสินใจออกมาเป็นหลักทฤษฎีแตกต่างกันมากมาย ในการที่จะไม่ยอมรับฟังคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหา หากการได้มาซึ่งคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวนนั้น มีการบังคับ (Chambers v. Florida, 809 U.S. 227 (1940) ทารุณผู้ต้องหา (Brawn v. Mississippi; 297 U.S. 278 (Ashcraft v. Tennessee, 332 U.S. 143 (1944); Roger v. Richmond, 365 U.S. 534 (1961)) หรือถูกปฏิเสธการมีทนายความที่สถานีตำรวจ (Munick v. Mississippi, 498 U.S. 146 (1990))⁷⁸

ต่อมาศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้วางหลักในการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในการพิจารณาของศาล ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ในการนำคำให้การอันอาจทำให้ถูกฟ้องคดีอาญาของผู้ต้องหา มาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี Miranda v. Arizona, 384 U.S. 436 (1966) เพื่อควบคุมอำนาจของพนักงานสอบสวน มีการบังคับใช้จนปัจจุบันอย่างเคร่งครัดมาก เรียกว่าหลัก Miranda Rules กำหนดไม่ให้พนักงานสอบสวนถามคำให้การจนกว่าจะได้เตือนบุคคลนั้น ถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ และสิทธิในการมีทนายความก่อนเพราะศาลฎีกาเกรงว่า ผู้ต้องหาอยู่ภายใต้ความควบคุมของพนักงานสอบสวนนั้น จะอยู่ภายใต้อำนาจบังคับที่มีความกดดัน อาจกระทำให้มีการให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง หากมิได้กำหนดมาตรการป้องกันเอาไว้ล่วงหน้า ข้อเท็จจริงในคดี Miranda มีอยู่ว่า Ernesto Miranda ถูกจับกุมในบ้านของเขาเองที่เมือง Phoenix รัฐ Arizona และถูกจับตัวมาสอบถามคำให้การที่สถานีตำรวจ ในข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา และลักพาตัวมาเรียกค่าไถ่ ในขณะที่ Miranda มีอายุได้ 23 ปี เขาเป็นคนที่มีฐานะยากจน ยังไม่จบการศึกษา เรียนหนังสือแค่เกรด 9 เพียงครึ่งเทอมเท่านั้น พนักงานสอบสวนได้ทำการถาม

⁷⁷ Leonard W. Levy. (1968). **Origin of The Fifth Amendment: The Right Against Self-incrimination.** p. 409-410.

⁷⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2521, มีนาคม). “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน ตัวอย่างของสหรัฐอเมริกา.” วารสารนิติศาสตร์, 9, 4. หน้า 45. และ Rolando V.del Carmen. (1995). **Criminal Procedure Law and Practice.** p. 294-297.

คำให้การเขาถึงสองชั่วโมง โดยไม่มีการเตือนสิทธิตาม Fifth Amendment ด้วยวาก่อน จากคำให้การของเขาเอง ทำให้ดูเหมือนกับว่า เขาจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหา โดยได้ลงชื่อในคำให้การรับสารภาพ ซึ่งมีคำเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การกับสิทธิในการมีทนายความ อันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญก่อน ศาลได้รับฟังคำรับสารภาพประกอบการสืบพยานของโจทก์ พิพากษาจำคุก 20-30 ปี ศาลสูงของมลรัฐอริโซนาพิพากษายืน Miranda จึงอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาของรัฐบาลกลาง

ศาลฎีกาของรัฐบาลกลางได้วางหลักไว้ในคดีนี้ว่า เมื่อมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อถามคำให้การ ต้องมีการเตือนสิทธิตามรัฐธรรมนูญให้ผู้ต้องหาทราบ กล่าวคือ ผู้ต้องหาจะต้องได้รับการเตือนว่า มีสิทธิที่จะไม่ให้การ และมีสิทธิในการมีทนายความ และฎีกาของรัฐบาลกลางได้มีคำพิพากษาตอนหนึ่งว่า “เมื่อบุคคลถูกนำมาควบคุมตัวหรือถูกจำกัดอิสรภาพโดยอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ถูกควบคุมตัว สิทธิในการที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญานั้น อาจถูกทำลายไปได้ กระบวนการพิจารณาคดีจะต้องมีการป้องกันและควบคุมการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนด้วย พนักงานสอบสวนจะต้องเตือนก่อนที่จะตั้งคำถามใดๆ ว่าคุณมีสิทธิที่จะไม่ให้การ สิ่งใดๆ ที่คุณให้การสามารถนำไปใช้ยืนยันคุณในศาลได้ คุณมีสิทธิที่จะมีทนายความและถ้าคุณไม่มีเงินจ่ายค่าทนายความ ก่อนที่จะถามคำให้การถ้าคุณต้องการก็จะแต่งตั้งทนายความให้ และผู้ต้องหาใช้สิทธิดังกล่าวในระหว่างการถามคำให้การได้ตลอดเวลา

การได้มาซึ่งคำรับสารภาพจากตัวผู้ต้องหาโดยการใช้อำนาจบังคับ หรือขู่เข็ญ เป็นสิ่งที่ไม่สมควรรับฟังเพื่อลงโทษ กล่าวคือคำรับสารภาพนั้นอยู่ในฐานะที่เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมสำหรับสังคม ซึ่งผู้พิพากษา Goldberg ก็ได้เขียนคำพิพากษาไว้ในคดี Escobedo v. Illinois, 378 U.S. 478 (1964) ว่า “ระบบการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของคำรับสารภาพแล้ว ในระยะยาวจะมีความน่าเชื่อถือน้อย การมุ่งเน้นแต่คำรับสารภาพ อาจจะนำคำรับสารภาพมาจากทางที่มีขอบ ซึ่งระบบการสอบสวนที่ดีนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานจากพยานหลักฐานอันเป็นภาวะวิสัย (Objective Evidence) และจะต้องคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาด้วย” แต่ผู้พิพากษา White ได้แสดงความไม่เห็นด้วยกับคดีนี้ โดยกลับต้องการให้พนักงานสอบสวนทำงานได้ในลักษณะที่ยืดหยุ่น ในการได้คำสารภาพจากตัวผู้ต้องหา มารับฟังเพื่อลงโทษจำเลย⁷⁹

ต่อมาศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้วางหลักในการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ในการนำคำให้การอันอาจทำให้ถูกฟ้องคดีอาญาของผู้ต้องหา มาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี Miranda v. Arizona, 384 U.S. 436 (1966) เพื่อควบคุมอำนาจของพนักงานสอบสวน ซึ่งมีการใช้บังคับ

⁷⁹ Steven Emanuel and Steven Knowles. (1991). **Criminal Procedure**. p. 147.

จนถึงปัจจุบันอย่างเคร่งครัดมาก ซึ่งหลักนี้เรียกว่าหลัก Miranda Rules โดยกำหนดไม่ให้พนักงานสอบสวนถามคำถามให้การจนกว่าจะได้เตือนบุคคลนั้น ถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ และสิทธิในการมีทนายความก่อน ทั้งนี้เพราะศาลฎีกาเกรงว่า ผู้ต้องสงสัยที่อยู่ภายใต้ความควบคุมของพนักงานสอบสวนนั้น จะอยู่ภายใต้อำนาจบังคับที่มีความกดดัน อาจจะทำให้มีการใช้ถ้อยคำที่เป็นปฏิกฤษต์ต่อตนเอง หากมิได้มีการกำหนดมาตรการป้องกันไว้ล่วงหน้า

หลัก Miranda Rules นั้น ได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในการใช้คำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานมาฟ้องคดี และใช้ยื่นเป็นปฏิกฤษต์ต่อผู้ต้องหาในศาล กรณีจึงเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคล โดยจะต้องมีการเตือนผู้ต้องหาก่อนทำการถามคำถามให้การเสมอ เพื่อให้มีการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ต้องหา อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งตำรวจต้องเตือนสิทธิดังกล่าว ให้ผู้ต้องหาทราบดังนี้⁸⁰

1. คุณมีสิทธิที่จะไม่ให้การ
2. คำให้การของคุณจะถูกนำไปใช้ยื่นคุณในศาลได้
3. คุณมีสิทธิที่จะพูดคุยกับทนายความและมีสิทธิในการมีทนายความ
4. ถ้าคุณไม่สามารถจ่ายค่าจ้างทนายความได้ ก่อนที่จะถามคำถามให้การถ้าคุณต้องการทนายความ เราจะจัดหาทนายความให้

หลัก Miranda Rules เป็นหลักสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ Fifth Amendment โดยคำเตือนตามข้อ 1 และ ข้อ 2 เป็นการเตือนในฐานะที่ปกป้องสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิกฤษต์ต่อตัวเอง หรือสิทธิที่จะไม่ให้การ ส่วนคำเตือนข้อ 3 และ ข้อ 4 เป็นการเตือนในสิทธิการมีทนายความถ้าผู้ต้องหาต้องการทนายความ ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ที่จะต้องจัดหาให้ผู้ต้องหา มีทนายความตามหลัก Miranda Rules

ยุคหลังคดี Miranda ได้มีการพัฒนาการบังคับใช้หลักใน Fifth Amendment ดังตัวอย่างในคดี New York V. Quarles, 467 U.S. 649 (1984) ศาลได้รับฟังคำรับของจำเลยที่ให้การถึงตำรวจ ถึงการเป็นเจ้าของปืนของกลางในทันทีทันใดขณะถูกจับกุม โดยศาลถือว่า การได้มาซึ่งคำรับดังกล่าว นั้น เป็นเรื่องของความปลอดภัยสาธารณะ แม้ว่ามิได้มีการเตือนตามหลัก Miranda Rules ก่อนได้มาซึ่งคำรับของจำเลย⁸¹

ในปี ค.ศ. 1996 ศาลได้วางหลักเพิ่มเติมไว้อีกว่า คำเตือนตามหลัก Miranda Rules นั้น ให้คุ้มครองกับคำถามให้การของผู้ต้องหา ที่ให้การในสำนวนการสอบสวนอีกด้วย ไม่จำกัดเฉพาะคำ

⁸⁰ Rolando V. del Carmen. Op.cit. p. 300.

⁸¹ Jerold H. Israel, Yale Kamisar and Wayne R. LaFave. (1994). **Criminal Procedure and the Constitution**. p. 331-337.

รับสารภาพ หรือคำรับในคดีอาญาเท่านั้น เพราะคำให้การอื่นๆก็ยังสามารถใช้ยื่นเป็นปฏิปักษ์ต่อเขาได้ทุกเมื่อในการพิจารณาคดี (United States V. Frankson, 83 F.3d 79 (1996))

หลักตาม Miranda Rules พอสรุปได้ดังนี้⁸²

1. กฎตามหลัก Miranda Rules นี้เป็นการปกป้องพิทักษ์สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา และนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมด เว้นแต่การให้การต่อคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) หรือมีกฎหมายเฉพาะไม่ต้องให้คำเตือน ในการอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การของผู้ต้องหา

2. หลักนี้นำมาปรับใช้ เมื่อบุคคลถูกสอบคำให้การโดยพนักงานสอบสวนในขณะที่ถูกควบคุมตัว หรือจำกัดอิสรภาพ ไม่นำมาใช้กับคำถามต่างๆ ไป ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวบุคคล คือ ถิ่นที่อยู่ เป็นต้น หรือว่าเป็นกรณีที่เขาจะสมัครใจให้การเอง

3. ผู้ต้องหาต้องได้รับการเตือนสิทธิที่จะไม่ให้การ เนื่องจากก่อนมีการถามคำให้การ ผู้ต้องหาจะไม่รู้ถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญของเขาเลย และจะต้องไม่เป็นการเตือนที่คลุมเครือ เมื่ออธิบายให้เขาเข้าใจแล้ว จะทำให้ผู้ต้องหาได้ใช้สิทธิของเขา อันเป็นการลดแรงกดดันในสภาพแวดล้อมของการสอบสวน ให้ลดน้อยลงไปด้วย

4. การเตือนจะต้องเตือนอีกด้วยว่าสิ่งใดที่ผู้ต้องหาให้การ จะถูกนำไปเป็นพยานหลักฐาน อันเป็นปฏิปักษ์ยื่นต่อเขาในการพิจารณาชั้นศาล เพื่อให้ผู้ต้องหาเข้าใจถึงผลการให้ถ้อยคำของเขาด้วย

5. เอกสิทธิ์นี้จำเป็นจะต้องมีการปกป้องด้วย ดังนั้น ต้องเตือนให้ชัดเจนในสิทธิที่จะปรึกษากับทนายความ และมีทนายความในระหว่างการสอบปากคำ โดยตำรวจไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหาพร้อมจะใช้สิทธิของเขาหรือไม่ด้วย

6. ผู้ต้องหาจะต้องได้รับการเตือนเสมอว่า ถ้าเขาไม่สามารถจ้างทนายความ และต้องการทนายความ จะมีทนายความให้เขาโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายด้วย ถ้าไม่เตือนอย่างนี้แล้ว จะทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจว่า ถ้าต้องการจะปรึกษากับทนายความแล้วเขาจะต้องเป็นผู้นำทนายความมาเอง

7. ผู้ต้องหามีอิสระในการใช้สิทธิเสมอ ถ้าเขาแสดงให้รู้ว่าเขาต้องการจะไม่ให้การไม่ว่าก่อนหรือขณะทำการถามคำให้การ การถามจะต้องหยุดลงทันที และในทำนองเดียวกันถ้าเขาต้องการทนายความ การสอบถามคำให้การจะต้องหยุดทันทีเช่นกัน จนกระทั่งมีทนายความให้เขาแล้ว จึงเริ่มถามต่อไปได้

8. ถ้าคำให้การนั้นได้มาโดยไม่มีทนายความอยู่ด้วย พนักงานอัยการมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า จำเลยได้รู้และมีความเข้าใจ ในการสละเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อ

⁸² Ibid. p. 192.

ตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา และการสละสิทธิในการมีทนายความหรือจัดหาทนายความให้แล้ว การสละสิทธินั้นจะไม่สันนิษฐานจากการที่บุคคลไม่ยอมให้การภายหลังการเตือน หรือเมื่อมีคำรับสารภาพในที่สุด

9. คำให้การใดๆ ที่ได้เกิดขึ้นและนำมาจากการฝ่าฝืนหลัก Miranda Rules จะไม่นำมาเป็นพยานหลักฐานที่ใช้ในการรับฟังของศาล ไม่ว่าจะเป็นคำรับสารภาพ คำรับในคดีอาญา หรือคำให้การใดๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของความผิด ที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา หรือจะเป็นส่วนที่ทำให้หลุดพ้นความผิดก็ตาม

10. การบังคับใช้เอกสารนี้ พยานหลักฐานที่ได้มาจะไม่นำมาลงโทษและฟ้องคดีเมื่อมีข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์นั้นถูกนำมาฟ้องคดี จำเลยก็ไม่ให้การได้ หรือผู้ต้องหาเรียกร้องเอกสิทธิ์ของเขาได้ เมื่อมีการนำข้อเท็จจริงที่ได้รับเอกสิทธิ์นั้นไปกล่าวหาเขา

สิทธิที่จะไม่ให้การ (Right to Silence) ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา (Privilege Against Self – Incrimination) อันเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่เบิกความ ทั้งนี้เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีหน้าที่ต้องตอบคำถามของตำรวจหรือศาล รวมถึงสิทธิที่จะไม่เป็นพยานหรือส่งมอบพยานหลักฐานใดๆ ในความครอบครองของเขา สิทธินี้เป็นส่วนประกอบของการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ (The Presumption of Innocence) และ ภาระการพิสูจน์ (The Burden of Proof) ของรัฐที่ต้องพิสูจน์ว่า จำเลยเป็นผู้กระทำผิดแทนที่จะหาหลักฐานหรือบังคับเอาจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย⁸³

3.2.2 ความหมายและขอบเขตของสิทธิ

หลักสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ต้องให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองนี้ มีที่มาอยู่ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 5 หรือ Fifth Amendment อันมีหลักอยู่ว่าจะต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้ต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐานเท่านั้น และจะบังคับให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองไม่ได้ ซึ่งหลักนี้ถือปฏิบัติสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ถูกระบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาแบบระบบกล่าวหา จะไม่มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนในคำว่าสิทธิที่จะไม่ให้การ (Right to Silence) กับเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แต่จะใช้ในความหมายที่รวมกันไปเพราะผลก็คือ การปกป้องผู้ต้องหาที่จะไม่ให้การเช่นเดียวกัน และโดยเนื้อแท้แล้ว สิทธิที่จะไม่ให้การถือเป็นส่วนหนึ่งของเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญานั้นเอง

⁸³ สุกี สมสวัสดิ์วิบูลย์. (2541). เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง. หน้า 7.

ถ้อยคำของผู้ต้องหานั้น ไม่รวมถึงการเขียนด้วย เพราะการเขียนเป็นการชี้เฉพาะในลักษณะภายนอกที่มีคำพูด เพราะการคุ้มครองจะคุ้มครองเฉพาะการสอบปากคำเท่านั้น มิได้รวมถึงการขอให้ส่งมอบเอกสาร หรือพยานวัตถุอื่นๆด้วย⁸⁴ เช่น

1. การมอบรองเท้าให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อทำการเปรียบเทียบกับรอยในสถานที่เกิดเหตุ หรือการทดลองใส่รองเท้าเพื่อเปรียบเทียบ

2. การทดสอบตามร่างกาย เพื่อดูบาดแผล รอยตำหนิ และแผลเป็นของผู้ต้องหา

3. การให้เปลี่ยนเสื้อผ้า เพื่อจุดประสงค์จะให้ชี้ตัวผู้ต้องหา

4. การโกนหนวด ตัดผม แล้วนำออกมาต่อหน้าคนอื่น หรือทำการพรางตัวเพื่อทำการชี้ตัว

5. การขึ้นในศาล หรือสถานที่ประกอบไปด้วยผู้ต้องหาเอง พยาน และคณะลูกขุน

6. การนำมาแสดงตัว และตั้งแถวร่วมกับคนอื่น เพื่อให้พยานมาดูตัว

7. การพิมพ์ลายนิ้วมือ เพื่อเปรียบเทียบกับรอยพิมพ์นิ้วมือในสถานที่เกิดเหตุ

8. การถ่ายรูปผู้ต้องหา

9. การให้เขียนเป็นตัวอย่าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเอกสารอื่นๆ

10. การให้พูดเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับตัวอย่างเสียงที่เป็นของกลาง เพื่อเป็นการชี้ตัวผู้ต้องหา โดยการฟังเสียง (*United States v. Wade*, 388 U.S. 218 (1967))

11. การนำผิวหนังส่วนที่อยู่ภายนอกของร่างกายผู้ต้องหา มาตรวจสอบเป็นพยานหลักฐานในเล็บมือ เล็บเท้า หรือผิวหนังของผู้เสียหาย

12. การนำของเหลวภายในร่างกายมาตรวจ เช่น ปัสสาวะ หรือเลือด เพื่อทำการตรวจวัดแอลกอฮอล์ในเลือด (*Schmerber v. California*, 384 U.S. 757 (1966))

การเริ่มใช้สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิบัติต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา มีขึ้นเมื่อมีการกล่าวหาว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอาญา และควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาแล้ว จึงจะเริ่มถามคำให้การได้ตามหลัก *Miranda Rules* โดยตำรวจจะต้องเตือนผู้ถูกกล่าวหาถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ และสิทธิในการมีทนายความก่อน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับรู้ถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และสามารถบังคับใช้สิทธิของตนได้ แต่การใช้สิทธิไม่ให้การนี้จะไม่รวมถึงการถามชื่อ ที่อยู่ด้วย⁸⁵

⁸⁴ Robert G. Caldwell and William Nardini. (1977). **Foundations of Law Enforcement and Criminal justice**. p. 195-196.

⁸⁵ Jerold H. Israel and Wayne R. LaFave. *Op.cit.* p. 195-197.

การใช้สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้ถูกกล่าวหาสามารถใช้สิทธิของเขาได้ทุกแห่ง และรวมถึงการถ้อยคำให้การในสภาพแวดล้อมที่เป็นการส่วนตัวกับผู้ต้องหาโดยลับ และผู้ต้องหาว่าผู้ถามเป็นตำรวจ และแม้จะไม่เกรงกลัวต่ออำนาจบังคับของตำรวจก็ตามที แต่กรณีเช่นนี้ก็ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้อยู่ในความควบคุมแล้ว ดังนั้นถ้าไม่ได้เตือนสิทธิของเขาก่อนไม่ให้ถ้อยคำ ก็จะรับฟังถ้อยคำที่เป็นปฏิปักษ์นั้นไม่ได้ (Illinois v. Perkins, 495 U.S. 292 (1990)) ส่วนกรณีในการสืบราชการลับ จะไม่สามารถให้ผู้ต้องหาได้ทราบว่า กำลังให้การอยู่กับตำรวจ และจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามสิทธินี้ (Hoffa v. United States, 385 U.S. 293 (1966); People v. Ward, 266 Cal.App.2d 241 (1968)) เช่นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น แต่ถ้าถามโดยเจ้าพนักงานอื่นๆที่ไม่ใช่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามสิทธินี้ด้วย เช่น การให้การต่อคณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury) บุคคลนั้นจะต้องให้การเสมอ⁸⁶ หรือการถามระหว่างผู้อยู่ในระหว่างการคุมประพฤติ กับผู้ดูแลความประพฤติ ที่สามารถบังคับให้เขาให้การตามความจริงได้ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของผู้ถูกคุมประพฤติ (Minnesota v. Murphy, 104 S.Ct. 1136 (1984)) หรือกรณีพนักงานรักษาความปลอดภัยของธนาคารเป็นผู้ถามคำถาม ก็ไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ (United States v. Garlock, 19 F.3d b441 (1994)) เป็นต้น

⁸⁶ Steven Emanuel and Steven Knowles. Op.cit. p. 192.

บทที่ 4

ความชอบด้วยกฎหมายกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ

การดำเนินคดีอาญาเป็นภารกิจของรัฐประการหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชนโดยส่วนรวม และแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกกล่าวหา โดยส่วนตัว ในการที่รัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ได้ สักส่วนและเท่าที่จำเป็นภายใต้กฎหมายโดยจะต้องมีการคานน้ำหนักอย่างยุติธรรม หากมีการ ขัดแย้งระหว่างทางด้านผลประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของเอกชน ผลประโยชน์ของเอกชน ต้องมาภายหลังผลประโยชน์ของรัฐ กล่าวคือ การแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็นการกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ชีวิตและร่างกาย จะต้องกระทำโดยมีเหตุผลอันสมควร และปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งยังจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของรัฐมากกว่าผลประโยชน์ของเอกชน ดังนั้นรัฐจึงมีอำนาจ ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาได้

แต่อย่างไรก็ดีในการดำเนินคดีอาญา รัฐมีหน้าที่ต้องระมัดระวัง 2 ประการ คือ ระมัดระวังมิให้ความยุติธรรมที่ผิดพลาดเกิดขึ้น กับระมัดระวังมิให้การดำเนินคดีอาญาก่อความ เดือดร้อนแก่ผู้ถูกกล่าวหาเกินความจำเป็น การดำเนินคดีอาญาในอดีตนั้นเป็นการดำเนินการเพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นการดำเนินการที่มุ่งประโยชน์ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นรัฐก็จะมุ่งให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นสิทธิหรือเสรีภาพ วิธีการ ในการค้นหาความจริงจึงมีความรุนแรง และกระทบต่อเนื้อตัวของผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือสามารถ บังคับโดยการทรมานให้ผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพได้ เนื่องจากมีความคิดว่าการทรมาน สามารถที่จะทำให้รัฐสามารถค้นหาความจริงได้ แต่ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญานอกจากการ แสวงหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมแล้ว ยังจะต้องมีการ ค้ำครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลด้วย ซึ่งจะต้องมีการควบคุมการใช้อำนาจอย่างมีความเป็นภาวะ วัตถุ (Objectivity) มิใช่ใช้ได้ตามอำเภอใจ (Subjectivity) ของเจ้าพนักงานของรัฐแต่ละคน

การแสวงหาพยานหลักฐานในเบื้องต้นนั้น ถือเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะ ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ ซึ่งการใช้อำนาจของพนักงาน สอบสวนในชั้นสอบสวนนั้น อาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้อำนาจที่เป็นมาตรการบังคับ อันได้แก่ การจับ การค้นตัวบุคคล หรือการให้ถ้อยคำของบุคคล การคุมขัง เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าว เพื่อเป็น

หลักประกันในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ โดยทั้งนี้ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และจำกัดอำนาจของรัฐในการใช้มาตรการบังคับ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งในการใช้อำนาจรัฐที่จะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะกระทำได้อีกต่อเมื่อกฎหมายได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง หรือเป็นกรณีที่รัฐจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมก่อนผลประโยชน์ของเอกชน ซึ่งหากเป็นกรณีดังกล่าวแล้ว แม้จะเป็นการจำกัดหรือล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลแล้ว รัฐมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานได้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม

4.1 ที่มาและความหมายและลักษณะของสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิกษ์ต่อตนเองในคดีอาญาในประเทศไทย

เกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่ได้มาจากการใช้เครื่องจับเท็จนั้น ประการแรกเราจำเป็นต้องทำการศึกษเกี่ยวกับบทบัญญัติหรือหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาจากการบังคับใช้เครื่องจับเท็จของเจ้าหน้าที่ของรัฐเสียก่อน ว่าการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิอันกฎหมายให้ความรับรองหรือคุ้มครองต่อตัวผู้ต้องหาหรือไม่ และสิทธิดังกล่าวคือสิทธิในด้านใด และส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้จะมีผลโดยตรงต่อปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งได้มาจากการจับเท็จโดยตรงซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอต่อไป

4.1.1 ที่มาของสิทธิ

ในสมัยโบราณการถามคำให้การของผู้ต้องหา นั้น ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง โดยการดำนํ้า ลุยไฟ ถ้าไม่ยอมให้การจะได้รับการทรมาน เจียนตีเพื่อให้การรับสารภาพให้ได้ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ตอกเล็บ บีบขมับ ที่เรียกว่า อาญาจาริตนครบาล⁸⁷ ซึ่งเป็นวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำให้การ

จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงยกเลิกกฎหมายเก่าเสียทั้งหมด เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา และได้จัดทำรวมเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ขึ้นมา บังคับใช้จนถึงปัจจุบัน โดยการห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันมิชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้ต้องหาให้การ โดยจะรับฟังคำให้การอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว เป็นพยานหลักฐานไม่ได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าพนักงานสอบสวนทำการบีบบังคับ ทำร้ายร่างกาย หรือกดดันทางจิตใจให้ผู้ต้องหาให้การโดยที่ตนเองไม่สมัครใจ

⁸⁷ Charles T. McCormick. (1972). *McCormick on Evidence*. p. 244.

จะเห็นได้ว่าในสมัยโบราณนั้นเกี่ยวกับการถามค่าให้การของผู้ต่อนั้น ผู้ต่อนั้นจะมีสภาพไม่ต่างอะไรกับวัตถุชิ้นหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต่อนั้นแต่อย่างใด กล่าวคือ ผู้ต่อนั้นจะต้องให้การเสมอถ้าไม่ให้การผู้ต่อนั้นก็จะได้รับบทลงโทษอย่างรุนแรง ดังนั้นถ้อยคำที่ได้รับจากผู้ต่อนั้นย่อมเป็นถ้อยคำที่ไม่อาจรับฟังได้ตามหลักกฎหมายปัจจุบัน นั่นเพราะถ้อยคำดังกล่าวของผู้ต่อนั้นที่ได้มาในสมัยนั้นขัดทั้งหลักในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต่อนั้น และมีลักษณะบีบบังคับผู้ต่อนั้นให้ให้การเสมอตนเอง

ในยุคต่อมาเมื่อสังคมเจริญขึ้น จึงได้มีการตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต่อนั้นเกี่ยวกับสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ถ้อยคำมากขึ้น และได้มีการบัญญัติถึงสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญาขึ้นเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มาตรา 35⁸⁸ แต่ต่อมาได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดีหลักการดังกล่าวก็ได้มีการนำมาบัญญัติไว้อีกครั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 33 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 243 ก็ยังคงบทบัญญัติไว้เช่นกัน ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว เนื่องจากได้มีการยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เพื่อเข้าเป็นรัฐประหารยึดแทนรัฐบาลชุดเดิม และได้ทำการยกเลิกการใช้บังคับรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ขึ้น โดยผ่านการลงมติของประชาชนทั้งประเทศขึ้นแทน แต่ปรากฏว่า เกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญานี้ไม่มีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแต่อย่างใด

เมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่า จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มิได้มีการบัญญัติถึง สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญา ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่ทำการร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้เกิดปัญหาทางการเมืองขึ้นอย่างรุนแรง มีการแบ่งแยกขั้วทางการเมืองขึ้นอย่างชัดเจน ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 นี้ จึงได้บัญญัติถึงเรื่องการแก้ปัญหาระบบการเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่บทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพของผู้ต่อนั้นหรือจำเลยถูกมองข้ามมิได้นำมาบัญญัติเสียหลายมาตรา แต่อย่างไรก็ดีเกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญานี้ ในปัจจุบันกฎหมายก็ยังคงบัญญัติถึงสิทธิดังกล่าวและในทางปฏิบัติก็ยังใช้หลักการนี้เพื่อใช้บังคับในกระบวนการยุติธรรมอยู่ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้ปรากฏอยู่

⁸⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มาตรา 35 บัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา”

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 /4 และมาตรา มาตรา 172 วรรคสองซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 134/4 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้ คำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

“มาตรา 172 วรรคสอง เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป”

จะเห็นได้ว่าเกี่ยวกับเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองในคดีอาญานี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้วางหลักการคุ้มครองสิทธิประเภทนี้ไว้ในทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาในศาลทั้งสองส่วน ทั้งนี้เนื่องจากในคดีอาญานั้น หากฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง จำเลยจะต้องถูกลงโทษเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น ซึ่งการลงโทษนี้ย่อมก่อให้เกิดโทษแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของจำเลยโดยตรง เช่นการลงโทษ ประหารชีวิต จำคุก หรือปรับ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อจะพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ พยานหลักฐานถือเป็นสิ่งที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาโดยตรง ซึ่งในกรณีนี้ถ้อยคำของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นก็ถือเป็นพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งเช่นกัน ที่จะนำมาใช้พิสูจน์ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ ดังนั้นกฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า ถ้อยคำที่รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้นั้นจะต้องเป็นถ้อยคำที่เกิดจากความสมัครใจของผู้ต้องหา หรือจำเลยอย่างเต็มใจ จึงจะรับฟังได้นั้นเอง ในทางกลับกันถ้อยคำที่ไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมรับฟังไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมในชั้นพิจารณานั้นเอง

4.1.2 ความหมายและขอบเขตของสิทธิ

เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญานั้น ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ฉบับเดิมนั้น มีความหมายถึง การคุ้มครองการให้ถ้อยคำโดยมีสิทธิที่จะไม่ให้การอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล

4.1.2.1 ลักษณะของการคุ้มครอง

เป็นการคุ้มครองการให้ถ้อยคำของผู้ต้องหา โดยวาจาเท่านั้น แต่มีนัยกฎหมายบางท่านเห็นว่า คำให้การของผู้ต้องหาโดยวิธีอื่นก็อาจมีได้ เช่น เอกสารต่างๆ บันทึกเหตุการณ์

หนังสือที่มีการติดต่อเป็นการส่วนตัว หรือการรับรองเอกสารทางธุรกิจว่าเป็นความจริง⁸⁹ ซึ่งตัวเอกสารหลักฐานต่างๆ เหล่านั้นไม่ถือเป็นการให้ถ้อยคำ แต่มีฐานะเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น และพยานหลักฐานดังกล่าวก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ จะเห็นได้ว่าเกี่ยวกับสิทธิที่ไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิบัติอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญานั้น สำหรับในประเทศไทยคงจำกัดอยู่เพียงเฉพาะการให้ถ้อยคำเท่านั้นที่พนักงานสอบสวนหรือศาลจะต้องแจ้งถึงสิทธินี้ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ มีความแตกต่างจากหลักเกณฑ์ของการให้ความคุ้มครองสิทธิเช่นในประเทศอังกฤษ ซึ่งหมายรวมถึงการเขียนคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร และจะต้องให้คำเตือนแก่ผู้ต้องสงสัยในการเขียนคำให้การอีกครั้งหนึ่งด้วย

4.1.2.2 ขอบเขตของการคุ้มครอง

การคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิบัติต่อตนเองในคดีอาญาของบุคคลนั้น เริ่มต้นตั้งแต่เมื่อบุคคลอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน และได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ต้องหาจึงจะสามารถเริ่มที่จะใช้สิทธิที่จะไม่ให้การได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 ได้ แต่สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิบัติต่อตนเองนี้ จะจำกัดอยู่เพียงแก่การที่จะไม่ตอบคำถามหรือให้การเท่านั้น ไม่รวมถึงการถามชื่อนามสกุล ชาติกำเนิด บิดามารดา อายุ ฯลฯ ตามมาตรา 134 เพราะถือเป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยไม่ใช่เป็นการถามคำให้การ ซึ่งผู้ต้องหาจะอ้างเอกสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามไม่ได้ เนื่องจากหากขัดขืนไม่ยอมตอบคำถามของเจ้าพนักงานดังกล่าว ผู้ต้องหาอาจมีความผิดอาญาฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานอันเป็นความผิดสุ่มโทษตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 367⁹⁰ ได้

4.1.3 การเตือนสิทธิ

การบังคับใช้สิทธิที่จะไม่ให้การของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมนี้ มีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีหลักการสำคัญ อาทิเช่น การแจ้งเตือนให้ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาทราบถึงสิทธิที่จะไม่ให้การ และบังคับใช้ให้เป็นไปตามสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ตลอดจนมีสภาพบังคับของสิทธิ ในกรณีพนักงานสอบสวนได้กระทำการละเมิดต่อสิทธินี้และการสละสิทธินี้ของผู้ถูกกล่าวหาด้วย

ขอบเขตและวิธีการของการให้คำเตือน ตามกฎหมายไทยนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องให้คำเตือนแก่ผู้ถูกกล่าวหาถึงสิทธิที่จะไม่ให้การนี้ก็ต่อเมื่อ ผู้ถูกกล่าวหา มีการถูกควบคุมตัว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134

⁸⁹ แอล คูปลาตซ์, วิจิตร ลุคิตานนท์. (2477). กฎหมายพยานและจิตวิทยา พ.ศ.2477. หน้า 12-13.

⁹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 367.

1. เมื่อบุคคลตกเป็นผู้ต้องหา ก่อนปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนคือ เป็นบุคคลผู้ต้องสงสัยที่ถูกกล่าวหา ได้กระทำความผิดและถูกจับกุมตัว มาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน

2. พนักงานสอบสวนได้เรียกมา หรือถูกส่งตัวมา หรือผู้ต้องหาเข้าหาพนักงานสอบสวนด้วยความสมัครใจ โดยมีได้ถูกเรียก หรือถูกส่งตัวมา⁹¹

3. บุคคลอีกประเภทหนึ่งที่เป็นผู้ต้องหา โดยการแจ้งความร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ โดยตรงจากผู้เสียหาย เมื่อมีผู้แจ้งต่อพนักงานสอบสวน กล่าวหาว่า กระทำความผิด บุคคลนั้น ย่อมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) แล้วพนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำใดๆไม่ได้ และมาตรา 135 ก็บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวน ล่อลวง หรือขู่เข็ญ ผู้ต้องหาให้ให้การอีกด้วย⁹²

สำหรับวิธีการเตือนนั้น ในการให้คำเตือน หากผู้ต้องหาไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ หรือไม่ได้ยิน หรือสื่อความหมายไม่ได้ และไม่มีล่าม พนักงานสอบสวนจะต้องจัดหาล่าม หรือล่ามภาษามือ ให้แก่ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 ก่อนให้คำเตือนและถามคำให้การ

4.1.4 ผลของการไม่แจ้งสิทธิ

ผู้ถูกจับ ผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลย ล้วนถือเป็น “ผู้ทรงสิทธิ” ซึ่งบุคคลต่างๆเหล่านี้ล้วนมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ซึ่งหากให้การถ้อยคำของบุคคลนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวจะต้องมีการแจ้งสิทธิให้เขาทราบ หากไม่แจ้งสิทธิดังกล่าว จะมีผลทำให้ไม่อาจรับฟังถ้อยคำดังกล่าว เพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นๆได้ กรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติถึงผลของการกระทำดังกล่าว ไว้อย่างชัดเจน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4

ดังนั้นในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวนจะต้องกระทำการสอบสวน โดยกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย มีการแจ้งสิทธิต่างๆแก่ผู้ต้องหา และก่อนถามคำให้การจะต้องเตือนถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่มีอยู่ด้วย ซึ่งหากพนักงานสอบสวนมิได้แจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหา สภาพบังคับในทางวิธีพิจารณาความอาญา ให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการไม่รับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งปรากฏในมาตรา 226/1⁹³

⁹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4145/2540 (เนติบัณฑิตยสภา ตอน 6 หน้า 1177)

⁹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1341/2509. (เนติบัณฑิตยสภา ตอน 5 หน้า 2923)

⁹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1.

4.1.5 การละสิทธิ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการดำเนินคดีอาญาแม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะค้นหาความจริง เพื่อที่จะชี้ชัดเรื่องที่กำลังหา เพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีในการดำเนินคดีอาญานั้นในการกระทำใดๆที่เจ้าพนักงานหรือศาลกระทำต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยมากมักจะเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของจำเลยในเชิงลบ ดังนั้นการกระทำดังกล่าว จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงว่ามีกฎหมายให้อำนาจในการกระทำดังกล่าวหรือไม่ และสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถสละได้หรือมิได้ ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีอาญากับจำเลย หากเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำโดยอำเภอใจมิได้คำนึงถึง สิทธิเสรีภาพของจำเลยแล้ว พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้นถือเป็นพยานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง ซึ่งพยานหลักฐานในข้อนี้อาจแบ่งพิจารณาได้ 2 กรณี⁹⁴ คือ

1. พยานหลักฐานที่มีได้เกิดจากความสมัครใจ อันเป็นการฝ่าฝืนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134, 135 และ 226

2. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบประการอื่น เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับคน ยึด โดยมิชอบ เป็นต้น

แนวคิดของนักกฎหมายไทยเห็นว่า สิทธิต่างๆตามรัฐธรรมนูญและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยสภาพแล้วหากไม่มีกฎหมายห้ามการละสิทธิไว้ผู้ทรงสิทธิย่อมสละสิทธินั้นได้เสมอ หากผู้ทรงสิทธิกระทำโดยเข้าใจ รู้เรื่อง และสมัครใจ เพราะถือว่าเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาและจำเลยซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิเลือกจะใช้สิทธิต่างๆที่เขามีอยู่หรือไม่ หากผู้ทรงสิทธิเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิของตนโดยความสมัครใจของเขาย่อมสามารถกระทำได้ หากผู้ทรงสิทธิเลือกที่จะไม่ใช้สิทธิของตนโดยความสมัครใจของเขาย่อมสามารถกระทำได้ แต่ในทางกลับกันหากมีกฎหมายห้ามมิให้ผู้ทรงสิทธิสละสิทธิ ผู้ทรงสิทธิก็มิอาจสละสิทธินั้นๆได้⁹⁵

1. สิทธิที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาสามารถสละได้

2. สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเอง ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าเป็นสิทธิที่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามีสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆก็ได้ กล่าวคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติถึงการละสิทธิในกรณีอื่นๆอีก เช่น การละสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 ให้สิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนเองถูกฟ้องคดีอาญา โดยบัญญัติในมาตรา 134/4 ซึ่งบัญญัติว่า

⁹⁴ มโน ซอศรีสาคร. เล่มเดิม. หน้า 13.

⁹⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2544). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. หน้า 20.

“ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

- (1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
 - (2) ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนวางใจเข้าฟังการสอบปากคำได้
- เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจหรือต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 83 วรรคสอง และมาตรา 84 วรรคสอง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นไม่ได้”

ประเด็นก็คือ แม้รัฐธรรมนูญและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันมาโดยตลอดว่า ผู้ต้องหาย่อมสละสิทธิโดยการให้ “ถ้อยคำ” แก่พนักงานสอบสวนได้ ซึ่งมาตรา 134/4 ก็กล่าวไว้ชัดเจนว่า “เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การ” อันแสดงว่าผู้ต้องหาสละสิทธิในตัวเองซึ่งการ สละสิทธินี้จะต้องกระทำโดยสมัครใจ กล่าวคือ จะต้องเป็นการสละสิทธิโดยไม่ได้เกิดจากการ จูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลัง บังคับ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ” อันจะทำให้ถ้อยคำนั้น “รับฟัง” เป็นพยานหลักฐานมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 243 วรรคสอง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติไว้ จะเห็นได้ว่าเนื่องจากมิได้มีกฎหมายห้ามมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสละสิทธิดังกล่าวแต่อย่างใด ผู้ต้องหาและจำเลยย่อมสละสิทธินี้ได้

4.2 การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ

การรับฟังพยานหลักฐานถือเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและมีความสำคัญยิ่งต่อการการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีระบบกฎหมายเน้นหนักไปทางรูปแบบกระบวนการนิติธรรม ถึงแม้รูปแบบนี้จะเป็นรูปแบบในอุดมคติที่นักนิติศาสตร์แสวงหา และรูปแบบนี้ยังไม่มี ความกระจำอยู่ในตัวเองว่ามีความหมายเพียงใดก็ตาม แต่ความหมายในแง่หนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับกันแล้วนั้น หมายถึง การที่บรรดาผู้บัญญัติกฎหมายอาญา ผู้บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอาญา ผู้ใช้กฎหมายอาญาจะต้องเคารพต่อกฎหมายด้วย จะไม่ยอมให้มีการฝ่าฝืนส่วนหนึ่งส่วนใดของกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายส่วนอื่นๆ

4.2.1 ความหมายของการรับฟังพยานหลักฐาน

การรับฟังพยานหลักฐาน หมายถึง ขั้นตอนในการที่ศาลจะวินิจฉัยหรือคัดเลือกว่า พยานหลักฐานชิ้นใดสามารถนำเข้าสู่สืบหรือนำเข้าสู่สำนวนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย⁹⁶

ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลนั้นมีได้หมายความว่า หากพยานชิ้นใดได้ถูกเสนอต่อศาลแล้ว ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานชิ้นนั้นๆ ได้เสมอไป ทั้งนี้เพราะพยานหลักฐานที่ศาลจะรับฟังได้นั้นมีหลักเกณฑ์อันเป็นข้อจำกัดกล่าวคือ ในเบื้องต้น พยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีเสียก่อน⁹⁷ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือต้องเป็นพยานหลักฐานซึ่งน่าจะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ หรือเป็นพยานหลักฐานอันเกี่ยวกับการลศโทษ หรือเหตุบรรเทาโทษ หรือเหตุอันควรรอการลงโทษก็ได้ หากพยานชิ้นใดไม่เกี่ยวข้องกับประเด็น หรือไม่ตรงประเด็นดังกล่าวแล้วก็ย่อมเป็นพยานที่รับฟังไม่ได้อยู่เอง ซึ่งในการพิจารณาว่าพยานหลักฐานชิ้นใดเกี่ยวข้องกับประเด็นหรือไม่นั้น เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลทางตรรกวิทยา แต่ถ้าพิจารณาในเบื้องต้นว่า พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นแล้ว กรณีก็ยังอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานด้วย หากมิได้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการนี้แล้ว พยานหลักฐานนั้นแม้จะเกี่ยวข้องกับประเด็นก็รับฟังไม่ได้กล่าวโดยสรุปก็คือ พยานหลักฐานที่รับฟังได้หมายถึง พยานหลักฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นแห่งคดี และไม่ถูกห้ามรับฟังโดยกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ใดๆ

พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ พยานหลักฐานที่ต้องห้าม โดยกฎหมายว่าด้วยการยื่นพยานหลักฐาน กับพยานหลักฐานที่ต้องห้าม โดยกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน⁹⁸

(1) พยานหลักฐานที่ต้องห้ามโดยกฎหมายว่าด้วยการยื่นพยานหลักฐานนั้นๆ เช่น ก่อนการสืบพยานจะต้องมีการยื่นบัญชีระบุพยานล่วงหน้า หรือการส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้า เป็นต้น

(2) พยานหลักฐานที่ต้องห้ามโดยกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ตามลักษณะ หรือคุณค่าของพยานเอง พยานหลักฐานที่ต้องห้ามข้อนี้เป็นกรจำกัดอำนาจศาลในการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งตามกฎหมายพยานหลักฐานของอังกฤษแต่เดิมส่วนใหญ่จะมีกฎห้ามรับฟังพยานหลักฐาน (Exclusionary Rules) ทั้งนี้เพราะปัจจัยสามประการคือ การพิจารณาคดีโดยใช้ระบบลูกขุน (Jury) การที่พยานจะต้องสาบานตัวและการพิจารณาคดีใช้

⁹⁶ โสภณ รัตนกร. เล่มเดิม. หน้า 53.

⁹⁷ คณิง ภาไชย. (2523). พยาน. หน้า 47.

⁹⁸ โสภณ รัตนกร. เล่มเดิม. หน้า 45.

ระบบคู่กรณี (Adversary System) นอกจากนั้นยังกล่าวกันว่าจะมีการสร้างพยานหลักฐานเท็จ จึงมีกฎเกณฑ์ควบคุมการรับฟังพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด

4.2.2 พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง

ในคดีอาญานั้นตามปกติพยานหลักฐานทุกชนิด หากมีคุณสมบัติบ่งชี้ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เว้นแต่จะต้องห้ามมิให้รับฟังโดยบทกฎหมายบทใดบทหนึ่ง ซึ่งบทกฎหมายดังกล่าวผู้เขียนจะได้กล่าวต่อไปนี้

(1) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ต้องห้ามมิให้รับฟัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย มาตรา 134/4 วรรคท้าย และมาตรา 226

มาตรา 84 วรรคท้ายบัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อ ได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสองแก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี”

การแจ้งสิทธิตามมาตรา 84 วรรคหนึ่งนั้น หมายถึง การแจ้งสิทธิตามมาตรา 7/1 ว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำในชั้นสอบสวนได้ มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ส่วนการแจ้งสิทธิตามมาตรา 83 วรรคสอง คือ แจ้งว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และคำให้การของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะปรึกษาทนายความ

มาตรา 84 วรรคท้าย” เป็นบทตัด “คำให้การรับสารภาพ” ในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับที่ไว้ต่อพนักงานผู้จับกุมหรือที่รับตัวไว้ โดยห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานเลย ถึงแม้ว่าเจ้าพนักงานผู้ถูกจับกุมจะได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย และผู้ถูกจับในชั้นจับกุมจะให้การรับสารภาพโดยสมัครใจก็ตาม บทบัญญัติมาตราดังกล่าวประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ และเป็นบทตัดพยานที่แม้จะเป็นพยานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ต้องถูกตัดทิ้งไป ไม่ให้รับฟังเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ที่ถูกจับกุมนั้น

⁹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อ ได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี.”

สำหรับในกรณีตามมาตรา 84 วรรคท้าย ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นของผู้ถูกจับนอกเหนือจากคำให้การรับสารภาพที่ให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับกุมนั้น สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ ถ้าเจ้าพนักงานผู้จับได้แจ้งสิทธิตามมาตรา 84 วรรคหนึ่งหรือตาม มาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับทราบก่อนแล้ว ถ้าผู้ถูกจับให้การ ไปก่อนที่จะมีการแจ้งสิทธิ แม้จะสมัครใจก็ตาม กรณีเช่นนี้ย่อมไม่อาจรับฟังคำให้การดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้

มาตรา 134/4 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตาม มาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้”

การแจ้งสิทธิตาม มาตรา 134 วรรคหนึ่ง คือการแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบว่าผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าจะให้การถ้อยคำที่ให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้

การดำเนินการตามมาตรา 134/1 คือการสอบถามเรื่องทนายความในคดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปีในวันที่แจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ผู้ต้องหาจะสละสิทธินี้ได้ ต่างกับสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การที่ผู้ต้องหาสามารถสละสิทธิได้ ดังนั้นแม้ผู้ต้องหาจะบอกสละสิทธิว่าตนไม่ต้องการทนายความก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ต้องตั้งให้ แต่กรณีถ้าเป็นคดีที่มีโทษจำคุกและผู้ต้องหาไม่ใช่วัยเด็ก กรณีเช่นนี้ ก่อนถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความจึงให้รัฐจัดหาให้ แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ต้องการก็ไม่ต้องจัดหาให้ ตามมาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง

การดำเนินการตามมาตรา 134/2 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2550) หมายถึงในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ให้นำวิธีสอบปากคำเด็กตามมาตรา 133 ทวิ มาใช้โดยอนุโลม คือการสอบสวนให้แยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ หรือพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบปากคำด้วย

บทบัญญัติตามที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นขั้นตอนของการสอบปากคำในชั้นสอบสวนถ้าขาดไปแม้แต่ขั้นตอนใดตอนหนึ่ง ก็จะส่งผลให้การสอบปากคำของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนไม่อาจที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ทั้งนี้ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด เพียงแต่ห้ามรับฟังคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนนั้นเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาคนดังกล่าวเท่านั้น

(2) การไม่รับฟังคำให้การที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

สำหรับหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบตามกฎหมายไทยนั้นมีบัญญัติไว้ในมาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาความว่า

“พยานวัตถุ พยานเอกสารหรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

จากบทบัญญัติข้างต้นทำให้เห็นว่า พยานหลักฐานใดก็ตาม ถึงแม้จะมีคุณสมบัติสามารถพิสูจน์ความผิดหรือ ความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ แต่ถ้าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นแล้ว ก็ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน โดยผลของมาตรา 226 นี้ ซึ่งได้บัญญัติหลักกฎหมายไว้กว้างที่สุด ใช้ตัดพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น บทตัดพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบตามมาตรานี้ ใช้คำว่า พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยมิชอบเท่านั้น ไม่รวมถึงพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งผิดจากหลักกฎหมายสากล หลักกฎหมายสากลในเรื่องนี้เป็นกฎหมายที่ใช้กับพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่ใช้หลักกฎหมายนี้กับพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเท่านั้น การที่มาตรา 266 ใช้คำว่า “เกิดขึ้น” จากการกระทำอันมิชอบนี้ ทำให้เกิดปัญหาว่าจะนำไปใช้ตัดพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นและมีอยู่โดยชอบก่อนแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ไปใช้วิธีการที่ไม่ชอบในการแสวงหาได้มาด้วยหรือไม่¹⁰⁰

บทบัญญัติในมาตรา 226 นี้ มีลักษณะที่เปิดกว้างจึงก่อให้เกิดปัญหาในทางวิชาการว่า พยานหลักฐานชนิดใดบ้างที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง ซึ่งปัญหานี้ยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกัน แบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่ายคือ

ฝ่ายที่ 1 เห็นว่าหากพยานหลักฐานได้มาโดยวิธีที่ไม่ชอบแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการจับที่มิชอบหรือการค้นที่มิชอบพยานหลักฐานที่ได้มานั้นย่อมรับฟังไม่ได้ ซึ่งความเห็นของฝ่ายนี้เห็นว่าการประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ของไทยมีลักษณะเช่นเดียวกับหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (The Exclusionary Rule) ของสหรัฐอเมริกาจึงนำเอาหลักผลไม้ของต้นไม้พิษ (Fruit of The Poisonous Tree Doctrine) มาใช้ด้วย¹⁰¹

ฝ่ายที่ 2 เห็นว่ากฎหมายห้ามรับฟังเฉพาะพยานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเท่านั้น มิได้หมายความว่ารวมถึงพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาโดยมิชอบ กล่าวคือ ถ้าโดยสภาพของ

¹⁰⁰ จรัญ ภัคศิธนากุล. (2551). กฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 226.

¹⁰¹ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2523). หลักประกันจากการจับกุมตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม. หน้า 462.

พยานหลักฐานนั้นมีตัวตนอยู่ในขณะเกิดการกระทำโดยมิชอบแล้ว หากแต่ยังไม่ได้พยานชนิดนี้มา จึงได้มีการหลอกลวง ชูเชื้อหรือการกระทำโดยมิชอบด้วยประการอื่นเพื่อให้ได้พยานหลักฐานมา กรณีเช่นนี้ไม่อยู่ในความหมายของมาตรานี้ ดังนั้นพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับและค้นที่มีชอบ ซึ่งตัวพยานหลักฐานนั้นๆ มีอยู่แล้วขณะกระทำมิชอบจึงรับฟังได้¹⁰²

จะเห็นได้ว่าความเห็นทั้งสองแนวดังกล่าวมีความขัดแย้งกันในประเด็นที่ว่า พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังนั้นคือพยานหลักฐานที่ “เกิดขึ้น” โดยมิชอบหรือ พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ โดยอธิบายความหมายของสองคำนี้ต่างกัน

ในเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา หากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำโดยมิชอบพยานหลักฐานที่ได้มานั้นในประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่นำมารับฟังในคดี โดยได้มีการใช้หลักการตัดพยาน หรือ (The Exclusionary Rule) และนอกจากนี้ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกา ยังได้ขยายหลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบออกไปอีกว่า พยานหลักฐานที่ได้มาโดยตรงจากการจับกุมที่มิชอบหรือ การตรวจค้นที่มีเหตุผลอันสมควร จะรับฟังมิได้แล้ว พยานหลักฐานอื่นๆ ที่สืบเนื่องมาจากการจับกุมหรือตรวจค้นโดยมิชอบนั้น ก็รับฟังไม่ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งบทตัดพยานนี้นั้นจะไม่มี การแบ่งแยกระหว่างคำว่า “เกิดขึ้น” กับ “ได้มา” เพราะไม่ว่าจะเกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบก็ต้องอยู่ในขอบเขตของบทตัดพยาน

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาจะมีแต่คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนที่เกิดจากการ ล่อลวง ชูเชื้อ หรือ ให้สัญญาอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 135 เท่านั้น ที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ สำหรับมาตรา 134 บังคับว่า เจ้าพนักงานสอบสวนต้องบอกผู้ต้องหาให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวอาจใช้ยื่นผู้ต้องหาในชั้นศาลได้นั้น ก็ไม่ได้บัญญัติไว้ให้ชัดเจนว่า ถ้ามิได้มีการบอกกล่าวผู้ต้องหาก่อนแล้ว ถ้อยคำของผู้ต้องหากจะใช้ไม่ได้เสียเลย สำหรับพยานหลักฐานที่ได้ จากคำรับสารภาพโดยมิชอบ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่า แม้คำรับสารภาพของจำเลยจะรับฟังไม่ได้ แต่ การที่จำเลยพาไปค้นได้ของกลาง ของกลางก็รับฟังได้

วิเคราะห์แล้วจะเห็นได้ว่าในเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐานหรือไม่รับฟัง พยานหลักฐานนั้น ศาลไทยเราจะเน้นความสำคัญที่การสอบสวน หากมีการสอบสวนโดยชอบ ด้วยกฎหมายแล้ว แม้พยานหลักฐานที่ได้มาจะเกิดจากการจับ หรือตรวจค้นโดยมิชอบ หากมิได้ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดจากการจงใจ ให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง หรือ โดยมิชอบประการอื่น แล้ว ก็สามารถที่จะรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้

¹⁰² เจ็มซัย ชุตติวงศ์. (2538). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 247.

(3) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบ แต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ต้องห้ามมิให้รับฟัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1

มาตรา 226/1 บัญญัติว่า

ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (4) ผู้ที่กระทำโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษ

หรือไม่ เพียงใด

ตามมาตรา 226/1 นี้ แบ่งแยกพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบออก 2 ประเภทคือ

ก. พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หมายความว่า พยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นโดยชอบ มีความน่าเชื่อถือที่จะพิสูจน์ความจริงได้ แต่วิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นเป็นวิธีที่ไม่ชอบ เช่น เจ้าพนักงานตำรวจเข้าทำการค้นบ้านของผู้ต้องสงสัยยามวิกาล โดยไม่มีหมายค้น แม้พบยาเสพติดในบ้านของผู้ต้องสงสัยนั้น จะเห็นได้ว่ายาเสพติดถือเป็นพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความจริงได้อย่างน่าเชื่อถือ แต่วิธีการที่ได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นอาศัยวิธีการที่ไม่ชอบ กล่าวคือพยานหลักฐานประเภทนี้แม้จะได้มาโดยอาศัยวิธีการที่มิชอบแต่คุณค่าในการพิสูจน์ความจริงมิได้ลดลงแต่อย่างใดนั่นเอง

ข. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ หมายถึงพยานหลักฐานที่ค้นหรือยึดมาได้เนื่องจากการรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือของพยานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจค้นบ้านผู้ต้องสงสัยโดยมิชอบ และพบเอกสารที่ระบุที่ชุกซ่อนของกลางจึงไปตามนำยึดมาได้ เป็นต้น

หลักกฎหมายที่ห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา 226/1 วรรคหนึ่งนั้น กฎหมายมิได้ห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด โดยกฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ

รับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ หากเห็นว่าการรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน คำว่า ประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกนั้นหมายความว่า คุณค่าของพยานหลักฐานชิ้นที่ได้มาโดยไม่ชอบซึ่งจะพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลย และทำให้จำเลยถูกลงโทษ และทำให้จำเลยถูกลงโทษ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือ เมื่อมีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องสืบหาตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ก็จะต้อง อำนวยความสะดวกทางอาญา ดังนั้นในการพิจารณาว่าควรจจะรับฟังหรือไม่ควรรับฟังพยานหลักฐาน จึงให้นำประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกในการที่จะพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยขึ้นเทียบกับผลเสียอันเกิดขึ้นจากการกระทำอันมิชอบของเจ้าพนักงานว่า การกระทำของเจ้าพนักงานก่อผลเสียเช่นไรบ้าง เพื่อชั่งน้ำหนักกระหว่างการอำนวยความสะดวกกับการละเมิดกฎหมายของเจ้าพนักงาน ถ้าผลประโยชน์ที่ได้จากการอำนวยความสะดวกที่จะเอาคนทำความผิดมาลงโทษมีมากกว่า การละเมิดกฎหมายของเจ้าพนักงานเป็นเพียงการละเมิดเล็กน้อยก็ให้รับฟังได้

4.2.3 พยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในคดีอาญาเกิดขึ้น เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือทราบเหตุดังกล่าว พนักงานสอบสวนนั้นจะต้องเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการสืบสวนสอบสวนเพื่อที่จะแสวงหาพยานหลักฐานมาเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล ซึ่งในการสืบสวนสอบสวนนี้ ในอดีตการสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานยังคงกระทำได้อย่างสามัญ กล่าวคือ เป็นการสืบสวนสอบสวนโดยมิได้มีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยมาใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน หากแต่เป็นการสืบสวนสอบสวนโดยใช้การเสาะแสวงหาพยานหลักฐานตามแบบวิธีการทั่วไป เช่น การสอบถามปากคำบุคคลอย่างธรรมดาสามัญหรือหาวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุเท่านั้น ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ได้มีความก้าวหน้าขึ้น จึงได้มีการนำเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อช่วยในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา เช่น การใช้สารเคมีหรือธาตุต่างๆ เพื่อทำการตรวจสอบลายนิ้วมือแฝงของคนร้าย ซึ่งอาจปรากฏอยู่ในที่เกิดเหตุ ในการกระทำดังกล่าวนี้ส่งผลให้การสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสืบสวนสอบสวนนั้นส่งผลให้การสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั่นเอง ในปัจจุบันดังที่กล่าวมาแล้วว่า ในกองพิสูจน์หลักฐานสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการนำเครื่องจับเท็จมาเพื่อใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ซึ่งการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จดังกล่าว ย่อมเป็นผลก่อให้เกิดพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบขึ้น สามรูปแบบซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้ คือ

1) พยานหลักฐานโดยตรงจากการตรวจสอบบุคคลโดยใช้เครื่องจับเท็จ

กล่าวคือ ในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยใช้เครื่องจับเท็จนั้น เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติตามขั้นตอนภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามคำถามแต่ละคำถาม ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงของปฏิกิริยาภายในร่างกายดังกล่าวจะส่งผลออกมาในรูปของค่ากราฟ และเจ้าหน้าที่จะทำการอ่านค่าอีกทีหนึ่งว่า ผู้ตอบคำถามกล่าวเท็จหรือไม่ ดังนี้ ค่ากราฟดังกล่าวที่เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญได้มาจากการตรวจสอบย่อมถือเป็นพยานหลักฐานโดยตรงในคดีอาญาชั้นหนึ่ง เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี แต่การที่จะนำพยานหลักฐานชั้นนั้นมาใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่นั้น กรณีนี้จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานดังกล่าวด้วย

พยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟังนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ นั่นก็คือ พยานหลักฐานที่ต้องห้ามโดยกฎหมายว่าด้วยการยื่นพยานหลักฐาน กับพยานหลักฐานที่ต้องห้ามโดยกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐาน¹⁰³

สำหรับพยานหลักฐานที่กฎหมายห้ามมิให้รับฟังเพราะเกิดขึ้นโดยมิชอบมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 226 ว่า

“มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเกียรติ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบตามมาตรานี้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นจับกุม ในชั้นสอบสวน หรือในชั้นศาลก็ตาม ก็ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานโดยเด็ดขาดไม่มีข้อยกเว้นด้วยเหตุผลเพื่อให้เป็นการคุ้มครองให้จำเลยได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม ศาลไม่ควรรับรู้และสนับสนุนวิธีการที่มิชอบด้วยกฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่

สำหรับพยานหลักฐานที่ได้มาโดยตรงเนื่องจากการใช้เครื่องจับเท็จตรวจกับตัวผู้ถูกกล่าวหาอันได้แก่ค่ากราฟที่แสดงผลนั้น ผู้เขียนเห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าว เกิดขึ้นในลักษณะที่ขัดต่อความประสงค์ของผู้ถูกกล่าวหา ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญในการใช้เครื่องจับเท็จมีการถามคำถามผู้ถูกกล่าวหาว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการค้ายาเสพติดหรือไม่ ซึ่งกรณีนี้สมมติว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ค้ายาเสพติดจริง แต่หากผู้ถูกกล่าวหาเกิดความกลัวที่จะตอบตามความจริง จึงเลือกกล่าวเท็จว่าตนมิได้ค้ายาเสพติด เช่นนี้ แม้ผลจากการอ่านค่าผ่านกราฟจะแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหากล่าวเท็จก็ตาม แต่พยานหลักฐานดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะนำไปใช้รับฟังในการพิจารณาคดี

¹⁰³ โสภณ รัตนกร. (2536). เล่มเดิม. หน้า 65.

ในชั้นศาลได้ เนื่องจากพยานหลักฐานดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่สมัครใจของผู้ถูกกล่าวหา อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 135 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น”

กรณีที่ยกมาเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบหมายถึงกรณีดังต่อไปนี้¹⁰⁴

(1) คำรับสารภาพของโดยไม่สมัครใจ (Involuntary Confession) กล่าวคือ คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากการกระทำของพนักงานสอบสวนอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 135 เช่น ให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ ทรมาน ฯลฯ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใดๆ ซึ่งหมายความว่า โดยมิชอบประการใดๆ ในทำนองเดียวกับการให้คำมั่นสัญญา ชูเชื้อ ทรมาน ฯลฯ เช่น การสอบสวนอย่างยาวนานในขณะที่ผู้ต้องหาไม่สบายร่างกายและจิตใจที่เหน็ดเหนื่อย¹⁰⁵

(2) ถ้อยคำใดๆ รวมถึงคำรับสารภาพ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) กล่าวคือ “สิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้”

ในกรณีข้างต้น คงต้องถือว่าเป็นถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ให้การออกมาโดยไม่สมัครใจเพราะการที่ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำออกมาโดยไม่รู้ล่วงหน้าว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำนั้น จะถือว่าเป็นการให้ถ้อยคำออกมาโดยสมัครใจอย่างแท้จริงไม่ได้ (แม้ว่าพนักงานสอบสวนจะมีได้มีการข่มขู่ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม) หากผู้ต้องหารู้ล่วงหน้าว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำ กล่าวคือ รู้ว่าการนิ่งเฉย (Remain Silent) นั้นถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งซึ่งกฎหมายได้รองรับ และในการใช้สิทธินิ่งเฉย (The Right to Remain Silent) จะไม่มีผลร้ายใดๆ แก่เขา หากรู้ล่วงหน้าดังกล่าวเขาอาจจะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ ออกมาเลยก็ได้ ในทำนองเดียวกับ การที่ผู้ต้องหาไม่รู้ล่วงหน้าว่าถ้อยคำที่กล่าวออกมานั้นอาจจะนำมาถูกใช้เป็นประจักษ์ต่อตนเองได้ ผู้ต้องหาซึ่งรู้ล่วงหน้าดังกล่าวก็อาจกล่าวถ้อยคำใดๆ ออกมาโดยไม่รู้ถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับตนจากถ้อยคำนั้น ในกรณีเช่นนี้จึงถือว่าเป็นถ้อยคำที่ให้มาโดยสมัครใจอย่างแท้จริงมิได้ ถ้อยคำนั้นจึงมิใช่พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ ตามความหมายของมาตรา 226/1 แต่อย่างไรก็ตาม ต้องถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเลยทีเดียว

¹⁰⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา. หน้า 36-38.

¹⁰⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1029/2548. (ฎส. เล่มที่ 10 หน้า 49).

เมื่อวิเคราะห์ได้ว่าพยานหลักฐานอันได้แก่ เส้นกราฟ หรือ ค่าจากการประมวลผลการตอบคำถามโดยเครื่องจับเท็จนั้น เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยมีลักษณะเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 135 ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักที่มุ่งที่จะคุ้มครองเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว เนื่องจากพยานหลักฐานคือเส้นกราฟที่แสดงค่าว่าผู้ถูกกล่าวหาแล้วเท็จดังกล่าวขัดต่อเจตนาของผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากเป็นค่าที่ให้ผลขัดแย้งไปจากที่ผู้ถูกกล่าวหาได้แสดงเจตนาออกมาทางถ้อยคำ ซึ่งค่าของกราฟนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการตรวจวัดปฏิกิริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากปฏิกิริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นอยู่กับสถานการณ์การควบคุมของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้น พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ ย่อมต้องด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 135 ซึ่งในกรณีนี้ผลแห่งการฝ่าฝืนดังกล่าวย่อมส่งผลให้พยานหลักฐานอันได้แก่ค่ากราฟดังกล่าวนี้ ไม่อาจที่จะรับฟังเพื่อเป็นพยานหลักในชั้นศาลได้อย่างสิ้นเชิง¹⁰⁶ แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จก็ตาม

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาตามมาตรา 135 ได้แก่

ฎีกาที่ 1839/2544 ส. ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมในข้อหาผิดเมทแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครองโดยตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนจาก ส. แล้วเจ้าพนักงานตำรวจเสนอว่าหาก ส. ไปต่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากผู้จำหน่ายให้ก็จะไม่ดำเนินคดี ส. จึงไปต่อซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลย การที่ ส. มาเบิกความเป็นพยานโจทก์ จึงเป็นพยานชนิดที่เกิดขึ้นจากการจงใจและให้คำมั่นสัญญาโดยมิชอบจากเจ้าพนักงานตำรวจ รับฟังเป็นพยานไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 226 ซึ่งบัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

ฎีกาที่ 4020/2540 ป.วิ.อ. มาตรา 135 เพียงแต่ห้ามไม่ให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจงใจให้การอย่างไร ในเรื่องที่ต้องหาหนั้นเท่านั้น หากพนักงานสอบสวนทำการฝ่าฝืนก็มีผลเพียงว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การไม่อาจใช้ยืนยันผู้ต้องหาในการพิจารณาคดีได้ตามมาตรา 134 แต่ไม่มีผลถึงกับทำให้การสอบสวนเสียไม่ชอบและโจทก์มีอำนาจฟ้อง

¹⁰⁶ คณิต ณ นคร. เล่มเดิม. หน้า 210.

2) พยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหา

กล่าวคือ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้พยานหลักฐานใดๆมาเนื่องจากการอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากการใช้เครื่องจับเท็จ ยกตัวอย่างเช่นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุแล้วไม่สามารถตรวจพบพยานหลักฐานใดๆในคดีฐานเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติด ที่ผู้ถูกกล่าวหาตกเป็นผู้ต้องสงสัย ต่อมาได้มีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาเข้ามาเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการใช้เครื่องจับเท็จ ได้ตรวจพบจากการอ่านค่าจากกราฟในการตอบคำถามของผู้ถูกกล่าวหา ในคำถามว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้ซ่อนยาเสพติดไว้ที่บ้านของตนเองหรือไม่

ในกรณีเช่นนี้ หากผู้ถูกกล่าวหาตอบปฏิเสธและค่าจากกราฟแสดงผลว่าผู้ถูกกล่าวหาแล้วเท็จ กรณีดังกล่าว หากพนักงานสอบสวนอาศัยค่าจากกราฟดังกล่าวเป็นมูลเหตุจูงใจที่สำคัญ และได้มีการไปตรวจสอบบ้านดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งโดยละเอียดจนพบยาเสพติดดังกล่าว

ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่า เนื่องจากผลของการตรวจสอบปฏิกริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนได้มีการไปตรวจค้นบ้านของผู้ถูกกล่าวหา โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่งจนพบของกลาง ในกรณีเช่นนี้ถือว่ายาเสพติดของกลางดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยชอบอยู่ในตัวแล้ว หากแต่พนักงานสอบสวนตรวจพบยาเสพติดดังกล่าวได้เนื่องจากการอาศัยผลจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จ

ซึ่งผลจากการตรวจสอบดังกล่าว ถือเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากขัดต่อความสมัครใจของผู้ถูกกล่าวหา

ดังนั้น ยาเสพติดของกลางดังกล่าว จึงถือเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการอาศัยข้อมูลโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว อันเป็นกรณีการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว ที่อาจเข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ที่ให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ โดยศาลจะต้อง พิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนหรือไม่เป็นสำคัญ โดยพิจารณาภายใต้กรอบของ มาตรา 226/1 วรรคสอง¹⁰⁷ นั้นเอง

¹⁰⁷ “มาตรา 226/1 วรรคสอง ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (4) ผู้ที่กระทำโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่ เพียงใด.”

ในการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจเพื่อรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา 226/1 วรรคสองนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการจะใช้ดุลพินิจดังกล่าวได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้วินิจฉัยคดีนั่นเอง ซึ่งการใช้ดุลพินิจลักษณะนี้ ผู้เขียนเห็นควรที่จะมีการพิจารณาการใช้ดุลพินิจอย่างองค์รวม กล่าวคือ ศาลจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด รวมถึงสังคมและผลกระทบที่ตามมาจากการที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ถูกลงโทษด้วย ยกตัวอย่างเช่น กรณีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งปราศจากหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา สมมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ ต่อมาพนักงานสอบสวนนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางสำหรับแสวงหาพยานหลักฐานอื่นๆ ซึ่งพบของกลางได้แก่เงินสดและยาเสพติดในบ้านของผู้ถูกกล่าวหา

กรณีเช่นนี้ สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกละเมิดก็คือ เสรีภาพต่อการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหาจากการถูกตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ ซึ่งถือเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนจัดให้มีการทำใดๆ อันละเมิดต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา อันเป็นการกระทำที่ต้องด้วยบทบัญญัติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135¹⁰⁸ ส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้นคือ บุคคลซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้ที่ซื้อยาเสพติดดังกล่าวไปเสพย่อมเกิดอันตรายแก่กายและจิตใจของตนเอง และอาจตกเป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม จนกระทั่งอาจเป็นผู้ก่อให้เกิดอาชญากรรมประเภทอื่นๆตามมามาก การกระทำความผิดดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผู้เสียหายจำนวนเพิ่มขึ้นอีก ในกรณีที่เช่นนี้หากว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ถูกลงโทษเนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน กรณีเช่นนี้ย่อมอาจเป็นเหตุผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการที่จะต้องรับโทษจากความผิดที่ตนกระทำ และผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำได้ ดังนี้หากพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นพยานหลักฐานที่ชี้ชัดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด กรณีเช่นนี้ แม้โดยทั่วไปแล้วศาลไม่อาจที่จะรับฟังพยานหลักฐานนั้นเพื่อพิสูจน์ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ก็ตาม แต่กรณีดังกล่าวหากการไม่รับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้จะก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายเป็นลูกโซ่ตามมาอย่างมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว ศาลก็ควรที่จะใช้ดุลพินิจเพื่อรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อใช้สำหรับการพิจารณาคดีของจำเลยได้ เป็นต้น

¹⁰⁸ “มาตรา 135 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆในเรื่องที่ต้องหา”

3) ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้ใน การเข้ารับ การตรวจสอบ โดยเครื่องจับเท็จ

กล่าวคือ ในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยการ ใช้เครื่องจับเท็จนั้น ในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาจะต้องมีการตอบคำถามตามที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบทำการสอบถาม การที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการตอบคำถามดังกล่าว นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาในการสอบถามคำให้การของพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวน ซึ่งการที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การไว้ในชั้นสอบสวนนั้น คำให้การดังกล่าวย่อมสามารถที่จะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวได้มีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้ คือ

คำพิพากษาฎีกาที่ 623/2535 วินิจฉัยว่าคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย อ้างและฟังเป็นพยานหลักฐานชั้นจำเลยในชั้นพิจารณาได้ เพราะไม่ได้อ้างตัวจำเลยเป็นพยานเพื่อค้นเอาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 232 แต่ประการใด

แต่อย่างไรก็ดีคำให้การในชั้นสอบสวนดังกล่าวจะใช้รับฟังเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่ นั้นจะต้องพิจารณาถึงถึงด้วยว่า ในการถามคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนดังกล่าว พนักงานสอบสวนได้มีการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาโดยชอบหรือไม่ กล่าวคือ ในการดำเนินคดีอาญา สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็คือพยานหลักฐานในคดี ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของความผิด แต่ไม่ว่าจะเป็นความผิดประเภทใดก็ตามสำนวนสอบสวนคำให้การของผู้ต้องหาที่จะปรากฏอยู่เกือบทุกๆ ส่วนของการสอบสวนของพนักงานสอบสวน คำให้การของผู้ต้องหาจะเป็นส่วนสำคัญที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาและจะเป็นส่วนหนึ่งในการค้นหาพยานหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญาโดยหลักที่ว่าผู้ที่รู้เห็นการกระทำความผิดมากที่สุด ก็คือ ตัวผู้ต้องหานั้นเอง พยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาจึงเป็นสิ่งที่พนักงานสอบสวนมุ่งหมายเป็นอันดับแรกเพื่อที่จะนำไปพิสูจน์พยานอื่นๆต่อไป ซึ่งตัวผู้ต้องหาบางครั้งก็ยินยอมพร้อมใจที่จะให้การกับพนักงานสอบสวนเพื่อประโยชน์ในรูปคดี บางครั้งก็อาจไม่ยินยอมให้การใดๆ โดยใช้สิทธิที่จะนิ่งในชั้นสอบสวน ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ต้องหานั้นมีความผิดจริงหรือไม่ตามที่ฟ้อง เป็นไปตามหลักการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 134/4 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

- (1) ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- (2) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

หลักการของมาตรา 134/4 นี้สอดคล้องกับ “หลักการมิแรนด้า” (Miranda Rule) อันเป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยไว้ในคดี *Miranda v. Arianza* โดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ตีความขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของสหรัฐอเมริกา มาตราที่ 5 ที่บัญญัติ ห้ามมิให้บังคับให้บุคคลใดเป็นพยานปรักปรำตนเองในคดีอาญา (No Person Shall Be Compelled in Any Criminal Case to be a Witness Against himself) โดยหลักมิแรนด้าได้ขยายความรัฐธรรมนูญมาตรา 5 ดังกล่าวออกไปว่า เมื่อผู้ต้องสงสัยอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ต้องสงสัยอาจตกอยู่ภายใต้ความกดดันที่จะต้องให้การปรักปรำตนเอง เพราะการสอบสวนภายใต้การควบคุม (In - Custody Interrogation) เป็นมาตรการที่มีลักษณะกดดันในตัว บรรยากาศเช่นนั้นอาจส่งผลทำให้สภาวะจิตใจของผู้ต้องสงสัยที่จะต่อต้านลดน้อยถอยลง ผู้ต้องสงสัยอาจอยู่สภาพบังคับที่จำต้องพูดหรือให้การออกไปต่างๆ ที่ในสภาวะอิสระเขาจะไม่ทำเช่นนั้น จึงจำเป็นต้องมีการป้องกันไว้ล่วงหน้า โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานต้องแจ้งสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ต้องให้การที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองให้ผู้ต้องสงสัยด้วย¹⁰⁹

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้ในการเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ มีลักษณะเช่นเดียวกับการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาในการสอบถามคำให้การของพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวน ดังนั้นก่อนที่จะมีการถามคำถามสำหรับตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้น ถ้าพนักงานสอบสวนประสงค์ที่จะนำถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ไว้จากการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบมาใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในคดี กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนกับทำการแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเสียก่อนที่จะมีการถามคำถามนั้น สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่กฎหมายมุ่งที่จะทำการคุ้มครองในชั้นสอบสวนดังกล่าวได้แก่

มาตรา 134/1 “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับ

¹⁰⁹ กวีวรรณ จินขจร. (2550). สิทธิที่จะนิ่งของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา. หน้า 60.

เงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้ โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุอันไว้ ในสำนวนการสอบสวนด้วย”

มาตรา 134/2 “ให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2550

มีหลักการว่าให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย

มาตรา 134/3 “ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้”

บทบัญญัติในมาตรานี้มีหลักการสำคัญประการเดียว คือ กำหนดให้ ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้

มาตรา 134/4 “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใดที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้”

บทบัญญัติในมาตรา 134/4 วรรคท้ายนี้ กำหนดไว้ให้ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะสอบถามคำให้การผู้ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบตาม มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) และ (2) ให้ถูกต้องเสียก่อน และยังคงดำเนินการตามมาตรา 134/1 และ 134/3 ด้วย ถ้าพนักงานสอบสวนทำไม่ถูกต้องอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ก็ห้ามมิให้รับฟังคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนไปเป็นพยานหลักฐานเพื่อใช้พิสูจน์

ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ได้ว่าการตอบคำถามของผู้ถูกกล่าวหาในการเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น ถ้อยคำดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกับการให้การในชั้นสอบสวน ดังนั้นในกรณีก่อนที่จะมีการถามคำถามโดยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการจับเท็จ จะต้องปรากฏว่าพนักงานสอบสวนจะต้องมีการแจ้งสิทธิตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) (2) ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเสียก่อน และจะต้องปรากฏอีกด้วยว่าพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามมาตรา 134/1 และ 134/3 แล้ว หากปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวมาแล้วครบถ้วนดังนี้ถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ไว้จากการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ผู้ถูกกล่าวหาโดยใช้เครื่องจับเท็จ จึงจะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ต่อไป

4.2.4 หลักการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ

การพิจารณาคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาหรือในการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน ศาลจะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานในคดีเป็นสำคัญ โดยปกติแล้วในคดีอาญา โจทก์มีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด

พยานหลักฐานที่ดีจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และมีความน่าเชื่อถือ (Reliability) แต่พยานหลักฐานที่ดีนั้น ย่อมจะต้องเกิดจากการมีระบบพยานหลักฐานที่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการการกลั่นกรองพยานหลักฐาน และมีรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของการควบคุมอาชญากรรมกับหลักการให้หลักประกันเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่บุคคลหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาด้วย

“พยานหลักฐาน” (Evidence) หมายถึงตลอดถึง พยานเอกสารและพยานวัตถุหรือวัตถุพยาน อันเป็นสิ่งที่ยืนยันสนับสนุนข้ออ้างมุ่งถึงสิ่งที่บ่งถึง หรือช่วยให้บ่งถึงความเท็จ และความจริงในข้อเท็จจริงที่คู่ความทุ่มเถียงกัน โดยมีได้หมายความเฉพาะ “พยานบุคคล” (Witness) เท่านั้น และถือคำว่า “พยานหลักฐาน” นั้นเป็นคำๆเดียว ไม่ใช่ “พยาน” คำหนึ่ง และ “หลักฐาน” อีกคำหนึ่ง กล่าวโดยสรุป พยานหลักฐานมีทั้ง พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร และนอกจากนี้ยังรวมถึงพยานหลักฐานอีกประเภทหนึ่งซึ่งเรียกว่า “พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์” ด้วย

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง วัตถุสิ่งของที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการยืนยันความถูกต้องแท้จริง ยกตัวอย่างเช่น ดีเอ็นเอ (DNA) ลายพิมพ์นิ้วมือ (Fingerprint) เป็นต้น ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกนำมาใช้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ในนานาประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และอีกหลายประเทศต่างก็ยอมรับว่า เทคโนโลยีลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะคดีฆาตกรรม

โดยศาลจะสามารถชี้แจงให้นักพยานหลักฐานที่ผ่านการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ก็โดยอาศัยคำเบิกความของพยานความเห็นที่เป็นบุคคลธรรมดา โดยมีได้เบิกความในฐานะผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีพยานบุคคลดังกล่าวเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรียกว่า “พยานผู้ชำนาญการพิเศษ” แต่ในปัจจุบันมีชื่อเรียกว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา”

4.2.4.1 ความหมายของพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 98 บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างบุคคลใดเป็นพยานของตนก็ได้ เมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ ในศิลปะ วิทยาศาสตร์ การฝีมือ การค้าหรือการงานที่ทำ หรือในกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของพยาน อาจเป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อความในประเด็น ทั้งนี้ไม่ว่าพยานจะเป็นผู้มีอาชีพในการนั้นหรือไม่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีได้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคดีนั้น แต่เป็นผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญ (Expertise) ในสาขาวิชาการอาชีพ หรือกิจการด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งความเห็น (Opinion) ที่มีพื้นฐานมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญของเขาสามารถนำมาใช้ประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงที่พิพาทกันในคดีได้ เมื่อครบองค์ประกอบ 3 ประการได้แก่

1) ต้องเป็นผู้ที่มีได้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่พิพาทกันในคดีนั้น จึงจะมาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญได้ เพราะผู้ที่ประสบพบเห็นเหตุการณ์ย่อมอยู่ในฐานะพยานบุคคล (Witness) ที่จะต้องให้การ หรือเบิกความไปตามที่ตนประสบเหตุมา มิใช่ให้ความเห็น (Opinion) ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ

2) ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญในวิชาการ วิชาชีพ หรือกิจการงานสาขาใดสาขาหนึ่ง รวมถึงความรู้ในทางกฎหมายต่างประเทศ หรือกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบอาชีพในด้านนั้น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องได้รับปริญญาจากสถาบัน การศึกษาใดด้วยและ

3) สิ่งที่พยานผู้เชี่ยวชาญจะให้แก่ศาลเพื่อนำไปใช้เป็นปัจจัยหนึ่งในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงได้แก่ “ความเห็น” (Opinion) ของพยาน ซึ่งหมายรวมถึง ความรู้และความคิดของพยานด้วย ข้อสำคัญก็คือต้องเป็นความเห็นที่มีฐานมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญของพยานเท่านั้น ไม่รวมถึงความคิดเห็นในเรื่องอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือความรู้ความเชี่ยวชาญของพยาน ด้วยเหตุนี้พยานผู้เชี่ยวชาญจึงได้รับการเรียกขานอีกอย่างหนึ่งว่า “พยานความเห็น”¹¹⁰

¹¹⁰ จรัญ ภักดีธนากุล. เล่มเดิม. หน้า 468.

ในคดีอาญาก็มีพยานผู้เชี่ยวชาญเช่นกัน และความหมายก็ตรงกันกับคดีแพ่งเพียงเดิมเคยเรียกชื่อห่างกันไปเล็กน้อยว่า “ผู้ชำนาญการพิเศษ” แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้ชื่อเดิมกันแล้ว ดังปรากฏตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 วรรคหนึ่งว่า “ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใดๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้น อาจจะมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือการพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตใจของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลอง หรือกิจการอย่างอื่นๆ”

เกี่ยวกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้น ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า ในการประมวลผลจากการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหา นั้น การประมวลผลจะต้องมีการอ่านค่าจากเครื่องมือตรวจวัด ปฏิกริยาผันแปรภายในร่างกาย ผู้ถูกตรวจสอบ ซึ่งค่าดังกล่าวได้แก่ค่าจากการตรวจสอบระบบต่างๆ ภายในร่างกายของมนุษย์ซึ่งก็คือค่าของ 1. ระบบการหายใจ 2. การทำงานของต่อมเหงื่อ 3. ความดันโลหิตและชีพจร โดยเหตุผลของการตรวจสอบค่าดังกล่าวนี้้น ถือกำเนิดขึ้นมาจากการทดลองทางวิทยาศาสตร์ โดยการศึกษามนุษย์ว่ามนุษย์จะมีปฏิกริยาเช่นไรเมื่อมนุษย์ทำการโกหก และเริ่มทำการทดลองจับและอ่านค่าความเปลี่ยนแปลงเช่นว่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ในการใช้เครื่องจับเท็จเพื่อตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงกับผู้ถูกกล่าวหา นั้น ถือเป็นการตรวจพิสูจน์ โดยอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีบุคคลผู้ทำหน้าที่ควบคุมเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบและอ่านค่าด้วย บุคคลดังกล่าวนี้้นอาจที่เข้ามาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ในสองฐานะคือ 1. ในฐานะผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา 2. ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา หมายถึงเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ในทางวิชาการตามที่ได้รับมอบหมายจากศาลเท่านั้น ฉะนั้น บุคคลดังต่อไปนี้ต่อไปนี้จึงหาใช่ผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาไม่ แต่เป็นพยานบุคคลคือ¹¹¹

ก. บุคคลที่ให้การเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ผ่านมาแล้วที่ในการรับรู้ผู้นั้นจะต้องใช้ความรู้พิเศษ ทั้งนี้เพราะบุคคลผู้นั้นมีได้กระทำตามคำสั่งศาล บุคคลชนิดนี้เรียกว่า “พยานผู้ชำนาญการ” แต่ในปัจจุบัน เรียกว่า “พยานผู้เชี่ยวชาญ”

ข. บุคคลซึ่งได้รับมอบหมายจากศาลระหว่างการพิจารณาคดีให้ทำการตรวจสอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งการตรวจสอบนั้นมิได้ใช้ความรู้พิเศษแต่อย่างใด เช่น พนักงานศาลได้รับมอบหมายให้ตรวจวัดสถานที่เกิดเหตุให้แน่ชัด

¹¹¹ คณิต ฅ นคร. เล่มเดิม. หน้า 229.

ค. การที่จะกล่าวว่าบุคคลใดเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือพยานบุคคลนั้น ย่อมเป็นข้อสำคัญยิ่งในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่เชื่อมโยง ข้อเท็จจริงที่ค้นพบแล้ว และข้อเท็จจริงที่เพิ่มเติมขึ้นมา พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญานั้นแตกต่างกันและความแตกต่างของพยานทั้ง 3 ประเภท ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร ได้ยกตัวอย่างไว้ดังต่อไปนี้

นายแพทย์คนหนึ่งให้การในการพิจารณาคดีว่า

“เมื่อคืนวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เวลาประมาณ 22.00 น. ได้มีชาย 2 คน นำนายแก่น ซึ่งต่อมาถึงแก่ความตาย มาหาข้าพเจ้า ในสภาพที่มีเลือดไหลเต็มตัว นายแก่นบอกกับข้าพเจ้าว่า ถูกลูกชายดักชิงทรัพย์และถูกตีที่ศีรษะ นายแก่นจำนายขาได้จากเสียงพูด จากนั้นนายแก่นก็หมดสติ จากการตรวจของข้าพเจ้าปรากฏว่า กะโหลกศีรษะเบื้องซ้ายของนายแก่นหลุดออกมาเนื่องจากถูกตี บาดแผลนี้เองที่ทำให้นายแก่นถึงแก่ความตาย”

ดังนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรู้ นายแพทย์ผู้นี้เป็นพยานบุคคล ส่วนที่เกี่ยวกับการหลุดของกระดูกกะโหลกศีรษะนั้น นายแพทย์ผู้นี้เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญเพราะต้องใช้ความรู้พิเศษในการรับรู้ แต่การที่ให้การต่อไปว่าบาดแผลนี้เป็นบาดแผลที่ทำให้ผู้บาดเจ็บถึงความตายนั้นเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบันได้ให้อำนาจศาลแต่งตั้งแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้เอง ภายใต้เงื่อนไขดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 244/1 ดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 บัญญัติว่า ในกรณีความผิดอาญาที่มีโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่ประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอม หรือกระทำการป้อนปิด ขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการ

เน้นซ้ำกว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายภาคหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

บทบัญญัติมาตรานี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่โดยพ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 มาตรา 21 โดยให้อำนาจศาลแต่งตั้งแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้เอง หากในคดีนั้นเป็นความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก และมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประเด็นสำคัญแห่งคดี เพราะในปัจจุบันหลายประเทศได้เห็นความสำคัญของพยานผู้เชี่ยวชาญในการนำพยานวัตถุที่มีการตรวจสอบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสาร โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโดยตรงแห่งคดี อันเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้ได้รับความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น ให้แพทย์ทำการตรวจสารพันธุกรรมลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA) จากคราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผมหรือขนของคนร้ายที่พบในที่เกิดเหตุ หรือที่พบจากศพของผู้ตาย เพื่อหาตัวผู้กระทำผิดในคดีฆาตกรรมหรือคดีฆาตกรรมได้ และในการตรวจพิสูจน์บุคคล โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว อาจจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากจำเลย ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตามบทบัญญัติ มาตรา 244/1 ที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจเก็บตัวอย่างได้ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยวิธีการที่เกี่ยวข้อง และจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้นด้วย บทบัญญัติมาตรานี้ยังไม่ได้ให้อำนาจแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญบังคับตรวจเจาะเลือด ดิงขน หรือถอนผม หรือตรวจเก็บตัวอย่างเนื้อเยื่อผิวหนัง น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากตัวจำเลย ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาตรวจโดยบุคคลดังกล่าวไม่ยินยอมได้ หากฝ่าฝืนถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากกระทำโดยมิชอบ ต้องห้ามมิให้รับฟังเป็น

พยานหลักฐาน เว้นแต่ศาลจะใช้ดุลพินิจให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นตามข้อยกเว้นของมาตรา 226/1¹¹²

4.2.4.2 วิธีการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness)

เนื่องจากกฎหมายไทยให้ความหมายของพยานผู้เชี่ยวชาญไว้กว้างขวางมากทั้งยังเปิดโอกาสให้นำความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในทางคดีได้อย่างยืดหยุ่นในทุกชั้นตอนของคดี ตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง พิจารณาและวินิจฉัยคดี ปัญหาในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานจึงแทบไม่มี คงมีข้อที่ต้องพิจารณาในด้านวิธีการนำสืบพยานของผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง ดังต่อไปนี้¹¹³

1) พยานผู้เชี่ยวชาญอาจถูกนำเข้ามาในคดีได้ 2 ทาง คือ

ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งให้เข้ามาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีนั้น ทางหนึ่ง กับคู่ความขอนำพยานผู้เชี่ยวชาญเข้ามาสืบเป็นพยานของตนอีกทางหนึ่ง ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 99

2) ในกรณีที่ศาลจะมีคำสั่งแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 99 วรรค 1

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 (1) ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมในแต่ละคดี โดยศาลอาจจะเห็นสมควรสั่งแต่งตั้งเอง หรือจะสั่งเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอนั้นขึ้นมาก็ได้ ส่วนการเลือกว่าจะตั้งใครเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลอาจจะเลือกเองหรือจะให้คู่ความตกลงกันกำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญให้ศาลตั้งก็ได้ แต่จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ศาลจะแต่งตั้ง ศาลจะไปบังคับบุคคลใดให้เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญมิได้ เว้นแต่บุคคลนั้นจะได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญของศาลไว้ก่อนแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 9241/2487 : อาการมีนีสีระที่โจทก์ร่วมและ บ. ได้รับหลังจากดมรูปที่จำเลยกับพวคนำมาให้ดมจนจำเลยกับพวกบอกให้ทำอะไรทำให้ทุกอย่าง ทั้งหลังเกิดเหตุโจทก์ร่วมและ บ. ก็ยังอาเจียนออกมาเป็นเลือดจนแพทย์ต้องฉีดยาให้นั้นย่อมเป็นการบ่งชี้ชัดแจ้งแล้วว่ารูปนั้นมีสารพิษ ซึ่งเป็นโทษแก่ร่างกายและจิตใจหากสูดดมแล้วจะทำให้เกิดอาการมีนีสีระถึงขนาดตกอยู่ในภาวะไม่สามารถขจัดขึ้นได้ดังนั้น โจทก์และโจทก์ร่วมจึงไม่จำเป็นต้องนำพยานผู้เชี่ยวชาญการพิเศษมาสืบอีก

ตามคำพิพากษาคดีดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีที่ศาลจะสั่งแต่งตั้งหรืออนุญาตให้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาขึ้นมาเพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีใดๆนั้น ถือเป็นดุลพินิจของศาลที่จะ

¹¹² ธานี สิงหนาท. (2551). คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. หน้า 447.

¹¹³ จรรย์ ภักดีธนากุล. เล่มเดิม. หน้า 469.

แต่งตั้งหรืออนุญาตให้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญาเป็นรายคดีไปตามความเหมาะสมของแต่ละคดี เพื่อประโยชน์ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ศาลไม่จำเป็นที่จะต้องอนุญาตให้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเสมอไปเมื่อมีคำขอดังกล่าวขึ้นมา และส่วนในการนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาสืบประกอบนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น ถือเป็นพยานบุคคลซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องเข้ามาเบิกความด้วยวาจาในชั้นศาลเสมอเพื่อประกอบความเห็นของตน แต่อย่างไรก็ดี ถ้าตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดี เป็นข้อเท็จจริงที่ศาลสามารถรู้ได้เองโดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่างๆที่ปรากฏในสำนวนได้เองแล้ว กรณีเช่นนี้ศาลย่อมที่จะทำการพิจารณาคดีต่อไปได้ โดยที่ไม่ต้องรอ ให้คู่ความนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความด้วยวาจาในศาลในประเด็นนั้นๆอีก

3) พยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งนั้น อาจถูกคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้านได้

โดยอาจคัดค้านในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือในด้านความเป็นกลางของผู้เชี่ยวชาญก็ได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 (2) ในกรณีที่มีการคัดค้านเช่นนั้น ศาลจะต้องไต่สวนและทำคำวินิจฉัยในลักษณะของคำสั่งระหว่างพิจารณา คู่ความฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยนั้นอุทธรณ์โต้แย้งทันทีไม่ได้ ต้องโต้แย้งไว้เพื่อใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อไปในภายหลัง

ส่วนพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความอ้างมานั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ฝ่ายตรงข้ามคัดค้านได้ ในทางปฏิบัติผลของการจับที่เจานั้น มักจะเข้ามาสู่การพิจารณาในศาลโดยการนำสืบของคู่ความในฐานะ “พยานผู้เชี่ยวชาญ” หรือพยานบุคคล ดังที่ ศาสตราจารย์ ดร. กนิต ฌ นคร ได้ให้ความหมายไว้ ดังนั้นเมื่อ บุคคลดังกล่าวมิใช่บุคคลที่ศาลเป็นผู้แต่งตั้งขึ้นดังนั้น ในการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญในฐานะพยานบุคคล ย่อมไม่ตกอยู่ภายใต้บทบังคับของมาตรา 129 (2) นี้ แต่ยอมนำสืบหักล้างความน่าเชื่อถือได้ในลักษณะทั่วไป

4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 130 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลแต่งตั้งอาจแสดงความเห็นด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ แล้วแต่ศาลจะกำหนด...” ในกรณีที่ศาลกำหนดให้พยานผู้เชี่ยวชาญทำความเห็นเป็นหนังสือ พยานควรจัดทำใ้หน้าเชื่อถือ แสดงหลักวิชาการที่ชัดเจน มีหลักฐานอ้างอิงสนับสนุนหนักแน่น แสดงขั้นตอนวิธีการตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด รอบคอบ ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ถูกต้องแล้วจึงให้ความเห็นว่าข้อเท็จจริงที่พิพาทกันในคดีนั้น น่าจะเป็นอย่างไร และควรส่งสำเนารายงานความเห็นนั้นให้แก่คู่ความทุกฝ่ายตรวจสอบด้วย ถ้าไม่มีคู่ความฝ่ายใดคิดใจในความเห็นนั้น และศาลก็พอใจในรายงานเป็นหนังสือของพยานผู้เชี่ยวชาญแล้ว พยานก็ไม่จำเป็นต้องไปเบิกความด้วยวาจาต่อหน้าศาลอีก ศาลใช้รายงานเป็นหนังสือเป็นพยานหลักฐานในคดีได้เลย แต่ถ้าศาลยังไม่พอใจในรายงานเป็นหนังสือ หรือคู่ความฝ่ายใดทำคำร้องขอให้พยานผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความด้วยวาจา ศาลจะต้องเรียกให้พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นทำความเห็นเพิ่มเติม หรือเรียกให้มาศาลเพื่ออธิบายด้วยวาจา

หรือจะตั้งให้ผู้เชี่ยวชาญคนอื่นมาให้ความเห็นอีกก็ได้ ในทางปฏิบัติศาลมักใช้วิธีเรียกพยานผู้เชี่ยวชาญคนเดิมมาเบิกความอธิบายด้วยวาจามากกว่าวิธีอื่น

ส่วนผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความอ้างเป็นพยานบุคคลนั้น จะต้องมาเบิกความด้วยวาจาต่อหน้าศาลเสมอ โดยจะทำรายงานเป็นหนังสือส่งต่อศาลและคู่ความฝ่ายอื่นด้วยหรือไม่ก็ได้ ในทางปฏิบัติมักจะขอให้ผู้เชี่ยวชาญทำความเข้าใจเป็นหนังสือด้วย เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของพยาน และประหยัดเวลาในตอนเบิกความ

5) ในกรณีที่พยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาศาลเพื่อแสดงความเห็น หรืออธิบายด้วยวาจา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 130 วรรคสอง ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยพยานบุคคลมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 129 (2) บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะด้วยว่า พยานจะต้อง “สาบานหรือปฏิญาณตนและมีสิทธิที่จะได้รับค่าธรรมเนียมนและรับชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ได้ออกไปตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น”

6) ในกรณีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างนำพยานผู้เชี่ยวชาญของตนมาสืบ และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งสองฝ่ายขัดแย้งกัน ศาลอาจใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของความเห็นแต่ละฝ่ายไปเองเลยก็ได้ แต่ควรใช้วิธีนี้เฉพาะกรณีที่ชัดเจนเท่านั้น ในกรณีที่ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแตกต่างกันในประเด็นสำคัญ และน้ำหนักความน่าเชื่อถือก็ก้ำกึ่งกัน ศาลไม่ควรด่วนวินิจฉัยไปเอง แต่ควรจะตั้งผู้เชี่ยวชาญคนที่สามมาให้ความเห็นในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 99 และมาตรา 129 (1) แล้วจึงวินิจฉัย

7) ในคดีอาญามีบทบัญญัติใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 วรรคสอง กำหนดวิธีการนำสืบพยาน ผู้เชี่ยวชาญไว้ว่า “ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้นเว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือคู่ความไม่คิดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะรับฟังพยานความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้” บทบัญญัตินี้มีความหมายในทางบังคับว่าในคดีอาญานั้น พยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องมาเบิกความด้วยวาจาต่อหน้าศาลเสมอ แม้ศาลจะสั่งให้พยานทำความเข้าใจเป็นหนังสือแล้วก็ตาม ซึ่งต่างจากคดีแพ่งที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 130 วรรคหนึ่ง บัญญัติผ่อนปรนว่าถ้าศาลสั่งให้พยานผู้เชี่ยวชาญทำความเข้าใจเป็นหนังสือแล้ว พยานอาจไม่ต้องมาเบิกความด้วยวาจาที่ศาลอีก

อย่างไรก็ตาม กฎหมายใหม่บทนี้ได้บัญญัติยกเว้นไว้ว่า ถ้ามีเหตุจำเป็นหรือคู่ความไม่คิดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้

การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 243 วรรคสอง เช่นนี้น่าจะเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นการแก้ไขกฎหมายใหม่ให้สอดคล้องกับ

สภาพความเป็นจริงในระบบงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของไทย ที่ยังมีผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงพอกับปริมาณงานลำพังการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดและทำรายงานการตรวจพิสูจน์ส่งต่อศาลก็เกินกำลังผู้เชี่ยวชาญที่มีอยู่แล้ว หากต้องให้ผู้เชี่ยวชาญต้องไปเบิกความด้วยวาจา ต่อศาลทุกคดีอีกก็จะยิ่งเพิ่มปัญหาให้รุนแรงยิ่งขึ้น และส่งผลให้การดำเนินคดีต้องล่าช้ามากยิ่งขึ้น เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามากขึ้น

ในทางปฏิบัติ หากผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญามีได้โต้แย้งคัดค้านความถูกต้องแท้จริงของรายงานการตรวจพิสูจน์หรือความเห็นเป็นหนังสือของผู้เชี่ยวชาญ โจทก์ก็จะไม่นำพยานผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความประกอบ และศาลก็มักฟังข้อเท็จจริงไปตามรายงานการตรวจพิสูจน์หรือความเห็นเป็นหนังสือนั้น แต่ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยโต้แย้งคัดค้านความถูกต้องแท้จริง หรือความน่าเชื่อถือของรายงานของผู้เชี่ยวชาญ โจทก์ควรจะต้องนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความยืนยันหรืออธิบายชี้แจงให้หนักแน่นด้วย มิเช่นนั้นอาจมีผลกระทบต่อน้ำหนักหรือความน่าเชื่อถือของรายงานเป็นหนังสือนั้น และทำให้เกิดผลเสียในทางคดีได้¹¹⁴

8) ความเห็นที่พยานผู้เชี่ยวชาญให้ต่อศาลมีฐานะเป็นพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในคดีเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่มีผลผูกพันศาลให้ต้องเชื่อตามความเห็นนั้น ไม่ว่าจะเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง หรือผู้เชี่ยวชาญที่คู่ความอ้างมาก็ตาม ศาลจะต้องชั่งน้ำหนักความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญประกอบกับพยานหลักฐานอื่นและพฤติการณ์แห่งคดี แล้วจึงวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงเป็นประการใด ซึ่งอาจไม่ตรงกับความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญก็ได้

4.2.4.3 การบังคับตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นถือเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ชนิดหนึ่ง ในอดีต ตามระบบกฎหมายของประเทศไทยยังมีการนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในคดีได้น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ตัวจำนวนผู้เชี่ยวชาญอุปกรณ์ต่างๆที่นำมาใช้ในการตรวจ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่เอื้ออำนวยให้นำพยานหลักฐานชนิดนี้มาใช้ได้อย่างเพียงพอ อาทิเช่น ในคดีที่จำเป็นจะต้องทำการตรวจรูปลักษณ์ของผู้ถูก

¹¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 3396/2528 การรับฟังความเห็นของผู้ชำนาญการพิเศษตามที่ทางโรงพยาบาลได้ทำการเจาะเลือดผู้เสียหาย จำเลยและทารก เพื่อตรวจหากลุ่มเลือดแล้ว และระบุผลออกมา เมื่อผู้ตรวจ คือผู้ชำนาญการในกรณีนี้และทำการตรวจถูกต้องตามหลักวิชาแพทย์แล้ว มีการทำความเห็นแจ้งผลการตรวจมาและมีพนักงานสอบสวนเบิกความรับรองเอกสาร ย่อมเป็นหลักฐานเพียงพอให้รับฟังได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 243 แล้ว ส่วนวรรคสองของมาตรา 243 ที่ว่าศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องมาเบิกความประกอบหนังสือด้วยนั้น บทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจที่จะทำหรือไม่ก็ได้ มิใช่เป็นบทบังคับเด็ดขาดเมื่อศาลมิได้สั่งให้ทำความเห็นเป็นหนังสือ ก็ย่อมไม่ต้องห้ามให้รับฟังความเห็นดังกล่าว.

กล่าวหาหรือจำเลย ตามกฎหมายเดิมนั้น การที่จะเข้ารับการตรวจเลือดหรือไม่ ถือเป็นเรื่องของ ความสมัครใจผู้ถูกที่จะถูกตรวจสอบเท่านั้น กล่าวคือ เจ้าพนักงานจะทำการบังคับให้บุคคลใดๆ เข้ารับการตรวจเลือดมิได้ เพราะถ้าเจ้าพนักงานฝ่าฝืนจะเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ ถูกตรวจสอบ และส่งผลให้พยานหลักฐานนั้นๆ ไม่อาจที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เนื่องเป็น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เนื่องจากการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกตรวจสอบ ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงก่อให้เกิดช่องทางในการหลบหลีกการตรวจสอบโดยเครื่องมือทาง วิทยาศาสตร์ได้โดยอ้างเหตุว่า ผู้ถูกตรวจสอบไม่ยินยอมให้ตรวจสอบ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ใน อดีตในระบบงานยุติธรรมจึงไม่อาจที่จะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการชี้หน้าหนัก พยานหลักฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ในปัจจุบันจึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงแก้ไข ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้สามารถนำ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีแพ่งและคดีอาญาได้สะดวกขึ้น และจริงจังกว้างขึ้นถึง 4 ประการด้วยกัน ดังนี้¹¹⁵

1) ให้พนักงานสอบสวน และศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ และอาจให้คู่ความหรือบุคคลใดเข้ารับการ ตรวจพิสูจน์จากแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญอื่น ซึ่งอาจทำการเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนังเส้นผม หรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบอื่นของ ร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายของบุคคลดังกล่าวได้ด้วย แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและ สมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็น อันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา 128/1¹¹⁶ และวรรคสาม กับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1¹¹⁷ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และมาตรา 244/1¹¹⁸ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แล้วแต่กรณี

2) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือศาลได้มีคำสั่งให้ทำการตรวจ พิสูจน์ หรือเก็บตัวอย่างจากร่างกายของบุคคลดังกล่าวใน (1) แล้ว คู่ความและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จะต้องให้ความยินยอมและให้ความร่วมมือ หากคู่ความฝ่ายใดไม่ให้ความยินยอม หรือไม่ร่วมมือ หรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควร ก็ ให้สันนิษฐานไว้เป็นเบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่ฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง หรือเป็นไปตามผล

¹¹⁵ จรัญ ภักดีธนากุล. เล่มเดิม. หน้า 473.

¹¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 123/1.

¹¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1.

¹¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1.

การตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้นั้น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 128/1 วรรคสี่ กับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง และมาตรา 244/1 วรรคสอง แล้วแต่กรณี

จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติกฎหมายที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่นี้ ในปัจจุบัน ปัญหาในเรื่องของการหลีกเลี่ยงไม่ยินยอมการตรวจสอบของบุคคลย่อมหมดไป ทั้งนี้ เนื่องจากหากบุคคลผู้ที่จะถูกตรวจสอบ ไม่ยินยอมให้ความร่วมมือในการรับการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กรณีเช่นนี้ย่อมที่จะต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความอีกฝ่ายกล่าวอ้าง

ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วว่า เกี่ยวกับการพิสูจน์ความจริงในถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้น ในทางปฏิบัติเป็นการส่งตรวจพิสูจน์โดยพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเสาะหาพยานหลักฐานต่อเนื่องเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เช่น ในคดีที่พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและที่อยู่อาศัยของผู้ถูกกล่าวหาเป็นที่เรียบร้อยแล้วแต่ไม่พบพยานหลักฐานใดๆ เพื่อที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้ ในกรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนอาจจะสั่งให้ทำการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหาได้ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาเข้าสู่กระบวนการจับเท็จแล้ว ในการจับเท็จนั้นเจ้าหน้าที่อาจจะตั้งคำถามว่า ของกลางซึ่งได้แก่ยาเสพติดยังถูกซ่อนอยู่ภายในบ้านของผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ และถ้าผู้ถูกกล่าวหาตอบคำถามว่าไม่ ถ้าเจ้าหน้าที่ทำการประมวลผลแล้วตรวจสอบพบว่าผู้ถูกกล่าวหาโกหกในการตอบคำถามนี้ กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน เพราะพนักงานสอบสวนย่อมที่จะมีความมั่นใจและกระตือรือร้นในการที่จะทำการเข้าไปตรวจค้นภายในบ้านของผู้ถูกกล่าวหาอีกครั้งเพื่อตรวจหาสิ่งผิดกฎหมายโดยละเอียด จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเครื่องจับเท็จนั้นถ้าได้ถูกนำมาใช้อย่างถูกต้อง ผลของการจับเท็จย่อมมีประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนได้เป็นอย่างดีส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการสอบสวนเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่จะต้องวิเคราะห์ต่อไปก็คือ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ยินยอมที่จะเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จแล้วนั้น จะต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าเบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่ฝ่ายตรงข้ามอ้าง หรือเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้นั้นได้หรือไม่ ประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรณีเช่นนี้ย่อมไม่อาจที่จะนำข้อสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 วรรคสอง¹¹⁹ และมาตรา 244/1¹²⁰ วรรคสองมาใช้ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อศึกษาตามมาตราดังกล่าวได้ จะพบว่าข้อสันนิษฐานดังกล่าวจะนำมาใช้

¹¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1.

¹²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1.

ในกรณีที่ “ในการตรวจพิสูจน์นั้น จำเป็นที่จะต้องตรวจเก็บ ตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหาหรือคู่ความ..” เท่านั้น ซึ่งถ้าผู้ต้องหาหรือคู่ความไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหา หรือเป็นไปตามที่คู่ความอีกฝ่ายกล่าวอ้างแล้วแต่กรณี มาตราดังกล่าวกล่าวถึงการตรวจสอบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีความน่าเชื่อถือได้เป็นอย่างสูงทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อมีการตรวจสอบแล้วพยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบย่อมเป็น พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมั่นคง เช่น การตรวจสอบทางพันธุกรรม DNA หรือ การตรวจสอบหาสารเสพติด เป็นต้น แตกต่างจากการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จที่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ผลที่ได้จากการตรวจสอบยังขาดความน่าเชื่อถือ หมายความว่าในการตรวจสอบอาจจะเกิดข้อผิดพลาดเกี่ยวกับความถูกต้องน่าเชื่อถือได้ กล่าวคือ ตามมาตราดังกล่าวมิได้กล่าวถึงการให้อำนาจตรวจจับปฏิบัติการค้นแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากปฏิกริยาดังกล่าวอาจมีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งถ้าใช้ข้อสันนิษฐานดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือคู่ความได้

4.3 มาตรฐานการพิสูจน์ของพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จ

เกี่ยวกับปัญหาการรับพยานหลักฐานนั้น ในประการแรกจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงเสียก่อน กล่าวคือ ในคดีอาญากับคดีแพ่งนั้นมีหลักการพื้นฐานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หลักในการดำเนินคดีอาญาเป็นหลัก “การตรวจสอบ” โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานและศาลที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องที่กล่าวหา ส่วนคดีแพ่งคู่ความเป็นผู้กำหนดข้อเท็จจริงที่จะนำมาแสดงต่อศาลรวมทั้งกำหนดข้อเท็จจริงที่ต้องพิสูจน์กันด้วยพยานหลักฐาน หลักในการดำเนินคดีแพ่งจึงเป็นหลัก “ความตกลง”¹²¹ นอกจากนี้ โดยลักษณะของคดีอาญายังเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล และมักเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อันเป็นเรื่องของส่วนรวมแต่คดีแพ่งเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งบางที่ไม่ได้กระทบกระเทียดถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ หลักเกณฑ์ในทางพยานหลักฐานในคดีอาญาและคดีแพ่งจึงมีความความแตกต่างกันหลายประการ เช่น ในคดีอาญาห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ส่วนคดีแพ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งอาจอ้างคู่ความอีกฝ่ายเป็นพยานได้ เป็นต้น

¹²¹ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 50.

4.3.1 มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา

เกี่ยวกับมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา (Proof Beyond Reasonable Doubt) นี้ มีปรากฏอยู่ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ซึ่งบัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าหนักพยานหลักฐานทั้งปวง และอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย คือ ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องไป ซึ่งเท่ากับฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด

มาตรฐานที่ปรากฏตามมาตรา 227 นี้ เราลอกมาจากมาตรฐานสากล แทบทุกประเทศก็ใช้มาตรฐานนี้ ถือว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในทางระบบกฎหมายสากล เขาเรียกมาตรฐานนี้ว่า Proof Beyond Reasonable Doubt กล่าวคือ โจทก์มีหน้าที่จะต้องสืบให้เห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัย ในกฎหมายต่างประเทศเขาวางบรรทัดฐานชัดเจนว่ามาตรฐานนี้ไม่ใช่ Proof Beyond Any Doubt เพราะมาตรฐานที่ว่า โจทก์จะต้อง Proof Beyond Any Doubt นั้นทำไม่ได้ในความเป็นจริง เอาเพียงแค่ Proof Beyond Reasonable Doubt ก็พอแล้ว ซึ่งถ้าแปลเป็นภาษาไทยก็ต้องเน้นคำว่า เหตุอันควรสงสัย ฉะนั้นตำราหรือข้อเขียนในภาษาไทยบางครั้งกล่าวเกินไปจากหลักวิชามากเกินไป เพราะไปใช้คำพูดมากกว่าที่จะวิเคราะห์ลงไปที่เนื้อหาว่ามาตรฐานดังกล่าวนี้คืออะไร เราจะพบบทความทางวิชาการของไทย หรือตำราบางเล่มของไทยว่าโจทก์ในคดีอาญาต้องพิสูจน์หรือนำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดให้สิ้นสงสัยด้วยประการทั้งปวง อันนี้ผิดเพราะทำไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ ถ้าจำเลยปฏิเสธแล้วโจทก์จะนำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็น 100 เปอร์เซ็นต์ โดยปราศจากเหตุสงสัยใดๆทั้งปวงนั้นทำไม่ได้ ในต่างประเทศถ้าศาลคดีไหนแนะนำลูกขุนแบบนี้คดีนั้นถือว่าพิจารณาผิด ฉะนั้นของเราก็จะเน้นถ้อยคำตรงนี้ว่า มาตรฐานนี้คือมาตรฐานพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัย ซึ่งมาตรฐานต่ำว่า Proof Beyond Any Doubt แต่สูงกว่าการพิสูจน์ให้เห็นว่า น่าเชื่อว่าจำเลยเป็นคนกระทำความผิด ในของไทยก็เหมือนกัน ถ้าศาลใช้เหตุผลว่าพยานหลักฐานโจทก์สอดคล้องต้องกันมีน้ำหนัก น่าเชื่อว่าจะเป็นคนร้าย ที่กระทำความผิดรายนี้จริง จึงพิพากษาลงโทษจำเลย คำพิพากษานี้ผิด เพราะวางมาตรฐานการพิสูจน์ผิดไปใช้มาตรฐานน่าเชื่อว่าซึ่งเท่ากับมีแนวโน้ม หรือมีความโน้มเอียงให้เชื่อว่าเป็นเช่นนั้นเท่านั้น ยังไม่ถึงการสืบพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัย ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227¹²²

ดังที่ได้ทราบแล้วว่าในการพิจารณาเพื่อพิพากษาคดีอาญา ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติหลักการในเรื่องนี้เอาไว้ว่า ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัย

¹²² จรัญ ภักดีธนากุล. เล่มเดิม. หน้า 243.

น้ำหนักรยานหลักฐานทั้งปวง และอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย กล่าวคือ ในการพิจารณาเพื่อพิพากษาคดีอาญานั้น กฎหมายให้อำนาจศาลที่จะทำการใช้ดุลพินิจซึ่งนำหลักฐานหลักฐานต่างๆ ให้เป็นที่แน่ใจเสียก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จึงจะสามารถที่จะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ซึ่งการซึ่งนำหลักฐานหลักฐานประเภทต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 วางหลักกฎหมายในการซึ่งนำหลักฐานของพยานหลักฐานไว้ว่า

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจเต็มในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบนั้นเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ แล้วพิพากษาคดีไปตามนั้น”

ในคดีอาญา ศาลก็มีอำนาจเต็มที่ในการซึ่งนำหลักฐานหลักฐานเช่นเดียวกับในคดีแพ่ง เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 104 ไปใช้โดยอนุโลมตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจเพื่อวินิจฉัยคดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสิ่งที่ศาลนำมาวินิจฉัยคดีนั้นก็คือ พยานหลักฐาน พยานหลักฐานนั้น หมายถึง สิ่งใดๆก็ตาม ที่มีคุณสมบัติสามารถที่จะชี้บ่งหรือสื่อให้เห็นถึงความเป็นจริงหรือความไม่จริง ในปัญหาที่พิพาทกันในทางอรรถคดีได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพของพยานบุคคล หรือพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุ หรือพยานผู้เชี่ยวชาญก็ตาม

พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความจริงอาจแยกออกได้เป็น พยานหลักฐานโดยตรง พยานหลักฐานแวดล้อม และข้อเท็จจริงที่เป็นเครื่องช่วยอื่น¹²³

“พยานหลักฐานโดยตรง” คือ พฤติการณ์ทั้งหลายที่โดยตัวของมันเองแสดงให้เห็นได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาผิดหรือไม่ผิด เช่น ประจักษ์พยาน

“พยานหลักฐานแวดล้อม” คือ พฤติการณ์ทั้งหลายที่ทำให้ข้อเท็จจริงโดยตรงที่สำคัญฟังเป็นยุติได้ เช่น รอยเลือด

“ข้อเท็จจริงที่เป็นเครื่องช่วยอื่น” คือ พฤติการณ์ที่ทำให้เห็นแจ้งถึงน้ำหนักของพยานหลักฐานชนิดต่างๆ เช่น ความน่าเชื่อถือ หรือความสามารถในการจดจำของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

¹²³ คณิต ฌ นคร. เล่มเดิม. หน้า 207.

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้น การจับเท็จดังกล่าวเป็นการพิสูจน์ความจริงโดยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผล ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการตรวจสอบจะมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่จากพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ควบคุมและประมวลผลในการตรวจสอบ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ฐานะของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในการตรวจผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จถือเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวคู่ความย่อมนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้เช่นเดียวกับพยานบุคคลนั่นเอง แต่พยานผู้เชี่ยวชาญยังมีความแตกต่างจากพยานบุคคลทั่วไปในประเด็นที่ว่า พยานผู้เชี่ยวชาญ คือ บุคคลที่คำให้การของเขาเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในอดีตหรือสภาพการณ์ใดๆ ที่การจะรับรู้จะต้องใช้ความรู้ความสามารถพิเศษแตกต่างจากพยานบุคคลทั่วไปที่ จำกัดเพียงว่าจะต้องเป็นผู้ที่จะต้องเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยการใช้ถ้อยคำเท่านั้น แต่นอกจากข้อแตกต่างดังกล่าวแล้ว ในรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ ล้วนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ถ้อยคำ การรับรู้ของพยานบุคคลนี้เป็นการรับรู้โดยสัมผัสของตน คือจากการได้เห็น ได้ฟัง ได้กลิ่น ได้รส และได้รู้สึก พยานบุคคลเป็นผู้ที่ได้รับรู้เหตุการณ์ในอดีต และเฉพาะผู้ที่ได้รับรู้เหตุการณ์นั้นเท่านั้นที่จะเป็นพยานบุคคลได้ กล่าวคือ พยานบุคคลไม่อาจทดแทนกันได้ ตัวพยานบุคคลโดยทั่วไปไม่เป็นพยานหลักฐานแต่ถ้อยคำของพยานบุคคลเป็นพยานหลักฐาน¹²⁴

ปัญหาที่จะต้องทำการวิเคราะห์ต่อไปคือ พยานหลักฐานที่มาจากเครื่องจับเท็จนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ปัญหาดังกล่าวผู้เขียนวิเคราะห์ได้ว่า ตามที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานของเครื่องจับเท็จแล้ว พบว่าขั้นตอนในการตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้นเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจปฏิกิริยาผันแปรซึ่งอยู่นอกเหนือจากการควบคุมของผู้ถูกกล่าวหา อันได้แก่ ระบบการหายใจ (Pneumograph Tracing) การทำงานของต่อมเหงื่อ (Electrodermal Activity Tracing), ความดันโลหิตและชีพจร (Cardiovascular Tracing) ซึ่งความเปลี่ยนแปลงของปฏิกิริยาผันแปรดังกล่าว ตัวแปรสำคัญของความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนั้นคือ ความกดดันของผู้ถูกกล่าวหาจากการที่จะต้องตอบคำถามของผู้เชี่ยวชาญ เราจะต้องยอมรับว่า ไม่สามารถที่จะคาดหวังได้ว่าการทดสอบด้วยเครื่องจับเท็จจะให้ผลสำเร็จได้ทุกๆกรณี แต่แม้กระนั้น ก็ยังอาจได้ประโยชน์บ้างจากผลที่เกิดขึ้น เช่นถ้าเส้นภาพแสดงว่าเป็นคนบริสุทธิ์ เราก็ลองมองหาประเด็นอื่นเพื่อการสืบสวนด้านอื่นต่อไป แต่ตรงกันข้าม ถ้ามันแสดงถึงว่า ผู้ต้องสงสัยมีความไม่บริสุทธิ์ หรือกล่าวเท็จในส่วนตัวส่วนหนึ่งแล้ว จะเป็นการง่ายขึ้นกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่จะทำการสอบปากคำภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ในชั้นพิจารณานั้น เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่กล่าวถึงการนำพยานหลักฐานที่

¹²⁴ แหล่งเดิม.

ได้มาจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยเครื่องจับเท็จอยู่หนึ่งฉบับ ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 665/2520

ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงต้องกันมาว่า จำเลยลักทรัพย์ (จักรเย็บผ้า 2 คัน) ในเวลาค่าคืน โดยมีพรรคพวกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และลักของ (จักรที่ใช้ในราชการทหาร 1 คัน) ที่จะใช้สำหรับราชการหรือที่จะใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์

เหตุเกิดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2499 เวลากลางคืน โจทก์อ้างกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 288, 293, 294

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า การกระทำของจำเลยทั้ง 4 เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 294 อันเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะจำเลยกระทำผิด และเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 อันเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะพิพากษา ให้ลงโทษจำคุกจำเลยทั้ง 4 ไว้ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 294 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีกำหนดโทษเบาเป็นคุณแก่จำเลย โดยวางโทษจำคุกจำเลยทั้ง 4 คนไว้คนละ 3 ปี แต่สำหรับจำเลยที่ 1 และที่คำรับชั้นสอบสวนเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 เสีย 1 ใน 3 คงเหลือโทษจำคุกจำเลยที่ 1 และ 2 คนละ 2 ปี กับให้จำเลยทั้ง 4 ช่วยกันคืนหรือใช้ราคาทรัพย์แก่เจ้าทรัพย์

ศาลอุทธรณ์เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ที่จะใช้สำหรับราชการไว้ เพราะฉะนั้น จะลงโทษจำเลยในฐานลักทรัพย์ที่จะใช้สำหรับราชการตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 288 (1) ไม่ได้ คดีจึงต้องบทลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 293 (1), (11) พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ปรับบทลงโทษและลดโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา ม. 293 (1) , (11) และมาตรา 59 ส่วนกำหนดโทษอื่นๆ นอกจากที่แก้นี้ ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์นายหนึ่งมีความเห็นแย้งว่า ควรพิพากษายืน

โจทก์ฎีกาว่า ควรลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 294 ตามศาลชั้นต้น และจำเลยทั้ง 4 ฎีกาด้วย

ศาลฎีกาพิจารณาเห็นว่า เมื่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 มิได้บัญญัติไว้ว่า การลักของที่ใช้ในราชการเป็นเหตุจรรยาของการลักทรัพย์ ก็แสดงให้เห็นว่า แม้ยังเป็นความผิดฐานลักทรัพย์อยู่ แต่กฎหมายใหม่ (คือประมวลกฎหมายอาญา) มิให้เป็นเหตุจรรยาต่อไป เทียบได้ตามฎีกาที่ 535/2500 การที่จำเลยลักจักรเย็บผ้าอันเป็นของใช้สำหรับราชการในคดีนี้ไม่เป็นเหตุจรรยาของการลักทรัพย์ตามกฎหมายใหม่ เมื่อเช่นนี้ ก็จะลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 299 มิได้ แต่โดยที่การกระทำของจำเลยยังเป็นเหตุจรรยาของการลักทรัพย์อยู่อีก 2 ประการ คือ ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน และโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกัน แต่สองคนขึ้นไป และเหตุจรรยา นี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ยังบัญญัติไว้ให้เป็นเหตุจรรยาอยู่ตามอนุมาตรา (1)

และ (7) ซึ่งตรงกับกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 293 (1) และ (11) และโทษตามบทมาตราดังกล่าว หลังนี้ เบากว่าโทษในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 จึงต้องวางบทลงโทษจำเลยตามกฎหมาย ลักษณะอาญา มาตรา 293 (1) และ (11) ดังที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมา

ที่จำเลยฎีกาว่า ผลเครื่องจับเท็จตามรายงานมิใช่เป็นพยานที่ชอบด้วยกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์รับฟังรายงานที่ได้รับจากเครื่องจับเท็จมาลงโทษจำเลยจึงคลาดเคลื่อนนั้น ศาลฎีกาเห็นว่า จริงอยู่ ขณะนี้ผลแห่งการตรวจสอบด้วยเครื่องจับเท็จยังมีใช้พยานหลักฐานที่ศาลยุติธรรมจะรับฟังเป็นยุติ แต่ฟังคำรับของจำเลยที่ 1 ที่รับต่อพนักงานตำรวจผู้ทำการทดสอบจำเลยด้วยเครื่องจับเท็จมาประกอบการพิจารณา จึงเป็นคนละเรื่องกับข้อโต้แย้งของจำเลยในฎีกา พิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์

4.3.2 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา

เห็นได้ว่าบทวิเคราะห์ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 665/2520 จะมีได้กล่าวถึงเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จโดยตรง แต่คำพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในขณะที่เวลาที่ศาลมีคำพิพากษานั้น ศาลยุติธรรมยอมรับว่าผลแห่งการตรวจสอบหรือพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จนั้นยังมีใช้พยานหลักฐานที่ศาลยุติธรรมจะรับฟังเป็นยุติ ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าพยานหลักฐานที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จนั้น เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมีการละเมิดต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยการตรวจปฏิกริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจที่จะควบคุมได้แม้ในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมในการเข้าตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ก็ตามแต่ความยินยอมดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะครอบคลุมถึงความยินยอมในการให้ตรวจปฏิกริยาภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาด้วย เช่น ในกรณีที่ถูกกล่าวหาตอบคำถามในลักษณะปฏิเสธต่อเจ้าหน้าที่แต่ผลจากการตรวจสอบแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาให้การเท็จเช่นนี้พยานหลักฐานดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นจากความไม่สมัครใจของผู้ถูกกล่าวหาอย่างแท้จริงและในกรณีนี้ก็ไม่ว่าจะอ้างความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหาได้ด้วยเนื่องจากความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความยินยอมซึ่งจำกัดเฉพาะการให้ถ้อยคำเท่านั้นมิได้ครอบคลุมถึงยินยอมให้ตรวจปฏิกริยาผันแปรภายในด้วย ดังนั้น ในกรณีนี้ย่อมถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการตรวจสอบของเครื่องจับเท็จย่อมเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตนเอง ในทางพิจารณาศาลจึงไม่อาจที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้เพราะเป็นพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้รับฟัง

แต่อย่างไรก็ดีแม้พยานหลักฐานโดยตรงอันได้แก่คำกร่าฟที่ได้มาจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยการ ใช้เครื่องจับเท็จนั้นจะรับฟังมิได้เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบก็ตาม แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากเครื่องจับเท็จในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาไปใช้ประโยชน์เพื่อการแสวงหาพยานหลักฐานอื่นแล้ว กรณีเช่นนี้พยานหลักฐาน

ดังกล่าวที่พนักงานสอบสวนแสวงหามาได้ย่อมถือเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ศาลย่อมอาจที่จะอาศัยข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการบัญญัติ มาตรา 226/1 ขึ้นมาใหม่ โดยการ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2551) เพื่อรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้

มาตรา 226/1 บัญญัติว่า

ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (4) ผู้ที่กระทำโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่ เพียงใด

จากบทบัญญัตินี้ส่งผลให้การรับฟังพยานหลักฐานในชั้นศาลผ่อนปรนความเคร่งครัดลง โดยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิดไม่ว่าพยานหลักฐานนั้นจะได้อามาโดยมาได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบก็ตาม ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ผู้เขียนเห็นว่าแนวความคิดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานในประเทศไทยในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ทิศทางการรับฟังพยานหลักฐานของศาลไทยนั้น ได้มีรูปแบบลักษณะที่มุ่งต่อการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ (The Crime Control Model)¹²⁵ มากยิ่งขึ้น แต่ก็ไม่มีลักษณะของการรับฟังพยานหลักฐานเหมือนรูปแบบดังกล่าวเสียทีเดียว กล่าวคือ ในการใช้ดุลพินิจเพื่อรับฟังพยานหลักฐานของศาล ศาลจะต้องพิจารณาว่า การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพ

¹²⁵ สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2528). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการในชั้นก่อนพิจารณา: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา. หน้า 11-12.

พื้นฐานของประชาชนหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนได้วิเคราะห์มาแล้วว่า การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาต่อเนื่องจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยเครื่องจับเท็จนั้นย่อมรับฟังได้เนื่องจากการรับฟังย่อมเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกมากกว่าปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

สำหรับกรณีถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้จากการตอบคำถามต่อเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยใช้เครื่องจับเท็จนั้น การให้ถ้อยคำดังกล่าวถ้อยคำดังกล่าวย่อมมีลักษณะเช่นเดียวกับการให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนต่อพนักงานสอบสวน กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ทำการบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ผู้ถูกกล่าวหาได้แสดงออกมาในลักษณะของการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบแล้ว กรณีดังกล่าว ถ้าคำถามที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการตอบมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ผู้ถูกกล่าวหาตกเป็นผู้ต้องสงสัยแล้ว กรณีเช่นนี้ถือว่าถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ย่อมถือเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งซึ่งอาจใช้ยืนยันตัวผู้ต้องหาได้¹²⁶ ซึ่งกรณีดังกล่าวที่ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในตอนท้ายของคำพิพากษาฎีกาที่ 665/2520 ตอนท้ายว่า “ศาลฎีกาเห็นว่า จริงอยู่ ขณะนี้ผลแห่งการตรวจสอบด้วยเครื่องจับเท็จยังมีใช่เป็นพยานหลักฐานที่ศาลยุติธรรมจะรับฟังเป็นยุติ แต่ฟังคำรับของจำเลยที่ 1 ที่รับต่อพนักงานตำรวจผู้ทำการทดสอบจำเลยด้วยเครื่องจับเท็จมาประกอบการพิจารณา จึงเป็นคนละเรื่องกับข้อโต้แย้งของจำเลยในฎีกา พิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์” แต่อย่างไรก็ดีแม้ถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ไว้จากการตอบคำถามต่อเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการตรวจสอบด้วยเครื่องจับเท็จนั้นจะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่อาจใช้รับฟังในชั้นพิจารณาคดีได้ก็ตาม แต่ในคดีอาญา กรณีที่จะนำพยานหลักฐานใดๆ มาใช้เพื่อแสดงต่อศาลสำหรับเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยได้ จะต้องปรากฏว่า พยานหลักฐานที่ได้มีการนำมาเสนอต่อศาลนั้นเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายด้วย ซึ่งกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาได้มีการให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบก็เช่นเดียวกัน กรณีดังกล่าวนี้ เมื่อวิเคราะห์ว่าการให้ถ้อยคำดังกล่าวมีลักษณะเหมือนกับคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นถ้าพนักงานสอบสวนประสงค์ที่จะนำถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบมาใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาต่อไป ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะทำการถามคำถามใดๆ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการและทำการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เป็นที่เรียบร้อย

¹²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 623/2535 วินิจฉัยว่าคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย อ้างและฟังเป็นพยานหลักฐานชั้นจำเลยในชั้นพิจารณาได้ เพราะไม่ได้อ้างตัวจำเลยเป็นพยานเพื่อค้นหาความจริงจากจำเลยมาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232 แต่ประการใด. (ฎส. เล่มที่ 3 หน้า 27)

เสียก่อน และเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการดังกล่าวครบถ้วนแล้วถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบ ย่อมสามารถที่จะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ต่อไป หากพนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม ถ้อยคำใดๆของผู้ถูกกล่าวหาที่นั้นย่อมไม่อาจที่จะรับฟังได้ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ ในมาตรา 134/4 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 134/4 ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

- (1) ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
- (2) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ได้ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ถ้อยคำใดที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งหรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 และมาตรา 134/3 จะรับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้”

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาเกี่ยวกับการนำเครื่องจับเท็จมาใช้เพื่อตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหา พบว่า ระบบของการทำงานของเครื่องจับเท็จเพื่อนำไปสู่การประมวลผลนั้น มีวัตถุประสงค์ที่จะตรวจจับความผิดปกติของปฏิกิริยาผันแปรภายในร่างกาย ซึ่งได้แก่

1. การประมวลผลระบบการหายใจ (Pneumograph Tracing)
2. การประมวลผลการทำงานของต่อมเหงื่อ (Electrodermal Activity Tracing)
3. การประมวลผลความดันโลหิตและชีพจร (Cardiovascular Tracing)

เมื่อผู้ถูกกล่าวหาเกิดความตื่นเต้น หรือเกิดความเครียดเนื่องจากจากการที่จะต้องตอบคำถามที่เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการตรวจสอบถาม เช่น ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเครียดเนื่องจากการที่ตนจะต้องโกหกปิดบังความจริง ความเครียดนั้นจะส่งผลให้ค่าความดันโลหิตและอัตราการเต้นของชีพจรเพิ่มสูงขึ้น อัตราการหลั่งของเหงื่อเพิ่มมากขึ้น ระบบการหายใจเปลี่ยนแปลงไม่ปกติ เป็นต้น

ในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยการใช้เครื่องจับเท็จนั้น ผู้ที่มีอำนาจสั่งการให้มีการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาได้ คือ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนั้นๆ ส่วนคดีประเภทใดที่จะต้องใช้เครื่องจับเท็จนั้นยังเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน แต่จะต้องเป็นคดีที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถตรวจพบพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้ถูกกล่าวหาได้เป็นที่แน่ชัด ซึ่งเหตุผลนั้นก็คือ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวเพื่อที่จะแสวงหาพยานหลักฐานอื่นๆ ได้ต่อไป เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีมากขึ้น รวมถึงสามารถแยกตัวผู้บริสุทธิ์ ออกจากผู้ต้องสงสัยได้อีกกรณีหนึ่งด้วย

ดังที่กล่าวมานั้น แม้ผลจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาโดยเครื่องจับเท็จจะมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี ก็ยังพบว่า ในการตรวจสอบโดยการใช้เครื่องจับเท็จกับผู้ถูกกล่าวหา นั้น กระบวนการตรวจสอบดังกล่าวเป็นการตรวจสอบที่มีการกระทบต่อสิทธิอันได้แก่อำนาจในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ แม้ก่อนที่จะมีการนำตัวบุคคลผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ จึงมีหลักเกณฑ์ให้

เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตาม ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 57 (ลักษณะ เบ็ดเตล็ด) บทที่ 8 เรื่องการใช้เครื่องจับเท็จ กล่าวคือ ในการเลือกตัวบุคคลผู้เข้ารับการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่จะเลือกตัวบุคคลผู้ปฏิเสธไม่ยินยอมรับการตรวจสอบไม่ได้ เพราะในการตรวจสอบผู้ถูก ตรวจสอบจะต้องให้ความยินยอมในการเข้ารับการตรวจ และแม้ผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมแต่ ความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวจำกัดเพียงเฉพาะความยินยอมที่จะให้ถือคำตาม ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 เท่านั้น หาได้ครอบคลุมถึงการยินยอมที่จะให้ทำ การตรวจปฏิกริยาผันแปรภายในร่างกายของตัวผู้ถูกกล่าวหาเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานด้วย ในกรณี ที่มีการฝ่าฝืน พยานหลักฐานที่ได้มานั้นย่อมถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเนื่องจากมี การละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอันเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานจากภายในร่างกายของผู้ถูก กล่าวหา และเป็นการกระทำที่ส่งผลให้ผู้ถูกกล่าวหาตกอยู่ในฐานะกรรมแห่งคดี ด้วยเหตุนี้ พยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จในลักษณะเช่นนี้จึงต้องห้ามมิให้รับฟัง ในชั้นศาล ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ซึ่งบัญญัติว่า

“พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือ บริสุทธ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีค้ำมั่นสัญญา ชูเชิง หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

ตามที่ได้วิเคราะห์แล้วว่า ข้อมูลที่ได้มาจากการจับเท็จผู้ถูกกล่าวหาอันเป็นพยาน หลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ และในกรณีที่พนักงานสอบสวนนำข้อมูลซึ่งเกิดขึ้น โดยมิชอบ ดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาพยานหลักฐานอื่นๆ พยานหลักฐานอื่นๆที่พนักงาน สอบสอบสวนได้มาภายหลังนั้นย่อมถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการอาศัยประโยชน์จาก ข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในกรณีเช่นนี้ พยานหลักฐานดังกล่าวที่ได้มาย่อมถือเป็น พยานที่ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานได้ เช่นเดียวกับหลัก “Fruit of Poisonous Tree” ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งหลักนี้แปลเป็นไทยก็คือ “หลักดอกผลของต้นไม้ มีพิษ” นั่นเอง

หลักดอกผลของต้นไม้มีพิษนี้นั้น มีลักษณะมุ่งพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ที่มีต้นแบบในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา โดยศาลจะถืออย่างเคร่งครัดว่า ในการ ปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั้น จะต้องกระทำโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลเสมอ ซึ่งหลักดอกผล ของต้นไม้มีพิษนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อ ยับยั้งมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายล่วงละเมิด สิทธิของปัจเจกชนจากการตรวจ ค้น และยึดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในกรณีที่เจ้าหน้าที่ ตำรวจทำการฝ่าฝืนหลักฐานที่ได้มาย่อมถือเป็นพยานหลักฐานที่ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟัง และผล

ของการนั้นต่อๆมาที่ได้มาโดยทางอ้อมย่อมเสียไปทั้งสิ้น หลักกฎหมายนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นจะถือปฏิบัติกันเคร่งครัดมาก

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันเกี่ยวกับสำหรับปัญหาในการรับฟังพยานหลักฐานมีลักษณะ ผ่อนคลายขึ้นมาก โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการบัญญัติ มาตรา 226/1 ขึ้นมาใหม่ (ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2550) ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- (2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี
- (3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- (4) ผู้ที่กระทำโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้น ได้รับการลงโทษหรือไม่ เพียงใด”

จะเห็นได้ว่าเนื่องจากในปัจจุบันนี้ได้มีการบัญญัติมาตรา 226/1 เพิ่มเติมขึ้นมาคังนั้นในปัจจุบัน เฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้น โดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยมิชอบนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไป โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวเอง หากให้ต้องห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวโดยเคร่งครัดไม่ แต่ทั้งนี้ในการใช้ดุลพินิจของศาลย่อมตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า ในการที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ ศาลจะต้องทำการชั่งน้ำหนักด้วยว่า การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญา หรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนหรือไม่ ดังนี้แม้พยานหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบปฏิกริยาผันแปรภายในร่างกายของผู้ถูกกล่าวหาจะถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบเนื่องจากถือเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้น โดยขัดต่อเสรีภาพในการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหากรณีจึงด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ก็ตาม แต่สำหรับพยานหลักฐานต่อเนื่อง คือ พยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการอาศัยข้อมูลที่ได้มาจากาการตรวจสอบปฏิกริยาผันแปรภายในของร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา

อาจใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ทั้งนี้เงื่อนไขในการที่ศาลใช้ดุลพินิจเพื่อรับฟังพยานหลักฐานต่อเนื่องดังกล่าวย่อมเป็นไปตามเงื่อนไขที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 นั่นเอง

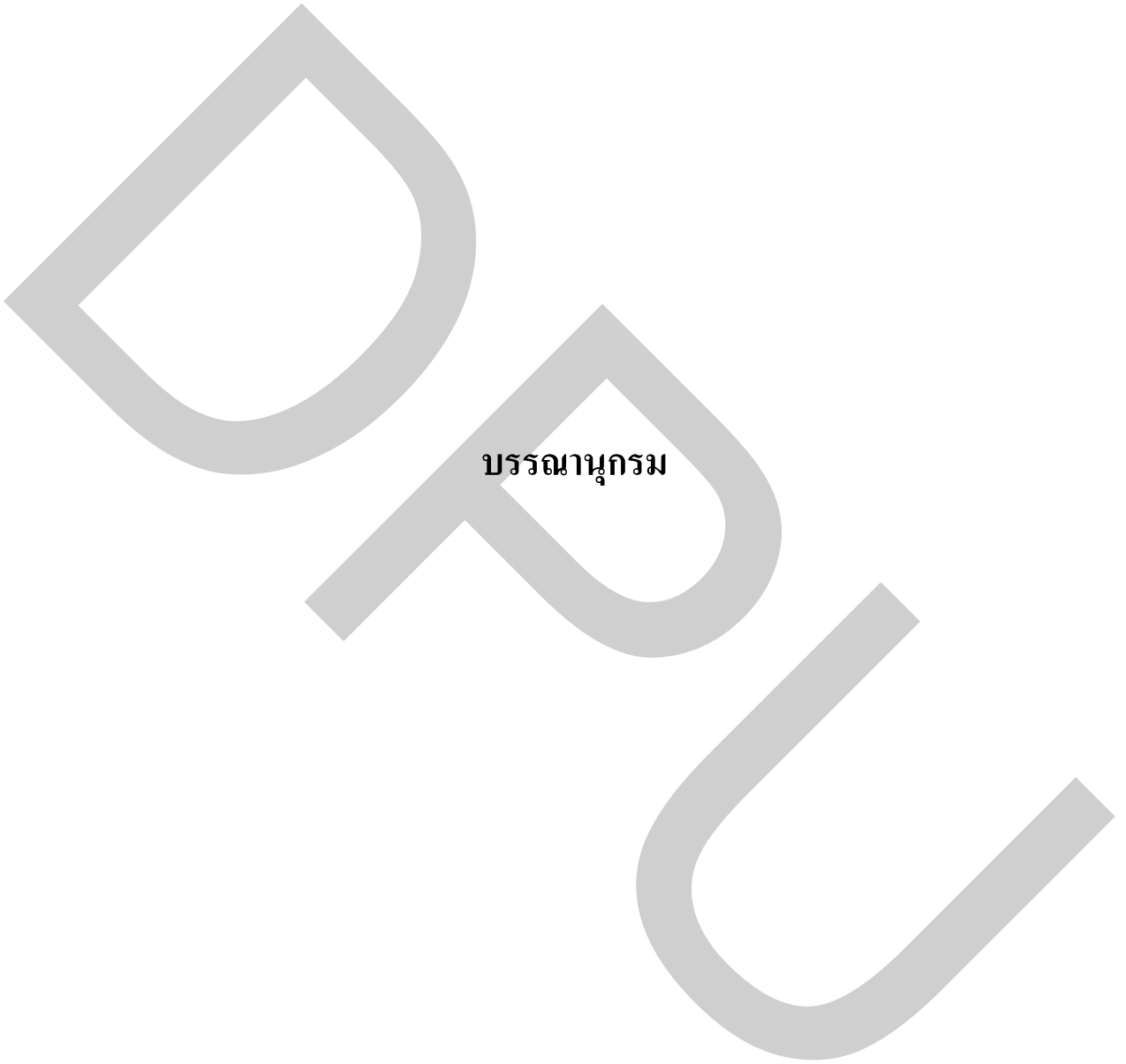
สำหรับถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ในการตอบคำถามจากเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น การที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการตอบคำถามดังกล่าว นั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาในการสอบถามคำให้การของพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวน ซึ่งการที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การไว้ในชั้นสอบสวนนั้น คำให้การดังกล่าวย่อมสามารถที่จะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ก่อนที่จะมีการถามคำถามโดยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการจับเท็จ จะต้องปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้มีการแจ้งสิทธิตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1) (2) ให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบเสียก่อน และจะต้องปรากฏอีกด้วยว่าพนักงานสอบสวนได้มีการดำเนินการตามมาตรา 134/1 และ 134/3 แล้ว หากปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวมาแล้วครบถ้วน ดังนั้นถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ไว้จากการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ผู้ถูกกล่าวหาโดยใช้เครื่องจับเท็จ จึงจะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทั้งหมดข้อเสนอนี้มีดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากผลของการใช้เครื่องจับเท็จยังไม่แน่นอนชัดเจนและขั้นตอนในการทดสอบยังมีลักษณะเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพต่อการตัดสินใจในของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นผลจากการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาด้วยเครื่องจับเท็จที่ได้จากการตรวจสอบนั้น ย่อมไม่อาจที่จะใช้เพื่อรับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ แต่ในการตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหาด้วยเครื่องจับเท็จนั้น ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องมีการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบ ดังนั้นเฉพาะส่วนของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบในการตอบคำถามนั้น ย่อมสามารถที่จะใช้รับฟังเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ทั้งนี้เนื่องจากถ้อยคำดังกล่าว เป็นถ้อยคำที่เกิดขึ้นโดยอยู่ในการควบคุมของตัวผู้ถูกกล่าวหาเอง อย่างไรก็ตาม การที่จะนำถ้อยคำดังกล่าวของผู้ถูกกล่าวหามาใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ จะต้องปรากฏว่ามีการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาโดยชอบแล้ว โดยแจ้งว่าผู้ถูกกล่าวหา มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ดังนั้นในการใช้เครื่องจับเท็จเพื่อพิสูจน์ความจริงจากถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ควรที่จะให้พนักงานสอบสวนอยู่ร่วมด้วยและทำการแจ้งสิทธิเสียก่อน หรือจะให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้แจ้งสิทธิและถามคำถามเสียเอง แล้วหลังจากนั้นจึงให้ผู้เชี่ยวชาญมาอ่านค่าจากการถามคำถามนั้นภายหลัง อันเสมือนกับเป็นการสอบสวนผู้ต้องหาไปทีเดียว

2. ผลจากการตรวจสอบโดยใช้เครื่องจับเท็จนั้นยังขาดความน่าเชื่อถือและมีลักษณะของการตรวจสอบที่ขัดต่อเสรีภาพต่อการตัดสินใจของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นในปัจจุบันการที่จะนำเครื่องจับเท็จมาใช้จึงมีข้อจำกัดอยู่ การนำเครื่องจับเท็จมาใช้นั้นกระทำได้เพียงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนหรือเพื่อเป็นแนวทางแสวงหาพยานเท่านั้น ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีใดที่ควรจะมีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จ ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับการตรวจสอบ ในการสอบถามความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหาที่เข้ารับการตรวจสอบโดยเครื่องจับเท็จนั้น พนักงานสอบสวนควรที่จะต้องแจ้งขั้นตอนทั้งหมดให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเสียก่อนว่าการทำงานของเครื่องจับเท็จนั้นมีขั้นตอนในการทำงานและมีผลกระทบกับร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา เช่นไร รวมถึงแจ้งด้วยว่าพยานหลักฐานที่ได้มานั้นจะมีการบันทึกและนำไปใช้ประโยชน์ต่อรูปคดีของผู้ถูกกล่าวหาอย่างไรด้วย

ธรรมานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการ
ดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:จิริราชการพิมพ์.
แจ่มชัย ชูติวงศ์. (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:
นิติบรรณาการ.
คณิต ฌ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
คณิง ภาไชย. (2543). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:เดือนตุลา.
_____. (2523). พยาน. กรุงเทพฯ:เรือนแก้วการพิมพ์.
จรรย์ ภักดิชนากุล. (2551). กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
จิริราชการพิมพ์.
จิรินิติ หะวานนท์. (2544). สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ:เดือนตุลา.
ณรงค์ ใจหาญ. (2550). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เล่ม 1) (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ:
วิญญูชน.
_____. (2545). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เล่ม 2) (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ :
วิญญูชน.
บรรเจิด สิงคะเนติ. (2544). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม
รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
ประมุต สุวรรณสร. (2525). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 8).
กรุงเทพฯ:นิติบรรณาการ.
พิพัฒน์ จักรางกูร. (2546). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ:
นิติบรรณาการ.
พัฒนา ไชยเศรษฐ. (2528). หลักการสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพฯ:นิติบรรณาการ.
พระยานิติไพศาลย์. (2502). ประวัติศาสตร์กฎหมาย. พระนคร:โรงพิมพ์วิริยะการพิมพ์.
วรรณัฐ วรชาติเดชา. (2544). การค้น. กรุงเทพฯ:สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช**

2540. กรุงเทพฯ:วิญญูชน.

วีระ โลจายะ. (2532). **กฎหมายสิทธิมนุษยชน.** กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมพร พรหมพิตร. (2537). **พยานหลักฐานในคดีอาญา.** กรุงเทพฯ:นิติธรรม.

สมยศ เชื้อไทย. (2534). **กฎหมายแพ่งหลักทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ:ประกายพริก.

สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2542). **สิทธิมนุษยชน.** คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โสภณ รัตนกร. (2537). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน.** กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หยุด แสงอุทัย. (2538). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 12).** กรุงเทพฯ :

ประกายพริก.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2529). **สิทธิของผู้ต้องหาในประเทศไทย ในชุดการศึกษาวิจัยพัฒนาสิทธิ**

มนุษยชนในประเทศไทย สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย

ไทย. กรุงเทพฯ:เจริญวิทย์การพิมพ์.

แอล คูปลาตร์, วิจิตร ลulitanนท์. (2477). **กฎหมายพยานและจิตวิทยา.** พระนคร:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.

บทความ

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. (2523). “หลักประกันจากการจับกุมตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม.”

วารสารนิติศาสตร์, 3, 11. หน้า 462.

_____. (2521). “การควบคุมอำนาจพนักงานสอบสวน- ตัวอย่างของสหรัฐอเมริกา.” **วารสาร**

นิติศาสตร์, 4, 9. หน้า 45.

คณิต ฌ นคร. (2529). “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” **บทบัญญัติ, 42, 2.** หน้า 10-20.

คณิง ภาไชย. (2530). “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ.” **วารสารอัยการ, 10, 109.**

หน้า 15-17.

ชานินทร์ กรัยวิเชียร. (2505). “บทบรรณาธิการ.” **บทบัญญัติ, 20, 3.** หน้า 767.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2520). “ระบบความยุติธรรมทางอาญา:แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุม

อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม.” **วารสารนิติศาสตร์, 9, 2.** หน้า 142-171.

วิทยานิพนธ์

- มโน ซอศรีสาคร. (2539). การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ คั่น ยึด โดยมีขอบ ศึกษาเฉพาะกรณีพยานวัตถุและพยานเอกสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์. (2537). ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชิน ต่างงาม. (2529). การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภี สมสวัสดิ์วิบูลย์. (2541). เอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การเป็นปฎิปักษ์ต่อตนเอง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2528). การมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการในชั้นก่อนพิจารณา : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรมย์ ทิมวงศ์. (2548). การค้นโดยความยินยอม ศึกษาเฉพาะกรณีการค้นในที่รโหฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

- กวีวรรณ จินขจร. (2550). สิทธิที่หนึ่งของผู้ถูกกล่าวในคดีอาญา. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ยูภาภรณ์ วงศ์วิกรานต์. (2547). การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้จัดการออนไลน์. (2547, 30, พฤศจิกายน). พุดจริงหรือโกหกเครื่องแสกนสมองบอกได้. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก

http://www.Manager.co.th/science/view_news.aspx?newsid=947000089772.

ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2550,เมษายน). คลื่นวิทยุ-เทคโนโลยี:ศาสตร์และศิลป์ของเครื่องจับเท็จ.

สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก

http://www.Ipst.Ac.th/thaiversion/publications/in_sci/psychology.shtml.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Anshworth, Andrew. (1994). **The Criminal Process**. Oxford:Clarendon Press.

Andrews, John A. (1982). **Human Rights in Criminal Procedure**. London:Martinus Nitoff .

Clapham, Andrew. (1996). **Human Right in the Private Sphere**. Oxford:oxford university Press.

Caldwell, Robert G. and Nardini, William. (1977). **Foundations of Law Enforcement and Criminal justice**. (1st ed.). Indiana:The Bobbs-Merrill.

Carmen, Rolando V. del. (1995). **Criminal Procedure Law and Practice**. (3rd ed.). California:Wadsworth.

Emanuel, Steven. and Knowles, Steven. (1991). **Criminal Procedure**, (12ed.). New York: Emanuel Law Outline.

Hampton, Celia. (1982). **Criminal Procedure**. (3 rd ed.). London:Sweet & Maxwell.

Israel, Jerold H. and LaFave, Wayne R. (1988). **Criminal Procedure and the Constitution**. St.Paul, Minn:West.

Kean , Adrian. (1994). **The Modern Law of Evidence**. (3 rd ed.). London:Butterworth.

Lidstone , Ken and Plamer, Clare. Beven and Lidstone's. (1996). **the Investigation of Crime A Guide to Police Powers**. (2 nd ed.). London:Butterworth.

Levy, Leonard W. (1968). **Origin of The Fifth Amendment: The Right Against Self-incrimination.** New York: Clio Enterprises.

McCormick, Charles T. (1972). **McCormick on Evidence.** (2nd ed.). Minnesota: West.

Sprack, John. (1993 Reprinted). **Emmins on Criminal Procedure.** (5th ed.). London : Blackstone Press.

ARTICLES

Gardner, Martin R. (1993, summer). "Section 1983 Action Under Miranda : A Critical View of The Right to Avoid Interrogation." **American Criminal Law Review**, 30. p 4.

Harvey, D.J. (1995, June). "The Right to Silence And The Presumption of Innocence." **The New Zealand Law Journal.**

Heydon, J.D. (1973). **The problems of Entrapment : Cambridge Law Journal.**

O'Reilly, Gregory W. (1997, Winter). "Comment on Ingraham's "Moral Duty" to Talk and the Right to Silence." **The Journal of Criminal Law & Criminology**, 87. p 2.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ- นามสกุล

วุฒิพงษ์ รัตนพันธ์สุนทร

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย พ.ศ. 2546

ประกาศนียบัตรทนายความ รุ่นที่ 23 พ.ศ. 2547

เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 58